

Vapaaehtoisena seurakunnassa

Seurakuntalaisten kirkko
Vapaaehtoisuus voimavarana
Kirkkokaveri on ystävä

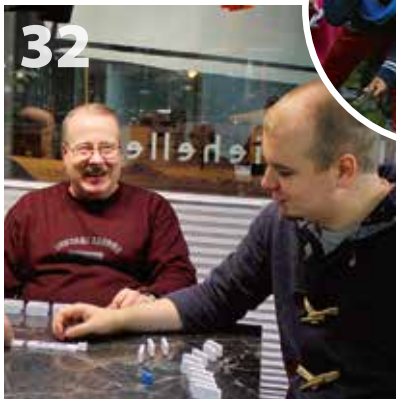
4

10

26

32

42

50

58

- 3 Pääkirjoitus Kirkko rakentaa välittämisen foorumeita
- 4 Kuvassa Jenna Boström
- 6 Jokainen on osallinen
- 8 Seurakuntalaisten kirkko
- 10 Yhteisvastuu 2015
- 14 Ajatuksia kirkon vapaaehtoisminnasta
- 16 Vapaaehtoistoiminta ja oppiminen
- 19 Menninkäinen
- 20 Osallisuuden kokemuksia
- 22 Seurakuntalaisten kutsumisen väyliä
- 24 Taitoa on löytää oikea ihminen oikealle paikalle
- 26 Tää on meidän juttu
- 28 Vapaaehtoisuus voimavarana
Kokkolan suomalaisessa seurakunnassa
- 30 Seurakunnan laulujoukoissa
- 32 Mattilassa mies ei ole ongelma
- 34 Seurakunnan diakoniatyöstä sosiaalialan järjestöksi
– HelsinkiMission 130 vuotta

- 36 Mentorit auttavat lapsiperheitä selviytymään arjesta
- 38 ViaDian ja seurakuntadiakonian yhteistyötä Mikkelissä
- 40 Vankilälähetin tehtävä maallikkovirkana
- 42 Aina valmiina vapaaehtoistyöhön
- 44 Pakolaisen tukihenkilö on mukana arjessa
- 46 Kirkkokaveri on ystävä
- 48 Henttoset
- 50 Mediaa kaikille – ja kuinka se tehdään
- 52 Väkivalta ja sen uhka diakoniatyössä
- 54 Heikoimpien auttaminen on meidän juttumme
- 56 Nuoret kohtasivat vanhuksia Virroilla
- 58 Kirkkovieraana Kuubassa
- 60 Älkää punnertako yksin kentällä!
- 62 Kirkko hyvinvointia tuottamassa
- 63 Kirjat
- 64 Iltahartaus Korjattu kultainen kehotus

Kirkko rakentaa välittämisen foorumeita

2.3.2015

Viime aikoina vapaaehtoistoiminnasta on keskusteltu liian usein työntekijä-resurssien vähenemisen näkökulmasta. En pidä tätä hyvänä. Vapaaehtoistoimintaa lähestytään tuolloin kovin yksisilmäisesti ja vinosti. Kohtaamisen kirkko -strategiassa aiheellisesti kehoitetaan huolehtimaan siitä, ettei vapaaehtoistoimintaa ajatella mahdollisen työvoimapulan paikkaajana. Sellainen antaa sangen oudon kuvan vapaaehtoistoiminnan luonteesta. Pahimmillaan vapaaehtoiset näyttäytyvät tällaisessa ajattelussa työntekijöiden korvaajina tai jopa kilpailijoina.

Toki vapaaehtoistoimintaa voi tarkastella myös resurssien näkökulmasta, koska vapaaehtoiset ovat huomattava voimavara. Vapaaehtoiset eivät kuitenkaan tee ammattihenkilöstön työtehtäviä vaan täydentävät niitä. Vapaaehtoistoiminnan onnistuneemmissa määritelmässä korostetaan vapaaehtoistoiminnan vastavuoroista dynamiikkaa. Vapaaehtoistoiminta on yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehtyä toimintaa, josta tekijä ei saa rahakorvausta. Toisaalta vapaaehtoistoiminta ja toisten kanssa toimiminen tarjoavat myös tekijälle itselle mahdollisuuksia osallistua, oppia ja kasvaa, kokea itsensä merkitykselliseksi ja saada toisilta tukea.

Tämä jälkimmäinen, osallisuuden ja merkityksellisyyden ulottuvuus on vain vahvistunut. Hiljan vuoden kan-

sanmusiikkiyhtyeenä palkittiin Orivesi All Stars -niminen ilonpito-orkesteri. Orkesteri on pelimannikollektiivi, johon on liittynyt lyhyessä ajassa toista sataa eritasoista ja -ikäistä soittajaa eri puolilta Suomea. On toki jo itsessään hienoa ja rakentavaa kuunnella, kun toiset soittavat. Mutta vielä paremmalta tuntuu, jos saa itse tuottaa musiikkia yhdessä muiden kanssa. Näyttää siltä, että juuri tällaisia yhdessä oppimisen ja tekemisen mahdollisuuksia tässä ajassa erityisesti kaivataan.

Kirkon piirissä on hyvä tervehdiä ilolla käynnissä olevaa kulttuurista murrosta, jossa ihmiset haluavat itse entistä enemmän osallistua ja vaikuttaa esimerkiksi heitä koskevaan päätöksentekoon tai vaikkapa toimintojen ja palvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Meidän tulisi tutkia lähemmin tätä käynnissä olevaa muutosta ja kehittää pelkäämättä uusia osallistumisen ja toiminnan foorumeita. Vaikka se haastaisi perinteiset toimintatavat ja valtarakenteet.

Nyt 65. kertaa järjestettävä Yhteisvastuukeräys oli oman aikansa sosiaalinen innovaatio ja on edelleen huomattava kansalaistoiminnan foorumi. Se on hienon historiansa aikana antanut sekä rahallista että muuta tukea monien uusien osallisuuden ja välittämisen areenoiden rakentamiselle. Kirkon Ulkomaanapu on myös yksi Yhteis-

vastuukeräyksen vauhdittama toimintamalli, jonka tehtävänä on kanavoida kansalaisten rakkautentoimeliaisuutta yli rajojen. Suurella sydämellä -toimintamalli, tämän vuoden kotimainen erityiskohde, on puolestaan uudempi innovaatio. Se yhdistää konkreettisella ja mutkattomalla tavalla apua tarvitsevia ja tarjoavia.

Vapaaehtoistoiminnalla seurakunnissa ja järjestöissä on kunnias historia. Uskon, että se on sitä myös tulevaisuudessa. Ei toivottavasti välttämättömyyden pakosta vaan uudenlaisen osallisuuden ja yhdessä tekemisen riemusta.

● KALLE KUUSIMÄKI

DIAKONIA

◆ JULKAISIJA: Diakonia ry, Kirkon diakonia ja sielunhoito, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinus-säätiö. ◆ HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA: Tapio Pajunen
 ◆ KUSTANTAJA: Kotimaa Oy ◆ TOIMITUSKUNTA: Raili Gothóni, Riitta Hiedanpää, Marja Kantanen, Johanna Korkeaniemi, Tiina Laine, Irene Nummela, Sari Peltonen, Terttu Pohjolainen, Hannu Rahikainen ◆ TOIMITUS: PL 210, 00131 Helsinki ◆ PÄÄTOIMITTAJA: Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901
 ◆ TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ: Raili Suviranta: ext-raili.suviranta@evl.fi ◆ TOIMISTOSIHTTEERI: Eila Karkkunen, p. 050 369 0988, eila.karkkunen@evl.fi
 ◆ TAITTO JA KUVANKÄSITTELY: Kotimaa Oy ◆ TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET: Eila Karkkunen, p. 050 369 0988, eila.karkkunen@evl.fi
 ◆ TILAUSHINTA KOTIMAAHAN: Tilaushinta kotimaahan 45 €/vuosikerta, ulkomaille 50 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €. Osoitietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. ◆ KANSI: Marjut Hentunen ◆ LEHTI ILMESTYY 4 kertaa vuodessa. Numero 2/2015 ilmestyy 2.3.2015. Lehden teemana on Diakonian paikka kirkossa ja yhteiskunnassa ◆ ISSN 0355-8797 ◆ ILMOITUSHINNAT: nelivärisenä 1,30 €/pmm. Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 24 %. ◆ ILMOITUSMYynti: Pirjo Teva, p. 020 754 2284, 040 680 4057, pirjo.teva@kotimaa.fi
 ◆ ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS: ilmoitusmyynti@kotimaa.fi, p. 020 754 2000

Vapaaehtoistyöstä saa pit

Tamperelaiselle Jenna Boströmille jäi viime syksynä ylioppilas-kirjoitusten jälkeen ylimääräistä aikaa. Hän ei jäänyt notkumaan kotiin tai kauppakeskukseen vaan satsasi kolmisen kuukautta vapaaehtoistyöhön. Kokemus oli erittäin hyvä.

Tapaan Jennan Tampereen seurakuntien talon Suurella Sydämellä-klubilla. Paikka tuli nuorelle naiselle hyvin tutuksi viime syksyn aikana. Jenna pyöri siellä monenlaisissa auttamistehtävissä.

Mutta miksi ihmeessä Boström hakeutui juuri vapaaehtoistyöhön? Aikaahan voisi kuluttaa monella muullakin tavalla.

– Olen aina halunnut tehdä vapaaehtoistyötä, mutta ei ole oikein ollut

aikaa. Syksyllä menin sitten käymään Rekrytori-tapahtumassa, ja siellä tapasin seurakuntien diakoniatyön väkeä. He kertoivat minulle Suurella Sydämellä -vapaaehtoistoiminnasta.

Kotona Jenna meni nettiin ja otti selvää, millaisia auttamistöitä seurakunnilla sitten olisi tarjolla.

– Kiinnostavia tehtäviä alkoikin löytyä sivuilta heti. Täyttelin sinne mitä tehtäviä haluaisin ja lähetin lomakkeen. Jo lähipäivinä minulle soitettiin. Kaikki sujui tosi hyvin, Boström kiittelee.

Aktiivisen Jennan elämässä on auttamistyön lisäksi monenlaista muutakin toimintaa. Tällä hetkellä hän opiskelee Tampereen seudun Tredu-ammattiopistossa merkonomiksi.

– Harrastan mm. lukemista, kirjoittamista ja kutomista. Olen myös paljon kirjeenvaihdossa eri maihin.

Näkyvyys hyvä asia

Jenna Boströmistä on pelkästään hyvä asia että vapaaehtoistyötä on brändätty vahvasti mm. Suurella Sydämellä -tunnuksen alle.

– Minusta näkyvyyttä voisi olla vielä enemmänkin. Aika harva kuitenkin tietää, että tällaista toimintaa ylipäättään on olemassa. Mahdollisuudesta tehdä hyvää pitäisi kertoa aina vaan lisää.

Jenna antaa myös ilmaisen markkinointivinkin. Hän lähtisi tavoittelemaan ihmisiä yksinkertaisella kysymyksellä: ”Onko sinulla ylimääräistä aikaa?”

– Tuntuu siltä, että tällä hetkellä kenelläkään ei ole rahaa, mutta aikaa on sitäkin enemmän. Tämä koskee erityisesti työttömiä ja eläkeläisiä.

Jenna itsekin on päässyt kertomaan vapaaehtoistyön mahdolli-

Vesa Keinonen

käkestoista hyvää oloa

suuksista muun muassa omille kaverilleen ja sukulaisilleen.

– Olen saanut asiasta vain kannustavaa, positiivista palautetta. Kukaan ei ole todennut että tällainen on jotenkin nössöjen touhua, nuori nainen hymyilee.

Muutamat Jennan kaveritkin ovat pohdiskelleet auttamistyöhön mukaan tulemistä.

– Minusta olisi upeaa, että aivan jokainen pääsisi kokemaan vapaaehtoistyön antaman upean tunteen: kuinka hyvältä tuntuu antaa tarvitsevalle jotakin. Kaiken lisäksi tämä fiilis on vielä pitkäkestoinen!

Haasteet opettivat uutta

Jenna Boström sai muutaman kuukauden aikana kokeilla hyvinkin erilaisia tehtäviä. Kaikkia hän muistelee positiivisella mielellä.

– Varmaankin haastavin homma oli auttaa maahanmuuttajaäitejä lastenhoidossa. Käsissäni roikkui välillä neljäkin poikaa, joista kukaan ei ymmärtänyt suomea! Mutta hyvin kaikki meni, minulla on aikaisempaa kokemusta sukulaislasten hoitamisesta.

Tampereen seurakuntien talon Hyvien tekojen kauppa oli Jennalle erityisen mieluisa palvelupaikka. Pikkupuutiikissa on myynnissä erityisesti monenlaista käsityötavaraa.

– Pääsin siellä ensimmäistä kertaa elämässäni tekemään asiakaspalvelutyötä. Olen aikaisemmin miettinyt, onko minusta sellaisen. Ja nyt huomaisinkin, että pidän siitä paljon.

Boström arvostaa erityisesti tarinointia vanhempien asiakkaiden kanssa. Siihen oli aikaa, koska asiakkaita ei tullut sisään yhtä suurella rynnistykellä kuin Hulluilla päivillä.

– Senioreilta kuulee elämäkokemuksen tuomaa viisautta. Sitä ei opi

mistään koulusta, se tulee vain siitä että on elänyt elämänsä läpi.

Kaupassa palveleminen edellytti myös monenlaisten uusien asioiden oppimista.

– Ei minulla ollut minkäänlaista hajua siitä, miten esimerkiksi kassakone toimii. Mutta kaikkeen opetettiin todella hyvin. Ja taustalla oli aina mahdollisuus saada tukea omalta mentorilta. Tämä koski jokaistakin tehtävää.

Jenna englannin kielen taitoa on taas mukavasti ylläpitänyt vaihto-opiskelijoiden ystävänä toimiminen.

– Olen näyttänyt yhdelle kiinalaiselle ja yhdelle japanilaiselle Tamperetta, ja hieman muitakin paikkoja.

Jenna uskoo vapaaehtoistyön kautta löytäneensä itsestään myös uusia voimavaroja.

– Lisäksi olen oppinut käyttämään niitä niin, että ne eivät lopu kesken. Sekin on tärkeää.

Sitoutua ei tarvitse

Kiireisenä nuorena ihmisenä Jenna Boström arvostaa suuresti sitä, että vapaaehtoistyössä ei välttämättä tarvitse sitoutua pitkäksi aikaa. Tämä kerrottiin hyvin selkeästi jo rekrytointivaiheessa.

– On erittäin hyvä, että tehtävän keston voi valita itse. Joku saattaa haluta tehdä auttamistyötä vaikka kerran kuukaudessa, tai kerran vuodessa.

Jennalle itselleen oli viime syksy sellainen jakso, jolloin hän pystyi sitoutumaan vahvasti moniinkin tehtäviin.

– Kolmen kuukauden ajan tein vapaaehtoistyötä kolmena tai neljänä päivänä viikossa. Nyt kun jälleen opiskelen, niin tahti on harvempi. Noin kerran kuussa on tällä hetkellä sopiva määrä.

Boström muistuttaa myös siitä, että vapaaehtoistyöstä saa auttamisen ilon lisäksi paljon muitakin myönteisiä. Auttamispesti on nuorelle opiskelijalle myös mitä mainioin referenssi.

– Jokaiselle annetaan hänen halutessaan työtodistus. Samoin on mahdollista saada suosittelijoita, jos vaikka hakee kesätöitä. Tämäkin on meille nuorille tärkeää.

Vapaaehtoistyö sopii kaikille

Puhumme Jennan kanssa vielä siitä, pitäisikö vapaaehtoistyöllä olla suurempi rooli maamme kouluissa. Lukionsa vastikään lopettanut nuori nainen ei olisi siitä lainkaan pahoillaan.

– Lukiossa pitää suorittaa kaikkiaan 75 kurssia, mikä ei olekaan helppo tehtävä. Pakolliseksi kurssiksi vapaaehtoistyötä tuskin saa, mutta se voisi olla vapaaehtoisena. Uskon, että varmasti on paljon turhempia kursseja.

Vapaaehtoistyön Jenna Boström katsoo sopivan aivan kaikenlaisille ihmisille. Ei tarvitse olla mikään uskova kristitty. Tai välttämättä kristitty ollenkaan.

– Itseänikin pidän enemmänkin tavallisena kirkon jäsenenä. Käyn kirkossa lähinnä jouluisin. Mutta esimerkiksi tällaisessa Suurella Sydämellä -toiminnassa voi olla mukana vaikka olisit ateisti, juutalainen tai muslimi. Auttamisen halu on se tärkein asia.

Entä millaisia vapaaehtoistöitä vielä joskus haluaisit tehdä?

– Minua kiinnostaa erityisesti kaikenlainen kehittämistyö. Ja haluaisin myös päästä toimimaan vanhusten sekä kehitysvammaisten kanssa. Molemmista minulla on jonkin verran jo kokemustakin.

● VESA KEINONEN

Jokainen on osallinen

Otsikko löytyy kirkon vapaaehtoistoiminnan linjapaperista, jonka Aikuiset ja kirkko -neuvottelukunta hyväksyi viime syksynä. Otsikolla halutaan kutsua kaikki mukaan kirkon vapaaehtoistyöhön. Otsikko kertoo myös sen tärkeän lähtökohdan, että kaikki ovat tervetulleita sellaisina kuin ovat.

Neuvottelukunnan hyväksymä vapaaehtoistoiminnan linjaus lähtee teologisista perusteista, koska vapaaehtoistoiminta halutaan nähdä olennaisena osana kirkon olemusta. Kasteen kautta meidät on kutsuttu osallisuuteen ja yhteyteen Kristuksen ja toistemme kanssa. Kukin voi palvella lahjojensa ja osaamisensa mukaan ja antaa ne yhteiseen käyttöön. Samalla jokainen vahvistuu yhteisestä uskosta, palvelusta ja rakkaudesta.

Vapaaehtoisuus ei ole pelkästään ihmisen oma-aloitteisen aktiivisuuden pohjalta tapahtuvaa toimintaa, vaan kastettuina kristittyinä meidät on kutsuttu vastuuseen seurakunnan tehtävän toteutumisesta ja toististamme. Seurakunnan perustehtävä kuuluu kaikille jäsenille, ei vain viranhaltijoille.

Meidän kirkko 2015 Osallisuuden yhteisö -strategian mukaan kirkon tehtävä on kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta. Tämän tehtävän toteutumiseen tarvitaan myös vapaaehtoisuutta. Tältä pohjalta kirkon vapaaehtoistoiminnan perustehtävä on määritelty linjapaperissa seuraavanlaisesti: Kirkon vapaaehtoistoiminnan tehtävänä on kutsua ihmisiä osallisuuteen rakkauden ja vastuun yhteisössä ja tarjota jokaiselle mahdollisuus antaa lahjansa ja osaamisensa yhteiseen käyttöön.

Kirkon vapaaehtoistoiminta jaetaan asiakirjassa kolmeen osaan:

1) organisoituihin vapaaehtoistehäviin, jotka liittyvät kirkkolain määrittämiin seurakunnan tehtäviin, kuten isostoimintaan, lähimmäispalveluun, kuorolaisuuteen ja lähetystyöhön,

2) luottamushenkilötoimintaan, jonka tehtävät liittyvät seurakuntien hallintoon, sekä

3) seurakuntalaisten omaehtoisesti ideoimaan ja organisoimaan toimintaan, jossa seurakunta on enemmän mahdollistajana kuin organisoijana. Seurakuntalaiset organisoivat omaehtoista toimintaa kirkon siipien suojassa ja tiloissa.

Omaehtoisuus ja erityisyys

Asiakirjan valmistellut työryhmä korostaa linjauksissa, että kirkko on Suomessa tällä hetkellä varsin työntekijävetoinen ja vapaaehtoisuus on toissijaisessa asemassa. Työryhmän mielestä vapaaehtoisuutta tulee kirkossa vahvistaa, koska vapaaehtoispanokselle on lisääntyvää kysyntää. Vapaaehtoistoinnasta ei pidä kuitenkaan etsiä ratkaisua kirkon taloudellisiin haasteisiin, vaan toimintaa pitää kehittää vapaaehtoistyön omista lähtökohdista, sen erityispiirteitä ja omaehtoisuutta kunnioittaen.

Asiakirjassa kirkon vapaaehtoistoiminnan arvoiksi määritellään kristil-

linen usko ja lähimmäisenrakkkaus, tasavertaisuus, vastuullisuus ja laadukkuus. Vapaaehtoistoiminta pitää nähdä ihmisen yhdeksi tavaksi elää todeksi uskoaan ja toteuttaa kristillistä lähimmäisenrakkautaan. Kirkon tulee kohdella kaikkia toimijoita tasavertaisesti ja vastuullisesti ja varmistaa toiminnan laadukkuus. Tähän tarvitaan oikeaa asennetta ja riittäviä resursseja.

Asiakirjassa kirkon vapaaehtoistoiminnan visio määritellään seuraavalla tavalla: Vuonna 2015 vapaaehtoistoinnalla on keskeinen asema seurakuntien toiminnassa. Vapaaehtoiset ja työntekijät toimivat yhteistyössä, ja vapaaehtoisten työ on arvostettua ja tunnustettua.

Asiakirja sisältää lukuisia käytännön linjauksia siitä, miten kirkon vapaaehtoistoimintaa voi edistää tulevaisuudessa. Asiakirja on tarkoitettu käsikirjaksi seurakuntien vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Jokainen seurakunta voi saada linjauksista vinkkejä oman vapaaehtoistyön linjauksensa valmisteleamiseen. Toivottavasti jokaisessa seurakunnassa laaditaan oma vapaaehtoistoiminnan kehittämisen asiakirja.

Ajattelu- ja toimintatavan muutos

Kirkon vapaaehtoistoiminta ei lisäänty ja toiminta kehity, ellei vapaaehtoistoiminnan esteitä poisteta. Vapaaehtoistyön laajentaminen ja uusien toimintatapojen löytäminen edellyttävät asiakirjan mukaan seurakuntien henkilöstöltä ja luottamushenkilöiltä ajattelu- ja toimintatavan muutosta. Työntekijäkeskeisyyden sijasta on lisättävä vapaaehtoisuutta ja vahvistettava seurakuntalaisten osallisuutta. Vapaaehtoiset on otettava tasavertaisina mukaan seurakuntatyön kehittämiseen.

Aaro Harju toteaa, että vapaaehtoistoiminnasta ei pidä etsiä ratkaisua kirkon taloudellisiin ongelmiin vaan työtä tulee kehittää sen omista lähtökohdista käsin.

Selkeät pelisäännöt ja turvalliset puitteet luovat hyvät lähtökohdat vapaaehtoistyölle sekä työntekijöiden ja vapaaehtoisten yhteistyölle. Avoin ja rohkaiseva ilmapiiri houkuttelee ja motivoi seurakuntalaisia toimimaan omaehtoisesti. Omaehtoisuutta voi tukea tarjoamalla tiloja, koulutusta ja työnohjausta.

Vapaaehtoistoiminnan johtaminen vie työntekijöiltä aikaa. Siksi seurakunnissa tulee ratkaista, millaiset henkilö- ja taloudelliset resurssit vapaaehtoistyön organisoimiseen ja tukemiseen ohjataan, jos vapaaehtoisuutta halutaan vahvistaa. Mikään ei ole ilmaista, ei myöskään vapaaehtoistyö.

Vapaaehtoisten johtaminen on yhtä vaativaa kuin työntekijöidenkin, ellei peräti vaativampaa. Vapaaehtoistoiminnan johtamisessa tarvitaan sekä ihmisten että asioiden johtamista. Ihmisten johtaminen edellyttää sosiaa-

lisia taitoja sekä taitoa innostaa ja motivoida. Asioiden johtaminen on toiminnan suunnittelua ja toteuttamista suunnitellulla tavalla.

Kehittämistiimit seurakuntiin

Asiakirjassa suositellaan, että jokaiseen seurakuntaan perustetaan vapaaehtoistoiminnan kehittämisen tiimi, jossa eri alojen työntekijät ja vapaaehtoiset toimivat yhdessä. Hiippakuntien ja kirkkohallituksen tulee tukea tiimejä koulutuksella ja konsultoinnilla.

Asiakirjassa korostetaan sisäisen ja ulkoisen viestinnän merkitystä. Työyhteisön sisäinen viestintä on pohjalle, että vapaaehtoistoiminta voi olla koko seurakunnan yhteinen asia. Keskinäisen viestinnän tulee olla säännöllistä. Erityisen tärkeää on työntekijöiden ja vapaaehtoisten keskinäinen vuorovaikutus.

Verkko on nykyisin keskeisin viestinnän väline eri toimijoiden kesken. Verkkoviestintää tulee kuitenkin kehittää koko ajan vuorovaikutteisempaan suuntaan. Se ei saa olla pelkkää tiedottamista.

Ulkoisella viestinnällä luodaan kuvaa kirkosta vapaaehtoistoiminnan tyyssijana. Se ratkaisee, onko kirkolla tulevaisuudessa riittävä määrä vapaaehtoisia maan kaikissa seurakunnissa.

Vapaaehtoistyö voi hyvin Suomessa. Vapaaehtoistoiminta voi olla kukoistavaa myös kirkossa, jos toimintaa kehitetään osaavasti tulevina vuosina seurakunnissa, hiippakunnissa ja kirkkohallituksessa.

● AARO HARJU

Filosofian tohtori

Aikuiset ja kirkko -neuvottelukunnan vapaaehtoistyöryhmän puheenjohtaja

Seurakuntalaisten kirkko

Vapaaehtoistyö ja kirkon olemus

Vapaaehtoistyö on viimeisien vuosikymmenien aikana noussut esiin keskusteluissa, ja sen arvostus on kasvanut niin omassa suomalaisessa yhteiskunnassamme kuin muuallakin Pohjolassa. Kolmannesta sektorista on vuosien kuluessa tullut yhä tärkeämpi hyvinvointipalvelujen tuottaja. Suomalaisessa yhteiskunnassa tehtävän vapaaehtoistyön arvostukseen on varmasti vaikuttanut 1990-luvun lama, jonka seurauksena julkisia palveluja alettiin leikata.

Myös Suomen evankelisluterilainen kirkko on kiinnittänyt huomiota seurakunnissa tehtävään vapaaehtoistyöhön. Ymmärretään taloudellisen kasvun ajan olevan kirkon osalta ohi. Työntekijöiden lukumäärää on vähitellen vähennettävä samalla kun kirkolle tulee koko ajan uusia haasteita. On ihmetelty, pystytäänkö tämä vaikea yhtälö ratkaisemaan aktiivisemmän vapaaehtoistyön avulla.

Se suuri voitto, joka tulee kirkon löytäessä vapaaehtoistyön, ei kuitenkaan ole taloudellista voittoa. Se mitä nyt löydetään uudelleen, on osa kirkon olemusta. Kirkko on Kristuksen ruumis, ja me olemme sen ruumiin jäseniä. Kirkko ei ensisijaisesti ole palkattujen viranhaltijoiden pyörittämä palveluorganisaatio vaan elävä organismi, jossa jokaisen osan on kyettävä tekemään oma osuutensa armolahjansa ja työpanoksensa avulla. Kun vapaaehtoistyö tulee kirkossamme taas kunniaan, se siis merkitsee uudistumista, paluuta kirkon juurille. Kirkosta tulee enemmän kirkko.

Vapaaehtoistyö ja Jumalan käsky

Meidän evankelisluterilainen kirkkomme on kansankirkko. Se tarkoittaa, että tämä kirkko, kuten Suomen ortodoksinen kirkkokin, on Suomen kansaa varten. Kirkkomme elää kiinteässä yhteydessä kansaamme ja yh-

teiskuntaamme. Teologiansa kautta kirkko on vaikuttanut yhteiskuntaamme vuosisatojen ajan ja vaikuttaa edelleen.

Suuri merkitys yhteiskunnallemme on ollut luterilaisella kutsusajatuksella, jonka mukaan me jokapäiväisellä työllämme olemme osallisina Jumalan tekoihin maailmassa. Lutherin ajatuksena on, että kutsumuksensa ja virkansa kautta jokainen on osa Jumalan jatkuvaa luomistyötä. Ihmisillä voi yhteiskunnassamme olla samanaikaisesti useita kutsumuksia, ja kutsumukset voivat elämän varrella muuttua. Kaikkiin tehtäviin ja elämänvaiheisiin liittyy Jumalan käsky rakastaa lähimmäistämme. Me elämme toisiamme varten.

Kannamme toistemme elämää käsisämme. Näin on Jumalan luomistyö järjestetty. Kristus itse eli elämän toisten puolesta.

Jos katsomme vapaaehtoistyötä tästä näkökulmasta, sekin voi olla virka, Jumalan kutsumus. Jumalan jokaiselle antamat lahjat ja tavoitteet vaikuttavat varmasti kutsumuksen suuntautumiseen. Koko maailma on avoina kristilliselle työlle.

Kristillinen vapaaehtoistyö ei rajoitu kirkon organisaation sisällä tehtävään työhön. Jumalan kutsumus tekee työn kristilliseksi, ei kirkko. Kirkon tilat eivät

välttämättä luo kristillistä toimintaa. Jeesus ei toiminut temppeleissä vaan ihmisten keskuudessa.

Olemme kaikki pappeja

Kaikkien kristittyjen yhteisenä kutsuksena on perustaa yhdessä seurakunta. Puhuessamme kirkon vapaaehtoistyöstä puhumme seurakunnan jäsenten työstä oman seurakuntansa rakentamiseksi. Työ suoritetaan tavallisesti kirkon palveluksessa työskentelevien ja seurakunnan jäsenten yhteistyönä. On ehkä tärkeää katsoa tätä yhteistyötä periaatteellisesta näkökulmasta, teologisesta perspektiivistä.

Näiden kahden kirkossa työskentelevän ryhmän välillä vallitsee perustavaa laatua oleva yhdenvertaisuus, joka kannattaa ottaa todesta. Kirkkomme opettaa, että kaikki kirkon jäsenet ovat kasteen kautta pappeja. Suuresta kastettujen joukosta muutamat on valittu julistamaan evankeliumia ja hoitamaan sakramenteja. Kutsumme näitä evankeliumin julistuksesta ja sakramenttien hoidosta vastaavia viranhaltijoita yleensä ”papeiksi”, mikä voi aiheuttaa tiettyä käsitesekaannusta.

On tärkeää ja luonnollista, että seurakunnan jäsenille tehdään tila toimia omassa seurakunnassaan. Kirkon palveluksessa oleville on yhtä tärkeää suunnitella vapaaehtoistyötä ja tarjota siihen mahdollisuus seurakunnassa kuin suunnitella omaa työtään. Pittemällä aikavälillä seurakunnassa tapahtuva vapaaehtoistyö edellyttää asennemuutosta sekä seurakunnan jäseniltä että kirkon palveluksessa olevilta. Kirkon työntekijöiden osalta päämääränä tulee olla yhteistyö, ohjaus ja yhteinen suunnittelutyö eri ryhmien kanssa. Seurakuntalaisten tehtävänä on kerätä rohkeutta ottaa paikansa täysivaltaisina seurakunnan jäseninä ja kotiseurakuntansa ”kanssa-

pappeina”. Kaikkien osapuolten tulee muuttaa asenteitaan; seurakuntaelämässä olisi päästävä irti tuottaja-kuluttaja-ajattelusta.

Jumalanpalvelus seurakunnan ydintehtävänä

Kirkon toiminnan ydin on jumalanpalvelus, messu, jossa kuullaan evankeliumia ja vietetään ehtoollista. Seurakunnan perustana on jumalanpalveluselämä. Sanan ja sakramenttien kautta Jumala on itse yhteydessä seurakuntaansa. Jumalanpalvelusta eivät suorita pappi ja kanttori, vaan sitä vietetään Jumalan kansan yhteisenä juhlanä. Jumalanpalvelukseen osallistuvan seurakunnan tulee saada eri tavoin osallistua jumalanpalveluksen toteuttamiseen ja antaa sille oma leimansa. Seurakunnan pitäisi kuulua ja näkyä rukoiltaessa, tekstejä luettaessa ja virsiä veisattaessa. Kaikki jumalanpalvelukseen kokoontuneet osallistuvat omalla tavallaan liturgiaan ja virrenveisuuseen, rukouksiin ja uskontunnustuksen lausumiseen. Liturgin tehtävänä on johtaa toimitusta, mutta seurakunta osallistuu aktiivisesti jumalanpalvelukseen. Messussa seurakunta kohtaa Jumalansa ja Jumala kohtaa seurakuntansa.

Voidaan keskustella siitä, onko terminologisesti oikein kutsua jumalanpalveluksessa toimimista vapaaehtoistyöksi. Katsotaanko vapaaehtoistyöksi se, että laulaa, rukoilee tai lukee tekstin oman seurakuntansa jumalanpalveluksessa? Toisaalta kaikkeen tähän toimintaan vaaditaan työpanosta. Useimmilla niistä henkilöistä, jotka hoitavat erilaisia tehtäviä jumalanpalveluksessa, on jonkinlainen koulutus tehtäväänsä. Juuri tätä työtä nämä vapaaehtoiset tekevät seurakunnassa. Heidän vastattavakseen ottamansa tehtäväalue on seurakunnan elämän todellinen ydin.

Seurakuntatoiminta ja vapaaehtoistyö

Seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta puhuttaessa on ensimmäiseksi huomattava, ettei kyseessä ole mikään uusi asia. Useimmissa seurakunnissa on vuosikymmenien ajan tehty ainakin vapaaehtoista diakoniatyötä ja laulettu kirkkokuorossa. Uutta on se, että vapaaehtoistyötä arvostetaan nyt uudella tavalla ja ollaan valmiita osoittamaan resursseja työn organisoimiseen ja vapaaehtoisten kouluttamiseen.

Jokainen seurakunta tietää itse parhaiten, mitkä vapaaehtoistyön muodot sopivat juuri sille, ja monia vakiintuneita työmuotoja on jo käytössä. Eräitä yleisiä näkökohtia voidaan kuitenkin nostaa esiin. Seurakunnan palveluksessa olevat voisivat kysyä itseltään: Mitä erityisiä resursseja meidän seurakunnallamme on? Jos todella otamme kasteen ja kirkon jäsenyyden vakavasti, monille vapaaehtoisille tarjoutuu mahdollisuus lahjoillaan rikastuttaa seurakuntaelämää. Usein on yllättävää, miten innokkaita ihmiset ovat saadessaan tehdä jotain oman seurakuntansa hyväksi. Ilman mitään erityislahjakkuuksiakin voi kuitenkin olla seurakunnalleen tarpeellinen. Riittää, että on ihminen, lähimmäinen.

Kun otamme kansankirkkomme perusajatukset vakavasti, seurakuntien jäsenille avautuu lukemattomia vaikutusmahdollisuuksia kirkkonsa ja seurakuntansa piirissä. Seurakuntien vapaaehtoistyössä on hyvin pitkälti kysymys asenteista. Siellä missä seurakuntalaiset saavat täysivaltaisina jäseninä tehdä seurakunnassaan sitä, mitä he osaavat ja haluavat tehdä, siellä he myös tekevät työtä innolla. Jäsenet rakentavat yhdessä kirkon, joka on Kristuksen ruumis.

● ROBERT LEMBERG

TT, Pernajan seurakunnan kirkkoherra

Suomessa jo lähes 700 000 ihmistä elää köyhyysrajan alapuolella. Rahaa ruokaan tai vaatteisiin ei ole riittävästi. Pahiten köyhyys koettelee yhden huoltajan lapsiperheitä ja työelämän ulkopuolelle jääneitä, pitkään perusturvan varassa eläneitä yksinäisiä ihmisiä.

Vaikka tuloerot ovat kaventuneet ja pienituloisten määrä vähentynyt, pienituloisissa perheissä elää edelleen noin 100 000 lasta ja nuorta. Eläkeläisistä pienituloisia on yli 200 000. Perusturvan taso on jäänyt auttamattomasti jälkeen ansiotulojen kehityksestä. Apua pyydetään monin paikoin enemmän kuin sitä pystytään antamaan. Samaan aikaan julkisia palveluja karsitaan ja diakoniatyön taloudellisia ja henkilöstövoimavaroja supistetaan. Avustustyöntekijöiden rinnalle tarvitaan jatkossa yhä enemmän vapaaehtoisia, jotta hädässä olevien avunpyyntöihin pystytään vastaamaan.

Koulutus auttaa ulos umpikujasta

Haitin perustuslaki takaa kaikille oikeuden koulutukseen. Käytännössä tämä oikeus ei kuitenkaan toteudu. Yli 6 miljoonaa haitilaista elää äärimmäis-

sessä köyhydessä ja sinnittelee päivästä toiseen yhdellä eurolla. Valtaosa kouluista on yksityisiä ja koulumaksut niin korkeita, ettei köyhillä perheillä ole mahdollisuutta kustantaa lastensa koulunkäyntiä. Vajaat 80 prosenttia lapsista aloittaa koulun. Sen sijaan yläkoulussa jatkaa enää neljännes nuorista. Moni lapsi joutuu jättämään koulun kesken aivan liian varhain. Ilman koulutusta toivoa paremmasta ei juuri ole. Koulutus on ainoa keino, jolla kovia kokenut Haiti voi kehittyä valtioksi, joka pystyy itse huolehtimaan kansalaisistaan.

Yhteisvastuu saattaa auttajat ja apua tarvitsevat yhteen

Suomessa yhteisvastuuvaroin autetaan eri syistä elämässään vaikeaan tilanteeseen joutuneita ihmisiä Suurella Sydämellä -vapaaehtoistoiminnan kautta. Keräysvaroin verkostoa laajennetaan koko maan kattavaksi, jotta yhä

useampi ihminen voisi saada tarvitsemaansa apua ja tukea. Keräysvaroin tehostetaan myös uusien vapaaehtoisten rekrytointia ja koulutusta. Suurella Sydämellä -toimintaa koordinoi Kirkkopalvelut ry.

Haitissa Yhteisvastuu auttaa lapsia kouluun. Muun muassa Yhteisvastuun tuella Haitiin rakennetaan tulevaisuuden vuosina uusia kouluja. Koulut on suunniteltu kestäväksi maanjäristyksiä ja hirmumyrskyjä. Sähkö tuotetaan aurinkopaneelien avulla ja wc-jätteestä syntyvää biokaasua voidaan hyödyntää esimerkiksi koulun keittiössä tai biomassaa lannoitteena puutarhassa. Koulujen rakentamisen ohella Haitissa kehitetään koulujen hallintoa ja opetuksen laatua sekä luodaan koulun, yhteisön, oppilaiden ja heidän perheidensä välisiä yhteistyöverkostoja. Avun vie perille Kirkon Ulkomaanapu.

Korsossa on välittämistä

Vantaan Korsossa sosiaaliset ongelmat näkyvät katukuvassa. Erityisesti kesällä, kun ihmiset siirtyvät paikallisten anniskeluliikkeiden ympäristöön.

– Valitettavasti täällä näkee myös huono-osaisuuden periytyvän. Monille nuorille toimeentuloasiakkuus on niin sanottu normaalitila. Työttömyys on osa korsolaista arkea, Korson seurakunnassa työskentelevä diakonissa **Pia Olkkonen** kertoo. Suurin osa Olkkosen asiakkaista onkin sosiaalitoimiston asiakkaita ja pienellä toimeentulolla eläviä ihmisiä.

– Diakoniapäivystykseen tulevat ihmiset ovat joskus nälkäisiä ja heikossa kunnossa. Arki on joillekin niin

ahdistavaa, että sitä on yritettävä kestää kaikin keinoin. Hetkellistä helpotusta haetaan alkoholista, huumeista, lääkkeistä ja muista kemiallisista aineista. Monien ihmisten tilanteet ovat niin vaikeita, että diakonian ainut tapa auttaa on kuunteleminen ja läsnäolo, Olkkonen jatkaa.

– Ihminen tuo tullessaan koko elämänsä meidän eteemme, ja yritämme tukea siinä, missä pystymme. Ainoastaan rahalla näitä ongelmia ei kuitenkaan pystytä ratkaisemaan, hän painottaa.

Korsossa ongelmien kanssa ei kuitenkaan linnoitauduta omien seinien sisälle. Olkkosta alueessa viehättää eri-

tyisesti elämän monimuotoisuus.

– Eri sosiaaliluokista tulevat ihmiset elävät sulassa sovussa. Esimerkiksi diakoniamatkoilla hyvin toimeentuleva ja päihdeongelmista kärsivä voivat viihtyä hyvin samassa seurassa. Täällä voi avoimesti olla se, mitä on, eikä tarvitse hävetä, jos jotain tapahtuu, Olkkonen kertoo ja sanoo, että taustoitetaan erilaisia ihmisiä pyritään tietoisesti integroimaan yhteen seurakunnan toiminnassa.

Yhdessä tekeminen sitoo yhteen

Korsossa järjestetään kerran viikossa vähävaraisille tarkoitettu ilmainen ruokailu. Vantaalla ruokailupäiviä on jaet-

-vapaaehtoistoimintaa ja auttaa lapsia kouluun Haitissa

tu niin, että eri seurakunnissa ruokaa on tarjolla eri päivinä. Säännöllisiä tuntuja ruokailijoita on viikoittain 40–80. Rahapäivinä on hiljaisempaa.

Korsossa vapaaehtoiset ja kuntouttavassa työtoiminnassa mukana olevat ihmiset järjestävät ruokailun. Ruokat suunnitellaan ja vastuut jaetaan yhdessä. Jokaiselle pyritään löytämään oman taitojen mukainen tehtävä ja näin antaa onnistumisen kokemuksia. Toiminnan tavoitteena on tarjota yhteisö, jossa on mahdollisuus edetä autettavasta auttajaksi.

– Mukaan voi tulla kuka tahansa. Riittää, että tulee toimeen toisten kanssa ja pystyy sitoutumaan yhteisiin sääntöihin, Olkkonen sanoo.

– Monilla toiminnassa mukana olevilla on taustalla oman elämän kriisi. He ovat saaneet apua ja haluavat nyt puolestaan auttaa toisia. Tulijoita olisi enemmän kuin pystymme ottamaan, Olkkonen kertoo.

Korsosta löytyy myös diakoniatyön projektista alkunsa saanut Kirkonkul-

Sami Löf

– Päihde- ja kriminaalisyö ovat erityisen lähellä diakonissa Pia Olkkosen (oik.) sydäntä. Joissain tilanteissa diakoniavastaanotolla viha voi olla ihmisen ensireaktio, mutta siitä huolimatta nämä ihmiset Korson kaduilla ovat kuin suojelusenkeleitä minulle, Pia sanoo. Pia ja vapaaehtoistyöntekijä Minna Paavola Yhteisvastuun aloitustapahtumassa.

ma eli yhteinen olotila ja luonteva kohtaamispaikka, johon voi tulla juttelemaan, kahville ja lukemaan lehtiä. Keskustelussa vilisee monenlaisia aiheita. Mukaan sopivat niin äidit pienten lastensa kanssa, eläkeläiset, ja vaikkapa

päihdeongelmaiset, jotka yrittävät sinitellä selvänä taas yhden päivän lisää.

– Tiistaisin on suosittua tanssi- liikuntaa. Sitä ohjaa eläkeläinen, joka puhuu vain vähän suomea, mutta osaa tanssia hyvin balettia, Pia Olkkonen hymyilee.

– Monille Kirkonkulmasta on tullut toinen koti ja porukasta perhe. Täällä on välittämistä.

Vantaalla Suurella Sydämellä -verkosto toimii aktiivisesti ja vapaaehtoisia rekrytoidaan eri tehtäviin palvelun kautta. Korsossa vapaaehtoisia toimii muun muassa Kirkonkulmassa ja kätulähetyksessä. Lisäksi on erilaisia tukihenkilöitä sekä vapaaehtoisia, jotka vierailevat vanhusten luona kodeissa ja laitoksissa. Osa vapaaehtoisista osallistuu yksittäisten tempausten, kuten myyjäisten, toteuttamiseen vaikkapa puurokauhan varressa.

– Tarvetta uusille vapaaehtoisille on aina. Lämpimästi tervetuloa mukaan, Olkkonen huikkaa.

● SALLA PELTONEN

Haitia jälleenrakennetaan koulu kerrallaan

Haaveena lääkärin ja sairaanhoitajan ammatit

Minna Eio/Kirkon Ulkomaanapu

Merlande (vas.) ja Merline Medeluksen tuhoutui maanjäristyksessä. Uuden kodin vankin osa on ovi. Riisistä ja pavuista kostuva ateria odottaa tyttöjä karpässuojien alla, kun he palaavat koulusta.

Viisi vuotta sitten, tammikuun 12. päivän iltapäivänä vuonna 2010 kaksostytöt Merline ja Merlande Medelus olivat leikkimässä ystäviensä kanssa joen rannassa. Koulupäivä oli päättynyt. Se oli onni, sillä sinä iltapäivänä tuhoisa maanjäristys ravisteli Haitia. Sekä tyttöjen kotitalo että koulu tuhoutuivat maanjäristyksessä. Heidän siskontyttönsä, pieni vauva, oli päivänunilla sisällä ja kuoli raunioiden alle. Kaikki, mitä talossa oli, menetettiin. Järistys tappoi Haitissa yli 220 000 ihmistä ja jätti 1,5 miljoonaa kodittomaksi. Sadattuhannet rakennukset tuhoutuivat.

Maanjäristyksen jälkeen perhe asui aluksi pellolle pystytetyssä teltassa. Uuden talon rakentamiseen kului kolme vuotta. Talo sijaitsee vanhan kodin raunioiden vieressä ja on paljon vaatimattomampi: maalattainen, puuriu'usta rakennettu.

Merlinellä ja Merlandella on kuusi sisarusta. Lisäksi perheen kanssa asuvat mummo ja äidin vanhempi sisko. Isä on töissä Guadalupella.

Tyttöjen äiti Cerette Toussaint, 40, on synnyttänyt useimmat lapsiaan kotona. Merlinen ja Merlanden

Yhteisvastuu 2015 tukee Suomessa Suurella Sydämellä

kohdalla hän ei tiennyt odottavansa kaksosia.

Perheellä on vähän maata, ja he viljelevät pääasiassa papua, maissia ja sokeriruokoa. Lisäksi on vuohia ja possu.

– Maa on hedelmällistä, voimme viljellä melkein mitä vain, kertoo Toussaint.

Rahatuloja saadakseen äiti myy keitettyä spagettia Léogänen markkinoilla. Rahat eivät kuitenkaan aina riitä. Tällä viikolla ei ollut rahaa ostaa spagettia myytäväksi ja markkinat jäivät väliin. Tytöt hän on kuitenkin pystynyt pitämään koulussa.

Kouluun pienestä pitäen

Merline ja Merlande ovat käyneet Abeilles d'Aspamin koulua Léogänessä siitä lähtien kun täyttivät kolme vuotta.

– On hyvä, jos lapset saavat tottua koulunkäyntiin pienestä pitäen. Koulutus on kuin huume; kun pääset sen makuun, et enää voi olla ilman, sanoo koulun rehtori **Jean Ginette Louis**.

Myös kaksosten äiti on halunnut pitää tyttöt samassa koulussa, vaikka sinne on pitkä matka ja lähempänäkin olisi kouluja.

– Muuten lasten tausta ja historia eivät välity kouluun, äiti sanoo. Kaksoset kulkevat koulumatkat moottoripyörän kyydissä, äiti maksaa tutulle kuljettajalle viikoittain.

Uusi koulu on turvallinen

Maanjäristyksen jälkeen koulua käytiin ensin pressujen suojassa ja sitten väliaikaisissa tiloissa. Tuttuihin arjen rutiineihin palaaminen mahdollisimman nopeasti kriisin tai katastrofin jälkeen auttaa lasta toipumaan traumasta. Kirkon Ulkomaanapu järjesti järjestyksen jälkeen opettajille psykososiaalista koulutusta, jotta he osaisivat tukea lapsia.

Ulkomaanapu aloitti uuden koulun rakennustyöt jo samana vuonna, ja nykyinen koulu valmistui vuonna 2011. Koulu on rakennettu kestäväksi hirmumyrskyjä ja maanjäristyksiä. Energia vesipumppuun ja opettajien kän-

Minna Eio /Kirkon Ulkomaanapu

Abeille d'Aspamin koulun rehtori Jean Ginette Louisilla on tehtävä. Hän haluaa auttaa köyhien perheiden lapsia oppimaan.

nyköiden lataamiseen saadaan aurinkopaneeleista.

Vesipiste on kovassa käytössä kuumassa ilmastossa. Lapset käyvät ahkerasti juomassa ja pesemässä käsiä ja kasvoja. Usein he kastelevat koko pään hanan alla. Niin saa hetkeksi vilvoitusta paahtavalta kuumuudelta.

Aspamissa toimii koulukomitea, jossa opettajat, vanhemmat, oppilaat ja muu yhteisö ovat edustettuina. Komitea muun muassa rohkaisee vanhempia hankkimaan lapsille koulutarvikkeita ja laittamaan mukaan monipuoliset eväät. Varakkaammat perheet antavat esimerkiksi koulutarvikkeita köyhien perheiden lapsille annettavaksi. Koulukomitea kokoontuu noin kolme kertaa vuodessa, katastrofitilanteissa useammin.

Koulun pihalle on rakennettu myös katastrofivalmiusvarasto. Muualla ei ollut yhteistä maata.

Hallitus ei tue kouluja tarpeeksi

Jo ennen maanjäristystä Haiti oli hauras valtio. Maassa on eletty jo pari sata vuotta poliittisen epävakauden, väkivallan, köyhyyden ja luonnonkatastrofien kiertteessä. Valtio on kykenemätön takaamaan kansalaisten perus-

oikeuksia, kuten koulutusta tai puhdasta vettä.

Jälleenrakennusta on vaikeuttanut se, että hallitus oli alkuvaiheessa toimintakyvytön. Monet virastot ja kongressitalo tuhoutuivat maanjäristyksessä ja henkilökuntaa menehtyi. Rakentamista ovat hidastaneet myös epäselvyydet maanomistuksessa.

Koulutus on nojannut pitkälti yksityisiin toimijoihin, kuten kirkkoihin. Haitin kouluista noin 80 prosenttia on yksityisiä ja vain alle viidennes julkisia valtion kouluja. Yksityisissä kouluissa lukukausimaksut vaihtelevat ja saattavat olla hyvinkin korkeat. Myös julkiset koulut ovat maksullisia, mutta silti paremmin köyhempien perheiden ulottuvilla. Vanhemmat kustantavat lisäksi koulukirjat ja hankkivat koulupuvun, jota ilman kouluun ei ole asiaa.

Nykyisen presidentin **Michel "Micky" Martellyn** johtama hallitus haluaa kaikki lapset kouluun ja aloitti ilmaista koulutusta ja pakollista oppivelvollisuutta edistävän ohjelman.

– Hallituksen tuki opettajille ei ole ollut riittävää, kertoo Jean Ginette Louis. Ohjelmassa on mukana vain osa kouluista, ja nekin ovat saaneet vain

-vapaaehtoistoimintaa ja auttaa lapsia kouluun Haitissa

murto-osan opettajien palkkoihin luvatuista varoista.

– Järjestöt hoitavat nyt tehtäviä, jotka kuuluisivat valtiolle.

Lempeä, mutta päättäväinen

Madame Ginette on silmin nähden pidetty ja kunnioitettu henkilö yhteisössä. Hän tuntee lapset ja heidän perheensä ja vierailee viikonloppuisinkin perheiden luona kannustamassa vanhempia huolehtimaan lasten koulukäynnistä. Itse hän on koulutukseltaan lastentarhanopettaja.

Koulukuri ja opetusmenetelmät ovat Haitissa hyvin perinteiset, eikä ole harvinaista, että lapsia läimäytetään koulussa. Aspamissa tämä ei käy.

– Suutun, jos joku opettaja lyö lasta. Erotin opettajan, joka nipisti lapsia, Jean Ginette Louis kertoo.

Entä saavatko oppilaat koskaan lempeää rehtoria suuttumaan?

– Joskus lapset eivät tee läksyjä. Vaikka olemme läheisiä, olen heille harmissani.

Vanhuus lasten varassa

Läksyjen kanssa tuskailevat välillä kaksosetkin. Välillä he ottavat lisätunteja lähistöllä asuvalta naiselta.

Merline haluaa isona lääkäriksi. Lempiaine onkin matematiikka. Merlanden toiveammatti on sairaanhoitaja.

– Merlande syntyi ensimmäisenä. Hän osaa harhauttaa, ei tee mitään pyydetään ja luistaa kotitöistä. Merline on tottelevaisempi, luonnehtii Cerette Toussaintin tyttäriään.

– Yleensä he tappelevat, ja minun täytyy puuttua riitoihin ja puhua niin paljon.

Äiti toivoo, että tytöt voivat käydä koulun loppuun, hankkia ammatin ja auttaa häntä. Sosiaaliturvaa tai eläk-

keenmaksajaa ei Haitissa ole. Koulusta kehittämällä myös Haitilla voi olla valoisa tulevaisuus.

Vuoden 2015 Yhteisvastuukeräys tukee koulutusta Haitissa. Kirkon Ulkomaanapu rakennuttaa varoilla ympäristöystävällisiä ja turvallisia kouluja.

● MINNA ELO

Tiedottaja

Kirkon Ulkomaanapu

Humanitaarinen apu ja koulunrakennus Haitissa 2010–2014

Vuoden 2014 loppuun mennessä

11 pysyvää koulua valmistui.

50 kouluun on perustettu koulukomitea.

50 kouluun on toimitettu pulpetit (250) ja penkit (1951).

Yhteensä noin **20 000** lasta on saanut turvalliset koulutilat.

Vuosina 2010–2011 Ulkomaanapu toimitti Haittiin

60 koulutelttaa

340 vanerista koululuokkaa
72 kouluun

Yli 60 erikokoista vesitankkia

Yli 800 kolmen-neljän hengen pulpettia

17 kaivoa

Koleraepidemian aikana (2010–2011) avustettiin lähes 72 000 perhettä muun muassa jakamalla

Yli 3 000 000 vedenpuhdistustablettia

Yli 100 000 saippuaa

Lähes 30 000 vesikanisteria

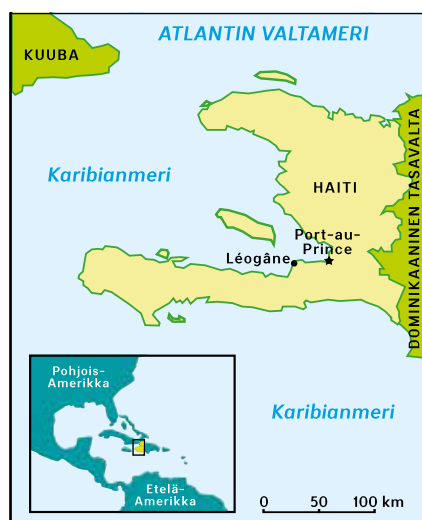
Yli 15 000 hygienia-pakkausta

Cl Klooria

Yli 50 000 annosta sokerisuolaliuosta

Vuosina 2011–2012

8 000 lasta 37 koulussa sai lämpimän lounaan koulupäivinä.

Haiti tarvitsee tukea

Viiden vuoden takainen maanjäristys ja sitä seurannut koleraepidemia romahduttivat Haitin ennestään heikot yhteiskunnalliset ja taloudelliset rakenteet. Poliittinen epävakaus jatkuu edelleen, parlamenttivaaleja on siirretty toistamiseen vuodesta 2011 lähtien.

Välittömän katastrofiavun jälkeen Kirkon Ulkomaanapu alkoi rakentaa

väliaikaisia luokkarakennuksia. Myös pysyvien koulujen rakentaminen aloitettiin vuonna 2010. Tähän mennessä yhteensä noin 20 000 lasta on saanut turvalliset koulutilat.

Haiti tarvitsee edelleen kansainvälistä tukea. Pitkäjänteisellä kehitysyhteistyöllä pyritään vahvistamaan yhteiskunnan rakenteita niin, että maa pystyy huolehtimaan itse kansalaisistaan.

Ajatuksia kirkon vapaa

Kirkossa keskustellaan nyt vapaaehtoistyöstä kiinnostuneemmin kuin aikoihin. Kirkosta eronneiden myötä euro-konsultti lienee yksi tekijä, toisaalta seurakuntalaisten aito tarve kysyä omaa rooliaan lähetyskäskyn ja osallisuuden näkökulmasta.

Kirkkohallitus esittää kirkolliskokoukselle uuden diakoniviran avaamista, jonka johdantoteksteissään nostetaan esille maallikoiden tekemä vapaaehtoistyö. Esityksen lähtökohtina ovat olleet ns. diakonaattiprosessin loppuunsaattaminen ja kirkon tulevaisuuden tarpeisiin vastaaminen. Tätä kirjoittaessa olen vasta sulattelemassa esityksen sisältöä, mutta käsitykseni mukaan on nähtävissä, että vapaaehtoistoiminta osana osallisuutta nostetaan suuremman rooliin myös uuden viran tehtävässä.

Mikä on seurakuntanäkemyksemme?

Vapaaehtoistoiminnan ohjauksen taidot ja tärkeitä vahvistaa niin papeilla kuin muillakin työntekijäryhmillä. Rakennekysymystä tärkeämpänä näkisinkin kuitenkin työntekijöiden yhteisen työnäyn kirkastamisen. Mikä olisi meidän seurakunnan yhteinen seurakuntanäkemykseni, mikä sija siinä on vapaaehtoistoiminnalla? Toisaalta on myös kirkkaasti nähtävä virkojen tärkeys ja niihin liittyvä vahva ammatillinen osaaminen sekä monien vuosikymmenien aikana eri työaloilla kehittyneet osaaminen ja positiiviset rajat. Diakonivirkaesityksen johdantoteksteissä haluttaisiin murtaa työala-

Eläkeläisten kohtaamispaikka Helmikammari aloitti toimintansa vuonna 2009. Toimintaa käynnistämässä ollut diakonissa Riitta Pitkänen ja Markku Kukkonen esittelevät Helmikamarin tunnusta. Tänäpäin Helmikamarin toiminnan ohjaajana toimii diakonissa Arja Rissanen. Mukana on 45 vapaaehtoista erilaisissa tehtävissä. Toimintapisteessä toimii 28 erilaista ryhmää, joissa käytiin vuonna 2014 yhteensä 8765 kertaa.

keskeisyyttä ja lisätä yhteistyötä työalojen kesken. Itse en ymmärrä tässä kohtaa esityksen todellisuuskuvaa. Oman kokemukseni ja käsitykseni mukaan tänään yhteistyötä tehdään mittatilaustyönä kaiken aikaa eri ammattikuntien ja työalojen kesken eivätkä kentällä työalojen positiiviset rajat estä yhteistyötä. Kysymys on kai enemmän siitä, onko yhteistyötä tarvetta tehdä ja halutaanko sitä tehdä. Ei rakennekysymys. Yhteistyöllä ei myöskään ole itseisarvoa, vaan välinearvoa.

Diakoniatyöhön on aina sisällytynyt yhteistyö moneen suuntaan sekä vapaaehtoistoimintaa, mutta samalla siinä on keskeisenä rakenteellisena osana ollut juuri diakonian viran – ja työalan – tehtävän selkeys ja viran pakollisuus

kaikissa seurakunnissa. Sen ei tulisi antaa himmetä uusissa esityksissäkään! Diakoniatyöntekijällä on vahva ammatillinen osaaminen erityisesti ihmisten kohtaamisessa, asiakastyössä, mikä on usein keskeisin osa työn sisältöä. Sitä ei voi korvata vapaaehtoistyöllä.

Ammatillisella työllä ja vapaaehtoistyöllä on rajansa

Ammatillisen työn ja vapaaehtoistyön rajat on syytä pitää kirkkaina mones-takin syystä. Ammatillinen työ vaatii ammattitaitoa, ja siihen liittyy olennaisena osana myös ammatillinen vastuu. Vastuun kohdalla palkattu työntekijä joutuu tekemään työtä lain pohjalta työntekijän vastuulla. Vapaaehtoiselle ei voi säilyttää samaa vastuuta kaikessa. Viranomaisten yhteistyökin lepää sen varassa, että tiedetään muidenkin viranomaisten olevan saman virkamiesvastuun piirissä. Sielunhoitotyö edellyttää ehdotonta vai-tioloa, jota asiakkaat automaattisesti odottavat. Se on heidän oikeustur-

ehtoistoiminnasta

vaansa. Palkatulta työntekijältä sitä voi odottaa jo virkavastuun pohjalta, mutta vapaaehtoisella se perustuu usein vain luottamukseen.

Sitoutumisen näkökulmasta vapaaehtoinen on vapaaehtoinen niin kauan kuin hän itse sitä haluaa. Häneltä ei voida vaatia samaa sitoutumista kuin palkatulta työntekijältä eikä häntä voi samalla tavalla määrätä kuin työnantaja työntekijäänsä. Nykyään vaaditaan esim. leireille ja retkille määrätty turvallisuusvastaavat, jotka kantavat vastuuta tehtävässään. Vapaaehtoiselle ei voi sälyttää johtamisvastuuta kaikessa laajuudessa. Toisaalta kolikon toinen puoli on siinä, että silloinkin kun voisimme antaa vastuuta, ei osata luopua työntekijäkeskeisyydestä.

Vapaaehtoistoiminta tarpeellinen täydentäjä

Vapaaehtoistyötä ja ammatillista työtä ei tulisi ajatella kilpailevana tai edes vaihtoehtoisena työnä. Vapaaehtoistoiminta täydentää ja mahdollistaa uusia muotoja palvelulla seurakunnassa. Vapaiden suuntien seurakunnissa vapaaehtoistyö on olennainen osa niiden toimintaa, kun ei ole varaa palkata työvoimaa. Vapaaehtoisten työpanos on ratkaisevan tärkeää. Haastatellesani helluntailaista ystävääni hän kertoi, ettei helluntaiseurakunnissa enää samalla tavalla sitouduta vapaaehtoistyöhön kuin vielä parikymmentä vuotta sitten. Lyhytkestoisiin projekteihin ja lyhyihin tehtäviin löytyy edelleen vapaaehtoisia, mutta pitkäjänteiseen sitoutumiseen ja vastuuseen on vaikeampi löytää väkeä. Saman piirteen voi todeta olevan myös luterilaisissa seurakunnissa.

Helluntaiseurakunnissa vapaaehtoistyö alkaa usein vasta sitten, kun uusi jäsen on tullut ensin uskoon ja liittynyt seurakuntaan. Uudestisyntyvän kautta löytyy halu todistaa Jee-

suksesta, rakastaa lähimmäistä, osallistua seurakunnan toimintaan ja alkaa palvelemaan. Vapaaehtoisuus on automaattinen seuraus. Näin tapahtuu myös luterilaisessa kirkossa. Oman heräämisen kautta tulee halu palvel-la seurakunnassa. Suuri haaste seurakunnissamme on se, löytyykö todellisia, aitoja ja mielekkäitä palvelutehtäviä, ja varsinkin miehille.

Olen monta kertaa miettinyt, mihin on kirkossamme hiipunut ns. sisälähetysnäky. Nyt jos koskaan seurakunnissa on aika virittää evankelioimistyötä, jonka merkeissä löytyisi vapaaehtoisille työtä. Toisen maailmansodan jälkeen syntynyt vapaaehtoinen päihde- ja kriminaalityö, katulähetystyö, on hyvä esimerkki missionäärisestä diakoniatyöstä. Evankelioimistyösäkin tärkeä kysymys kirkon ammattilaisille on, uskallammeko luopua liiasta työntekijäkeskeisyydestämme ja luoda tehtävärooleja, joihin liittyy aitoa vastuuta ja luottamusta vapaaehtoistyöntekijän osaamiseen.

Pyhä Henki varustaa armolahjoilla

Lähtökohtaisesti Jeesus käytti ”maallikkoja” sanomansa levittämiseen. Ensimmäiset apostolit olivat oppimattomia kansanmiehiä. Jeesus näytti heille esimerkillään tien. Sitten Pyhä Henki varusti heidät lahjoillaan ja voimallaan. Siitä alkoi todistaminen ja diakonia. Vähitellen alkoivat eriytyä myös ”virat” ja tehtävät. Apostolien teoista voimme lukea apostolien ”viroista” ja ensimmäisten ”diakonien” valinnasta. Tarvittiin pysyvää asemajohtamistakin työn organisoimiseen ja ohjaamiseen. Mitä uskallamme ajatella tänään Pyhän Hengen armolahjoista ja niiden käytöstä seurakunnan toiminnassa? Pyhä Henki lienee väärinymmärretyin persoona Jumalan valtakunnassa. Jumalahan ei katso tutkitodistuksia ja virkatitteileitä kutsues-

sa työhön valtakuntaansa, vaan hänen valintakriteerinsä ovat toiset. Kuinka rohkaisemme ja tuemme seurakuntalaisia näiden lahjojen käyttöön? Tuomas-messut ovat olleet rohkaiseva ja innostava esimerkki siitä, miten seurakuntalaiset voivat siirtyä – rovasti **Kalevi Lehtistä** lainatakseni – ”katso-mosta kentälle”.

Jumalanpalvelukset ja kirkkokahvijatkot tarjoavat papistolle hyvän mahdollisuuden kehittää ja vahvistaa seurakuntalaisten osallisuutta. Tästäkin on tänään paljon rohkaisevia esimerkkejä. Oma tutustumiskatani Tukholman Santa Klara -seurakuntaan vahvasti uskoa elävään ja toimivaan seurakuntaan, jossa palkatut ammatilliset työntekijät ja vapaaehtoiset yhdessä tekevät monimuotoista Jumalan valtakunnan työtä. Suosittelen tutustumaan Tukholman Santa Klara -seurakunnan johtajan (eläk.) **Carl-Erik Sahlbergin** kirjaan ”Kasvava seurakunta”. Sahlbergin tutkimuksen mukaan kasvavan seurakunnan merkkejä (9) – menestystekijöitä – ovat mm. avoimuus Pyhän Hengen voimalle, rukous, diakonia ja se, että se käyttää maallikkoja.

● MARKKU KUKKONEN
Rovaniemen seurakunnan
johtava diakoni

Vapaaehtoistoiminta ja oppiminen

Vapaaehtoistoiminta antaa mahdollisuuden tutustua ihmisten arkeen. Useiden tutkimusten mukaan suomalaiset ovat aktiivisia vapaaehtoistojen sekä järjestöissä että seurakunnissa. Vapaaehtoistoiminta antaa tekijöilleen mielekästä tekemistä, uusia ystäviä, uusien taitojen oppimista sekä uusia näkökulmia elämään.

Useissa maissa vapaaehtoistoiminta on luonteva osa jo perusopetusta ja korkeakoulujen opintoja. Myös Suomessa tätä on kokeiltu ja suunnitellaan. Vapaaehtoistoiminnan erilaisten ihmisten parissa on todettu laajentavan näkemystä elämänkaaren moninaisuudesta. Samalla se edesauttaa omien vahvuuksien löytämistä ja uusien taitojen oppimista.

Vapaaehtoistoiminnan tuntemus palvelee myös tulevaisuuden työelämän vaatimuksia. Työelämä on murroksessa ja muuttamassa yhä enemmän monitoimijaiseksi, jolloin vapaaehtoisten panos täydentää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palveluja. Vapaaehtoistoiminnan ja ammattityön koordinaatio ovat tulevaisuuden työelämässä tarvittavia valmiuksia, joita on tärkeää oppia opintojen aikana tutustumalla vapaaehtoistoimintaan ja sen mahdollisuuksiin. Samalla opiskelija saa mahdollisuuden tutustua monipuoliseen järjestökenttään palvelujärjestelmän osana.

Vapaaehtoistoiminta osana ammattikorkeakoulu opintoja

Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak) opettajat ja eri järjestöjen työntekijät ovat tehneet yhteistyötä useiden vuosien ajan opiskelijoiden harjoittelujen ja opetuksen merkeissä. Järjestöt toivoivat opiskelijoita myös pitempiaikaiseen vapaaehtoistoimintaan, ei vain harjoittelujen tiettyyn rajattuun aikaan. Järjestöjen toiveena on, että opiskelijat voisivat sitoutua toimintaan 6–12 kuukauden ajaksi. Tämä on tärkeää erityisesti tukihenkilö- ja mentoritoiminnassa. Järjestöihin, jotka työskentelevät maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa, toivottiin vapaaehtoisia, joilla on kokemusta työskentelystä monikulttuurisessa ympäristössä. Vapaaehtoistoiminnan vapaavalintaista opintojaksoa suunniteltiin samanaikaisesti sekä suomenkielisisä että englanninkielisissä sosionomi-diakoni-koulutusohjelmissä.

Vapaaehtoistoiminnan vapaavalintaisen opintojakson toteutus alkoi tammiussa 2014. Sen tavoitteena on, että opiskelija tuntee vapaaehtoistyön mahdollisuudet ammatillisen työn tukena ja osaa toimia vapaaehtoistyössä alan arvoperustan ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Lisäksi opiskelijan tulee tuntea vapaaehtoistoiminnan erilaisia toimintaympäristöjä (järjestöt, julkinen sektori, seurakunnat) sekä tunnistaa niiden kehittämistarpeita. Keskeistä on myös osata arvioida vapaaehtoistoiminnan merkitys kansalaisyhteiskunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvointipalveluiden tukena. Uuden opetussuunnitelman mukaan opintojakson nimi on ”Vapaaehtoistoiminnan ohjaus ja koordinointi”. Keskeiset tavoitteet ja sisällöt ovat samat kuin edellisessäkin opintosuunnitelmassa, mutta nyt yksi painopistealueista on vapaaehtoistoiminnan koordinointi.

Kokemuksellisuus ja taidot osana opintoja

Vapaavalintainen opintojakso antaa opiskelijalle mahdollisuuden olla mukana itseä kiinnostavassa toiminnassa, missä voi hyödyntää omia taitojaan (musiikki, urheilu, käsityöt, kielitaito). Opintojakson laajuus on 5 opintopistet-

tä, joka on 130 tuntia opiskelijan työtä. Opintojakso sisältää osallistumisen järjestöjen tarjoamaan vapaaehtoisten koulutukseen (10–20 tuntia), vapaaehtoistoiminnan käytännössä (noin 98 tuntia) sekä kirjallisen raportin tehdystä työstä. Kirjallisen raportin vaihtoehdona on tehdä video oppimiskokemuksista. Opiskelijat kirjaavat vapaaehtoisuudessa tehdyt tunnit lomakkeelle, jonka järjestön edustaja allekirjoittaa.

Opintojakso toteutetaan yhteistyössä suomenkielisten ja englanninkielisen koulutusohjelman kanssa. Opintojaksolle on yhteinen virtuaalinen oppimisolusta, jossa kerrotaan opintojakson tavoitteet ja sisällöt. Oppimisolustalla on myös kirjallisuusvinkkejä ja aiheeseen liittyvää materiaalia. Opiskelijat palauttavat kirjalliset tai visuaaliset raporttinsa oppimisolustalle. Vapaaehtoistoiminnan teemaseminaarit, joissa on mukana järjestöjen edustajia ja opiskelijoita, on suunnattu kaikille Diakin opiskelijoille.

Yhteistyökumppaneita

Opiskelijat ovat tehneet vapaaehtoistyötä esimerkiksi seuraavissa organisaatioissa: Kalliolan Settlementti, Helsingin kaupunki (Aurinkoinen hymy, päivätoimintakeskus), Vantaan kaupunki (Silkinportin toimintakeskus, maahanmuuttajatyö), NMKY, Suvanto ry ja Helsingin diakonissalaitos. Osa opiskelijoista on liittännyt toiminnan myös osaksi muita opintojaksoja. Työelämäorganisaatioilla on toiveena, että opiskelijat voisivat toimia ryhmien vetäjinä, tapahtumien järjestäjinä sekä tukihenkilöinä. Järjestöjen ja muiden organisaatioiden edustajien kanssa keskustellaan säännöllisesti siitä, kuinka opiskelijoiden vapaaehtoistoiminta on toteutunut sekä mitä toiveita eri yhteistyötahoilla ja -toimijoilla on opintojakson sisältöjen ja käytäntöjen kehittämiseksi.

Järjestöjen lisäksi myös seurakunnat ja julkinen sektori (sosiaalipalvelut) ovat kiinnostuneet opiskelijoiden vapaaehtoistoiminnasta erilaisten tapahtumien järjestämisessä, tukihenkilönä toimimisessa ja ryhmien vetämisessä. Useissa Helsingin seurakunnissa ideoidaan ja organisoidaan erilaisia tapahtumia, joiden toteutukseen

tarvitaan vapaaehtoisia. Asuinalueille toivotaan opiskelijoita järjestämään siivouspäiviä, kaupunginosajuhlia, liikuntahetkiä tai muita harrastuspiirejä eri-ikäisille asukkaille (S-asunnot, Kalliolan settlementti). Toiminta suunnitellaan yhdessä asukkaiden kanssa heidän tarpeistaan ja toiveistaan käsin.

Hyöty – kenelle?

Kuka hyötyy opiskelijoiden vapaaehtoistoiminnasta? Vapaaehtoistoiminta on altruistista auttamista, toisten hyväksi tehtävää toimintaa, jota ei yleensä ajatella hyödyn näkökulmasta. Opiskelija, joka osallistuu vapaavalintaiseen vapaaehtoistoiminnan opintojaksoon, on yleensä aidosti kiinnostunut sisällöistä. Hänellä on ehkä aiempaa kokemusta vapaaehtoistoiminnasta tai hän on tutustunut johonkin tiettyyn organisaatioon harjoittelun aikana. Opiskelija voi valita organisaation oman kiinnostuksensa pohjalta. Se tarjoaa myös mahdollisuuden kokeilla jotain uutta tai tutustua uusiin ihmisiin. Vapaaehtoisena opiskelija havainnoi ihmisten elämää heidän kokemuksistaan, ei niinkään järjestelmän tai ammatillaisen näkökulmasta. Enevässä määrin opiskelijat ovat aktivoituneet hakemaan vapaaehtoisuuskokemuksistaan Ahot-menettelyä (aikaisemmin hankintu osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen).

Tärkein ”hyöty” tai oikeastaan ilo ja tyytyväisyys ovat ihmisillä, joiden kanssa työskennellään. Yhdessä tekeminen ja oleminen antavat ihmisille kokemuksen, että he myös osaavat asioita ja ovat hyviä jossain. He eivät ole vain toimenpiteiden tai palveluiden kohde. Ihmiset, jotka palvelujärjestelmässä ovat asiakkaita ja potilaita, saavat kokemuksen omista vahvuuksistaan ja taidoistaan ilman leimaavia diagnooseja.

Organisaatioiden saama ”hyöty” ovat uudet vapaaehtoiset, jotka tuovat omia oivalluksiaan ja taitojaan vapaaehtoistoimintaan. He saattavat olla myös potentiaalisia uusia vapaaehtoisia, mutta myös tulevia organisaation työntekijöitä. Järjestöjen työntekijät ovat todenneet, että vapaaehtoistoiminnassa mukana olo antaa hyvän perustan järjestötyöhön.

Sosiaali-, terveys- ja kirkon alan työssä korostetaan asiakaslähtöisyyttä. Palveluita tarjotaan helposti kuitenkin järjestelmän eikä käyttäjän lähtökohdista. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen tarjoaa arvokkaan mahdollisuuden tutustua tukea tarvitsevien ihmisten todellisuuteen ja resursseihin. Tällainen kokemuksellinen kansalaisnäkökulmasta oppiminen on tärkeää erityisesti sosiaali-, terveys- ja kirkon alan työssä.

- MARIANNE NYLUND
- ELSA KESKITALO
- RISTO SIRÉN

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Kirjallisuus

- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2015 www.diak.fi
- Eskola, Antti & Kurki, Leena (toim.). 2001 Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.
- Grönlund, Henrietta & Pessi, Anne Birgitta. 2011 Julkista vai kansalaisyhteiskunnan apua? Auttaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Juho Saari (toim.) Hyvien ihmisten maa Auttaminen kilpailuyhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 229–247.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). 2005 Vapaaehtois-

toiminta - anti, arvot, osallisuus.

Tampere: Vastapaino.

- Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi. 2011. Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotoa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Juho Saari (toim.) Hyvien ihmisten maa Auttaminen kilpailuyhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 71–90.

Lapsen oikeudet – Kirkon ihmisoikeusfoorumi 2015

Maaliskuun 12. päivänä 2015 järjestettävän Kirkon IV ihmisoikeusfoorumin teemana ovat lapsen oikeudet. Aihe on ajankohtainen – lapsen oikeuksien sopimus täyttää tänä vuonna 25 vuotta. Ihmisoikeusfoorumi pidetään Kirkon talossa, Eteläranta 8, Helsinki.

Kirkon ihmisoikeusfoorumi on vuosittainen tapahtuma, jolla on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin haluamme nostaa esiin tärkeitä ja ajankohtaisia ihmisoikeusteemoja, jotka vaativat huomiota. Toiseksi haluamme tarjota tilaisuuden kirkon ja suomalaisen kansalaisyhteiskunnan vuoropuheluun ihmisoikeuskysymyksissä.

Lapsen oikeudet ovat ajankohtaisia myös kirkossa. Vuoden 2015 alusta Kirkkojärjestys velvoittaa kirkkoa lapsivaikutusten arviointiin ennen päätöksentekoa. Kirkko on suurimpia kasvatustalouden toimijoita Suomessa.

Ihmisoikeusfoorumi on avoin kaikille, mutta sinne kutsutaan erityisesti lapsen oikeuksista kiinnostuneita sekä niitä, jotka ovat lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta avainasemassa.

10.00 Aloitus

10.15 *Kirkko ja lapsen oikeudet*, piispa Seppo Häkkinen

Miten lasten ja nuorten oikeudet toteutuvat Suomessa?
professori Suvianna Hakalehto-Wainio
lapsiasiainvaltuutettu Tuomas Kurttila
Keskustelu

12.15 Omakustanteinen lounas

13.15 *Miten lasten ja nuorten etu otetaan huomioon kirkossa?*

- kokemuksia Viitasaaren seurakunnasta, kirkkovaltuuston pj Maria Kaisa Aula ja nuorisotyönohjaaja Alpo Syvänen
- vähemmistöjen lasten tilanne Vantaan seurakunnassa, opiskelija Santeri Luomaniemi
Keskustelu

14.15 Kahvi

14.30 *Teema jatkuu*

- Ihmisoikeusliiton näkökulma Milla Aaltonen
- tutkija Johanna Hurtig
Keskustelu

15.30 *Mitä kuulumme.*

Piispa Seppo Häkkinen ja Suomen Lukiolaisten Liiton Helsingin piirin varapuheenjohtaja Henri Miettinen keskustelevat päivän annista

Foorumi on maksuton

Ilmoittautuminen

http://www.lyyti.in/Ihmisoikeusfoorumi2015_4480

Järjestäjä: Kirkkohallituksen toiminnallinen osasto, ihmisoikeustyöryhmä

Ottakaa rennommin, (enemmän) uskovat

Seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa liikkuu kahdenlaisia ihmisiä. Enemmän uskovia ja vähemmän uskovia.

Enemmän uskovat tiedostavat uskonsa. He ovat tulleet uskoon ja nyt se on tärkeä osa elämää, puheissa ainakin. He näkevät selvästi, etteivät kaikki usko. Siksi seurakunnan tulee evankelioida, auttaa ihmisiä löytämään uskon ilo.

Sitten on niitä, jotka uskovat vähemmän. He kun eivät osaa kertoa uskostaan montakaan sanaa. Raamattu ja kirkon oppi ovat heille vieraampia, vaikka ei heillä ole mitään niistä vastaan.

Vapaaehtoisten joukosta löytyy molempia tyyppejä. Hyvä kun on erilaisia ihmisiä.

Silti nuo enemmän uskovat välillä harmittavat minua. He suhtautuvat liian vakavasti seurakunnan toimintaan, ikään kuin kaikessa olisi kyse sielujen pelastuksesta tai kadotuksesta.

He jakavat ihmiset mielessään uskoviin ja ei-uskoviin. Vihollisia on kirkon sisälläkin. Liberaalit ovat melkein kaapanneet kirkon omakseen.

Enemmän uskovat ovat aina oikeassa. He saavat vaikutteita omalta taustayhteisöltään, joka ei ole kotiseurakunta, vaan äitikirkkoa arvosteleva järjestö tai muu rinnakkaistoimija.

Vähemmän uskovat eivät uskalla olla eri mieltä heidän kanssaan. Emmekä me työntekijäkään, emmehän me riitaa halua.

Välillä joku enemmän uskova jättää seurakunnan ja siirtyy kokonaan järjestötoimintaan. Toiset taas tulevat järjestöistä takaisin peruseurakuntaan. Saluunan ovi heiluu molempiin suuntiin.

Vähemmän uskovat ovat rennompaa porukkaa. Heidän kanssaan on mukavampaa toimia, vaikka ripaus omahyväisyyttä heistäkin löytyy.

Sitä on varmaan mahdotonta välttää. Kaikki vapaaehtoisjärjestöissä toimivat kokevat olevansa parempia ihmisiä kuin muut. Tekevähän he ilmaista auttamistyötä.

Anteeksi kun moitin enemmän uskovia. En tee sitä mielelläni, sillä toisaalta arvostan heitä kovasti.

He ovat syvästi sitoutuneet uskoon ja he osaavat sanoilla selittää, mitä kristinusko opettaa. Minusta se on aikuista kristillisyyttä.

Jotkut enemmän uskovat ovat paljon valvutuneempia kuin minä ja he kertovat uskota paljon paremmin kuin minä, joka kuitenkin olen seurakunnan työntekijä. Kiusallista myöntää, mutta niin se vain on.

Siksi onkin niin ikävää moittia heitä. En tee sitä kateudesta, vaan siksi, kun enemmän uskovat ovat niin takakireää porukkaa.

Voi kunpa he osaisivat löysätä vähän. Ottaa rennommin. Antaa tilaa muillekin. Laskea leikkiä.

Ei usko niin vakavaa puuhaa ole.

Osallisuuden kokemuksia

Tein keväällä 2013 YAMK-opinnäytetyön, jonka nimi on Vapaaehtoistoiminta osallisuuden kokemusten mahdollistajana Meilahden seurakunnassa. Tutkin opinnäytetyössä sitä, saako diakonia-asiakas osallisuuden kokemuksia toimiessaan Meilahden seurakunnan vapaaehtoistoiminnan tehtävissä. Päädyin aiheeseen siksi, että olen koko työurani ajan ollut kiinnostunut ehkäisevän työn merkityksestä ihmisen elämän laadun parantamisessa ja ylläpitämisessä sekä siitä, miksi sosiaali- ja terveysalalla sekä muutenkin yhteiskunnassa resurssit jakautuvat korjaavan työn hyväksi ehkäisevän työn kustannuksella.

Tavoitteet

Tekemälläni opinnäytetyöllä oli kolme tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, onko Meilahden seurakunnassa sellaista vapaaehtoistoimintaa, joka mahdollistaa diakonia-asiakkaan osallisuuden kokemisen, sekä tuoda esille, minkälaisissa tehtävissä osallisuus mahdollistuu. Toisena tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat ja tekijät estävät osallisuuden toteutumista. Kolmantena tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat tukevat diakonia-asiakkaan osallisuuden kokemista. Tässä artikkelissa keskityn diakonia-asiakkaan osallisuuden kokemisen mahdollistaviin asioihin opinnäytetyön tulosten tiivistysten avulla, jotka on esitetty tekstikehyslaatikoissa. Opinnäytetyön aineiston keräsin viiden yksilohaastattelun ja yhden ryhmähaastattelun avulla. Haastateltavat olivat Meilahden seurakunnan diakonia-asiakkaita, jotka osallistuivat vapaaehtoistehtäviin.

Miksi sitten on tärkeää nostaa esille diakonia-asiakkaat, osallisuuden kokemukset ja vapaaehtoistehtävät? Inhimillisesti ajateltuna se on tärkeää yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa olevien diakonia-asiakkaiden takia. Organisaatioiden näkökulmasta katsottuna se on tärkeää siksi, että Meilahden seurakunnan vapaaehtoistoiminnan ja kokonaiskirkon strategian yhteisenä tavoitteena on kaikkien ihmisten ja ryhmien huomioiminen pai-

kallisseurakuntien toimintaympäristöissä. Diakonia-asiakkaat muodostavat merkittävän osan niistä ihmisistä, joita kirkko yrittää tavoittaa. Diakonia-asiakkaat ovat usein työikäisiä ja usein myös toimintakykyisiä

Ajattelin ennen opinnäytetyöni tekemistä, että vastuun antaminen vapaaehtoiselle ja näin omaan tehtävään vaikuttaminen ovat osallisuuden kokemisen tärkeimpiä edellytyksiä. Vähitellen minulle selvisi, että vastuun määrän saamisen sopivuus, vähäisyys tai se, että vastuuta ei haluttu, ei yksinään osoittautunut kovinkaan merkittäväksi tekijäksi osallisuuden kokemusten esteiden tai toteutumisen määrittelyssä. Sen sijaan ryhmään kuulumisen tunne oli haastateltavien kokemusten mukaan tärkein osallisuuden kokemuksia lisäävä asia.

Vastuun saaminen ei itsessään lisää osallisuutta. Osallisuuden kokemus riippuu ainakin osaksi siitä, saako vapaaehtoinen yksin suoritettavaan tehtävään riittävästi samanlaisissa tehtävissä olevien vapaaehtoisten tukea ja voi näin kokea kuuluvansa ryhmän jäseneksi.

Opinnäytetyön tekemisen aikana Meilahden seurakunnan vapaaehtoisryhmät nostivat valmiuttaan ottaa uusia vapaaehtoisia. Tämä tapahtui vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin

ja ryhmän vetäjien välillä käytyjen keskustelujen avulla, joissa pystyttiin minimoimaan diakonia-asiakkaiden leimaantumisen vaara, ja ryhmänvetäjät osasivat valmistautua uusien vapaaehtoisten liittymiseen ryhmiin. Samaan aikaan vapaaehtoisryhmien tehtävien ulkopuolella olevia kokoontumisia, esimerkiksi vapaaehtoisten kuukausikokouksia, lisättiin ja yksittäisen vapaaehtoisryhmän jäsenen vaikuttamismahdollisuuksia parannettiin ottamalla käyttöön vapaaehtoisen varti-ohjauskeskustelut.

Vapaaehtoisryhmien toiminta tarvitsee riittävästi tilanteita, joissa vapaaehtoinen voi tehtävän ulkopuolella kertoa kokemuksiaan ja kehittämisideoitaan työntekijöille ja muille vapaaehtoisille. Yhdessä suunnitellut ja päätetyt muutokset ja toimintatavat lisäävät ryhmän yhteenkuuluvuutta ja samalla osallisuuden tunnetta. Tämän lisäksi tarvitaan henkilökohtaisia keskusteluja ryhmän vetäjän kanssa.

Diakonia-asiakkaita ohjattiin eri vapaaehtoisryhmiin ja tehtäviin johdonmukaisesti. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että diakoniatyöntekijä tavatessaan diakonia-asiakkaan otti puheeksi vapaaehtoistehtävät ja tarjosi hänelle mahdollisuuden lähteä kokeilemaan niitä.

Haastateltavat itse määrittivät tilanteita, jolloin diakoniatyöntekijän ei kannata tarjota vapaaehtoistehtäviä. He puhuivat elämäntilanteen kokonaisvaltaisesta ymmärtämisestä. Omien asioiden ollessa aivan sotkussa ei vapaaehtoistehtävistä ole hyötyä ja ne uuvuttavat vieläkin enemmän. Esimerkiksi akuutti, hoitamaton päihde- tai mielenterveysongelma oli heidän mielestään este vapaaehtoistehtävien tarjoamiselle. Toisaalta päihde- ja mielenter-

veyskuntoutujille tai talousvaikeuksissa painivalle vapaaehtoistehtävät olivat heidän mielestään loistava mahdollisuus siirtyä eteenpäin elämässä ja saada päiviin mielekästä sisältöä. Tarkkaa rajaa tähän asiaan ei kuitenkaan mielestäni kannata tehdä, vaan on järkevämpää arvioida tilanne kerrallaan ja miettiä, parantaisiko pieni vapaaehtoistehtävä vaikkapa yhdessä työntekijän kanssa akuutissakin ongelmassa olevan diakonia-asiakkaan elämän laatua.

Johtopäätökset

On selvää, että eri puolella Suomea seurakunnat kutsuvat diakonia-asiakkaitaan vapaaehtoistehtäviin ja heille järjestetään erilaisia vertaisryhmiä. Näin on tehty jo vuosikymmeniä. Meilahdessa vapaaehtoistehtäviin kutumisesta on tehty johdonmukaista ja koko yhteisö on pyrittä ottamaan huomioon. Uskon, että juuri koko yhteisön huomioiminen ja perehdyttäminen ovat olleet yksi diakonia-asiakkaiden vapaaehtoistehtäviin kutumisen ja niissä toimimisen onnistumisen edellytys. Osallisuuden kokemiseen on vaikuttanut merkittävästi myös se, että diakonia-asiakas on saanut osallistua ”tavalliseen” toimintaan vertaistukiryhmien ja muiden heille kohdennettujen auttamismuotojen rinnalla.

Vaikka diakonia-asiakkaiden johdonmukainen kutuminen vapaaeh-

toistehtäviin on ollut haastavaa ja hidasta sekä vaatii tulevaisuudessakin paljon työtä, on siitä ollut paljon hyötyä koko yhteisöllemme. Yhteisömme on mielestäni kasvanut eräällä tavalla kokonaiseksi, kaikki huomioon ottaen yhteisöksi.

Opinnäytetyön tekemisen aikana minulle kirkastui ajatus, että diakonia-asiakkaan auttamiseksi on sosiaalisen, taloudellisen, henkisen ja hengellisen auttamisen rinnalle otettava johdonmukaisesti myös vapaaehtoistehtävien tarjoaminen. Nimesin tämän auttamismuodon diakoniseksi vapaaehtoistoiminnaksi ja määritelen sen diakoniseksi auttamistyöksi, jossa diakonia-asiakas kutsutaan tekemään hänen voimavaroihinsa sopivia vapaaehtoistehtäviä. Näin diakonia-asiakas kutsutaan seurakuntayhteisön kokonaisvaltaiseksi jäseneksi, ja samalla hän voi saada osallisuuden kokemuksia ja uutta sisältöä elämäänsä. Mahdollisuus siirtyä avun vastaanottajan roolista myös avun tarjoajaksi ja ennen kaikkea seurakuntayhteisön valmius tunnistaa ja tunnustaa tämä muutos diakonia-asiakkaassa tekevät tästä seurakuntayhteisön kokonaisvaltaisen jäsenen.

Lopuksi vielä totean, että diakoniatyön kehittäminen vaatii tulevaisuudessakin uusia avauksia. Emme saa kangistua vanhoihin käytäntöi-

hin vaan meidän pitää rohkeasti tarttua uusiin kehittämismahdollisuuksiin. Tätä artikkelia kirjoittaessani istun junassa matkalla Tampereelle tapaamaan diakonia-asiakkaiden talousasioiden selvittämisen tueksi perustetun Raha-asiain neuvontaringin perustajaa. Tulevaisuus näyttää, saameko Helsinkiin perustettua vastaavaa toimintaa. Uusiin diakoniatyön kehittämisideoihin lukeutuvat myös Helsingin Mikaelin ja Kannelmäen seurakunnissa yhteistyössä Diakoniasalaitoksen kanssa aloitetut yhteisövalmennukset. Uusia avauksia on varmasti vireillä eri puolilla Suomea. Toivottavasti niistä kirjoitetaan myös tässä lehdessä. Päämääräksi tulee ottaa uusien käytäntöjen vapaa ja helppo jakaminen. Tämän lehden artikkelit toimivat siinä hyvin viestin viejinä.

● LAURI ANTILA

Vapaaehtoistoiminnan diakoni
Meilahden seurakunta

- Ryhmään kuulumisen kokemus yhdistettynä vastuun saamiseen vapaaehtoistehtävässä lisäävät yhdessä merkittävästi osallisuuden edellytyksiä.
- Vapaaehtoistehtävien tarjoaminen diakonia-asiakkaalle laajentaa diakoniatyössä käytettävien auttamismuotojen valikoimaa.
- Diakonia-asiakkaan voimavarojen ja elämäntilanteen kokonaisvaltainen huomioiminen vapaaehtoistehtäviä tarjottaessa on ensiarvoisen tärkeää.
- Diakonia-asiakkaiden vapaaehtoistoimintaan mukaan kutumisessa on otettava huomioon seuraavat tekijät:
 - Diakoniatyöntekijöiden halu kutsua diakonia-asiakkaita mukaan vapaaehtoistoimintaan ei yksinään riitä.
 - Kysymys on yhden työntekijän halua huomattavasti laajemmasta asiasta.
 - Tarvitaan kaikkien työntekijöiden ja vapaaehtoisryhmien yhteinen tahtotila.
 - Diakonia-asiakkaan kutuminen vapaaehtoistehtäviin vaatii koko vapaaehtoistoiminnan valmiuksien tarkastelua.

Piia Kannainen-Anttila

Seurakuntalaisten kutsumisen väyliä

Jyväskylän kaupunkiseurakunnan diakoniajohtaja Jarmo Honkasen hahmottelema malli ”Seurakuntalaisesta vapaaehtoiseksi” voitti Diakonia-idea palkinnon Porin diakoniapäivillä vuosia sitten. Nyt Jyväskylässä on viimein päästy siihen, että seurakuntalaisten kutsumiseen mukaan toimintaan on aiempaa enemmän erilaisia tapoja ja kanavia. Ja niin kuin muissakin seurakunnissa, uusia tapoja etsitään koko ajan. Esittelen tässä muutaman, joista samankaltaisia varmaan löytyy muualtakin Suomesta.

Kaupunkiympäristö tuo omanlaisensa haasteet ihmisten innostamiselle mukaan seurakunnan toimintaan, myös diakonian tehtäviin. Ihmisten vapaaajasta käy kilpailua todella moni taho. Suurella paikkakunnalla myös vapaaehtoistehtäviä tarjoavat lukuisat järjestöt, porukat ja verkostot. Myös yhä useampi etsii paikkaansa eri seurakunnissa, ei siis ainoastaan luterilaisen kirkon sisällä tai laitamilla. Ajattelen, että monessa asiassa meillä voisi olla tällä hetkellä opiksi otettavaa myös nk. vapaiden suuntien vapaaehtoistoiminnasta ja tavoista kutsua ihmisiä mukaan toimintaansa.

Vapaaehtoistoiminnan infot kerran kuussa

Jyväskylässä toimii Tourulassa kansalaistoiminnan keskus Matara. Sen tiloissa toimii lukuisia kolmannen sektorin toimijoita, kaupungin vapaaehtoistoiminnan keskus Vapari ja monikulttuurikeskus Gloria. Mataran tiloissa järjestetään kerran kuussa vapaaehtoistoiminnan info. Sitä pitävät vuorollaan järjestöjen ihmiset, ja pari kertaa vuodessa infoa on pitämässä seurakunnan työntekijä. Sisältö on aina infossa sama, olipa sitä pitämässä kuka tahansa. Pääasia on kertoa lyhyesti, mitä vapaaehtoisena toimiminen on ja esitellä erilaisia vapaaehtoistehtäviä,

joita Jyväskylässä on tarjolla. Toki infoa pitävä saa pontevammin tuoda esille omaa toimintaansa. Infoista tiedotetaan paikallisen sanomalehden Menot-palstalla ja Vaparin kotisivuilla. Tämä on osoittautunut hyväksi kanavaksi tavoittaa ihmisiä, jotka haluavat tehdä jotain, mutta eivät itse osaa heti sanoa, mitä ja missä. Aikaa ja kiinnostusta tehdä vapaaehtoistyötä kuitenkin on.

Valikko-verkosto lisää näkyvyyttä

Jyväskylässä vapaaehtoisten infoja järjestää Valikko-verkosto, jossa on tällä hetkellä mukana jo yli 100 vapaaehtoistoimintaa järjestävää yhteisöä. Valikko järjestää vuosittain mm. vapaaehtoistoiminnan messut ja nostaa esille erilaisia vapaaehtoisuuteen liittyviä kysymyksiä. Kaupungin koordinaattorin rooli Valikon toiminnassa on ollut ensiarvoisen tärkeää. Valikon sähköpostilistan kautta järjestöt ja ajoittain seurakuntakin voivat kutsua mukaan omiin tapahtumiinsa. Verkoston lisää myös vapaaehtoistyötä organisoivien ammattilaisten verkostoitumista ja toistensa tuntemista. Lisäksi kaupunki koordinoi erillisen vanhusvapaaehtoistoiminnan verkoston toimintaa ja säännöllisiä tapaamisia. Nämä kumpikin verkosto edistävät myös sitä, että eri tahot eivät lähde tekemään kes-

Matti Laitinen

Keltinmäen alue seurakunnan Saihokadun ruokailussa vapaaehtoiset toimivat yhdessä ammattihenkilökunnan kanssa.

kenään päällekkäistä toimintaa ja toisaalta osataan aiempaa paremmin ohjata ihmisiä sopivan toiminnan piiriin.

Matalan kynnyksen toiminta

Edellisistä voi toki kysyä, häviääkö seurakunnan viesti ja hengellisen työn luonne monitoimijaisissa verkostoissa. Samaan aikaan kuitenkin olemme alue seurakunnissa viime vuosina lisänneet erilaisia matalan kynnyksen toimintoja, joista monet ovat diakonian toimintaa. Näitä yhdistää usein kahvin tai ruuan ääreen kokoontuminen.

Jyväskylän seurakunta on viime vuosina kamppaillut tilakysymysten kanssa esimerkiksi sisäilmaongelmien takia. Tulevaisuudessa onkin varmaan yksi haaste, millaisissa tiloissa voidaan tarjota toimintaa, johon seurakuntalaisten on helppoa tulla mukaan. Jos toiminta on liian monen lukon takana tai muuten vaikeasti löydettävissä, vaikkakin olisi kaupungin keskustan tuntumassakin, voi monella jäädä tulematta.

Matala kynnyksen on paitsi saavutettavuutta, myös sitä, että tilat olisivat viihtyisät ja turvalliset, vaikka niitä käyttävät keskenään hyvinkin erilaiset käyttäjäryhmät. Yhtälö ei ole aina helppo, esimerkiksi Aseman pysäkin tilaa Jyväskylän keskustassa käyttävät avoimen diakonian toiminnan li-

Matti Laitinen

Diakoni Ainoleena Laitinen, kuvassa vasemmalla, on mukana ruokailussa sitoutuneiden vapaaehtoisten kanssa.

säksi mm. Saapas-päivystys, kehitysvammaisten partio, seurakunnan musiikkileikkikoulun ryhmä ja näkövammaisten kerho. Vauvalla ja vaarilla voi olla tilan suhteen erilaisia tarpeita...

Rengasmallit

Tärkeä motivaatiota ylläpitävä asia vapaaehtoistehtävissä, seurakunnassakin, on samanhenkisten ihmisten seura. Kovin pitkään vapaaehtoisena ei jaksaa, jos ei koe iloa ja saa palautetta. Siksi erilaiset vapaaehtoisten muodostamat porukat, ryhmät tai ”renkaat” ovat tärkeitä. Seuraava askel on toivottavasti se, että yhä useammasta ”renkaasta” vastaisi seurakuntalainen, ja työntekijän rooli on tarvittaessa olla näiden vastuuhenkilöiden tukena ja innostajana sekä ryhmille tarvittavien resurssien tarjoajana. Suurella sydämellä -ohjelman osalta paras tulos toistaiseksi on diakonian osalta muuttorenkaalla, jossa on tällä hetkellä enemmän talkoolaisia kuin mitä meillä on muuttoja tarjota. Nyt toiminnasta vastaava diakoniatyöntekijä **Jukka Rantanen** onkin miettimässä, mitä muuta näille innokkaille henkilöille voisi tarjota kuin muuttoaapua diakonian kautta valikoidulle asiakkaille.

Suurella sydämellä-päivät

Kehitteillä on yksi uusi idea, jota emme ole vielä toteuttaneet, ja sopiva ni-

mikin on vielä haussa. Haluaisimme kutsua ihmisiä viettämään iltaa tai päivää esimerkiksi leirikeskukseen, ja siinä jutellessa kertoa erilaisista tehtävistä. Jyväskylässä seurakunnan toimintaa on tarjolla niin paljon, että ohjaaminen juuri kyseiselle henkilölle mahdollisesti sopivaan toimintaan on tullut aiempaa tärkeämmäksi. Toki moni haluaa osallistua oman alueeseurakuntansa toimintaan, mutta on paljon myös ihmisiä, jotka ovat valmiita kulkemaan mielekkään toiminnan taktia toiselle puolelle kaupunkiakin. Haluamme tukea ihmisiä myös siinä, että aina ei ole aktiivisen osallistumisen aika ja toiminnassa saa pitää myös taukoja, jos elämäntilanne niin vaatii.

Rohkeutta kutsumiseen

Jarmo Honkasen hahmottelemassa mallissa keskeistä oli se, että ihmiset kutsuvat tuttaviaan mukaan toimintaan. Kieltämättä usein tuo perinteinen tapa tuntuu olevan monessa kohdassa toimiva. Mutta diakonian pariin tulee paljon yksinäisyyttä potevia ihmisiä, jotka toivovat myös tutustuvansa uusiin ihmisiin seurakunnan toiminnassa. Moni on hyvin epävarma tullessaan. Jyväskylässä useimmiten messun yhteydessä on kahvit tai ruokailu, ja siinä olisi hyvä tilaisuus jutella uusille ihmisille. Huomaan itsekin jos-

kus arkuutta, miten aloittaa keskustelu ventovieraan kanssa diakonin paita päällä, jotta ei olisi liian tunkeileva tai pelottava. Toki osa haluaa olla rauhasa, mutta sitten on myös ihmisiä, jotka todella kaipaavat sitä, että joku kysyisi heiltä jotain tai edes huomaisi. Ehkä tässäkin on hyvä palata riittävän usein kristinuskon ytimeen ja miettiä, miten Jeesuksen seuraajien joukko lähti kasvamaan. Kutsumalla mukaan seuraamaan Vapahtajan jalanjälkiä. Rohkeutta siis kutsumiseen!

Timo Lekander

● HEINI LEKANDER
Diakonian työalasihteeri
Jyväskylän seurakunta
heini.lekander@evl.fi

Taitoa on löytää oikea ihminen oikealle paikalle

Kuopiossa vapaaehtoiset päivystävät Arkissa, uudensuomalaisessa seurakunnan olohuoneessa. Sinne voi tulla päiväsaikaan juttelemaan ilman ajanvarausta.

Arkin sohvalle on piipahtanut mies ja nainen. He kertovat tarinaansa, päivän kuulumisia ja mistä kolottaa. Toisinaan joku kysyy itseään uskosta tai Raamatun paikasta vaivaavan asian. Joinakin päivinä Arkin ovesta tulee sisään päihtynyt laitapuolen kulkija, joka saa hetken olla lämpimässä ja jutella jonkun kanssa.

Kuopion ev.lut. seurakunta aloitti toiminnan Arkissa, matalan kynnyksen kohtaamispaikassa, reilu vuosi sitten adventtina. Arkki sijaitsee Kuopion torin alla olevalla kauppakäytävällä. Päivystystä on kuutena päivänä viikossa, arkisin klo 10–16 ja lauantaisin 10–14. Vapaaehtoiset ovat suuressa roolissa Arkin toiminnassa, ilta-päivän päivystys hoituu lähes yksinomaan heidän tuellaan.

Diakoni **Stina Malinen** ja pitkän linjan vapaaehtoinen **Mirja Muhonen** istuutuvat värikkäisiin pyöriviin nojatuoleihin. Tuolit on hommattu sen takia, että niitä kääntelemällä saa helposti hieman muilta piilossa olevan nurkkauksen, jossa voi jutella ja rukoilla.

Esillä toivon näkökulma

Mirja Muhonen on ollut Arkin vapaaehtoisena alusta alkaen. Aikaisemmin hoitoalalla työskennellyt Mirja oli pitkään Palvelevan puhelimen päivystäjänä, 18 vuoden ajan, joten ihmisten kohtaaminen on tuttua. Vaikeammatkaan tapaukset eivät enää niin hätkäytä.

Diakoni Stina Malinen ja vapaaehtoinen Mirja Muhonen päivystävät Kuopion seurakuntien olohuoneessa Arkissa.

– Koen tämän seurakunnan olohuoneena, jossa kohdataan ihminen ihmisenä. Moni on ilahtunut, kun voi tulla ilman ajanvarausta piipahtamaan. Ei tarvita suuria neuvoja tai viisautta vaan sitä, että joku kuuntelee ja on hetken vierellä esimerkiksi surussa tai ahdistuksessa, Mirja kertoo.

– Tällainen vapaaehtoistyö on sel-laista, että naamiot pitää jättää kotiin. Tullaan ihmistä niin lähelle, että pitää olla oma itsensä, hän jatkaa.

– Kohtaamistyössä pitää tietää omat rajansa ja pitää niistä kiinni. Ovesta voi tulla kuka vaan ja päivystäjä voi kohdata isojakin ongelmia, Stina Malinen kertoo.

– Yritämme aina etsiä toivon näkökulmaa. Kuopion seutua ovat lähiaikoina koskettaneet murheelliset onnettomuudet, jotka ovat puhuttaneet myös Arkin kävijöitä. Voimme kuunnella ja ihmisen halutessa rukoilla. Ja tarvittaessa ohjata ammatti-ihmisen luo.

Työnohjausta myös vapaaehtoisille

Arkki on seurakuntayhtymän työtä, ja vapaaehtoiset tulevat eri seurakunnista. Se on tuonut rikkautta ja tutustumista eri puolella seutua asuviin ihmisiin sekä eri seurakuntien työntekijöihin.

– Vapaaehtoisena on monen ammattiryhmän edustajia. On erilaisia persoonia ja tietotaitoa.

Stina ja Mirja pohtivat, että erilaisista taustoista tulevilla on myös erilaiset mahdollisuudet ja kyvyt olla tässä työssä.

– Palvelevassa puhelimesta, jossa me molemmat olemme olleet, käytiin läpi viikon aikana tulleet tilanteet, oli niin sanottuja purkutilaisuuksia. Ne olivat tarpeellisia. Vaikeat tilanteet voivat jäädä itse kunkin mieleen kai hertamaan.

– Monessa keskustelussa kuolema on läsnä. Ihmiset etsivät paikkaa, jossa he voisivat puhua kuolemasta ja menetyksestä. Usein jo ihmisen läsnäolo helpottaa. Voi halata ja ehkä kysyä, miten sinä jaksat. Pieniä tekoja, Stina Malinen sanoo.

Käykö ikinä, että kun vapaaehtoisvuoro lähestyy, niin laiskottaa lähtä?

– Olen asennoitunut niin, että olen sitoutunut työhöni ja teen sen mielelläni. En voi sanoa, että laiskottaisi, Mirja Muhonen toteaa. Yksi rakkaimmista vapaaehtoistöistäni on korttelikerhon vetäminen. Siinä kootaan lähiseudun vanhat ihmiset kokoon, kahvitellaan ja keskustellaan yhdessä jonkun teeman ympärillä. Minun vanhin kerholainen on 99-vuotias, innostuu Mirja mainostamaan.

Kouluta ja perehdytä hyvin

Mikä on työntekijän rooli vapaaehtoistyössä?

– Taito etsiä oikea ihminen oikeaan paikkaan, Stina tiivistää.

– Se on ammattitaitoa, muttei olenkaan helppoa. Ihmisten erilaisuus ja yhteensovittaminen tuovat haasteita. Mutta erilaisuus on myös rikkaus, se on pidettävä mielessä etusijalla.

– Mielestäni työntekijän vastuu on myös mahdollisimman hellävaraisesti kertoa, jos henkilö ei tunnu olevan oikeassa palvelupaikassa. Tärkeää olisi yhdessä löytää kaikille sopiva tehtävä.

– Muistan itse, miten päädyin opiskelemaan diakoniksi. Silloinen Puijon seurakunnan nuorisopappi **Tapani Nuutinen** oli mainio esimerkki ja innosti alalle. Hän oli oikeassa paikassa ja lykkäsi meitä oikeaan suuntaan, Stina muistelee.

Vapaaehtoistyöstä puhuttaessa tulee esiin perehdyttäminen. Koulutus on aina a ja o. Se auttaa myös sitoutumaan.

– Työntekijöiden pitää kertoa rehellisesti ja mahdollisimman kattavasti, mihin ihminen tulee mukaan ja mitä työ pitää sisällään.

– Joskus voi tulla yllätyksiä, kun vapaaehtoistyö onkin vaativampaa kuin on kuvitellut tai on erilaista, mihin on aikonut sitoutua, Mirja pohtii.

Kontakti vähösaisiin

Vapaaehtoisia on Kuopion seurakunnissakin satoja. He tekevät mitä erinäisempiä tehtäviä. On projekti-ihmisiä ja vuosikausiksi tiettyyn tehtävään sitoutuneita seurakuntalaisia. Nuoria ja vanhoja. Diakoniakeskuksella työs-

kentelevä Stina iloitsee keskuksen kahviosta, jota pystytään pyörittämään vapaaehtoisten voimin.

– Emännät keittävät kahvia ja valmistavat pientä syötävää. Kolme kertaa viikossa kahvio on avoinna pari tuntia. Tämä paikka on matalan kynnyksen tila, johon kaikki ovat tervetulleita riippumatta elämäntilanteesta. Monille kahvio voi olla ainoa paikka pakollisten arkimenojen lisäksi.

– Suurella sydämellä -verkkopalvelu aloitti myös Kuopiossa, ja sen kautta voi hakeutua seurakunnan toimintaan. Siellä voi ilmoittaa itselleen ylimääräisistä tavaroista sekä pyytää ja tarjoutua tekemään pieniä avustustehtäviä. Erityisesti nuoria houkuttelee tätä kautta, Stina mainitsee.

Kiitokset kuuluviin

Palataan vielä Arkkiin. Ihmisiä kulkee iltapäiväaikaan torin alta kaupungin toiselle reunalle. Nuoria istuu penkeillä ja ohikulkija pysähtyy katsomaan seurakunnan olohuoneen ikkunoista sisään.

– Täällä on järjestetty erilaisia teemapäiviä esimerkiksi kasteeseen, suuruun ja häihin liittyen, on kirjailijavierailuja ja joka kuukausi lapsille askartelutuokio.

– Se on käynyt selväksi, että ihmiset tykkäävät laulaa, Stina hymyilee. Paljon toivotaan yhteislaulua ja musiikki-tilaisuuksia. Musiikki yhdistää meitä suomalaisia.

Arkin tilastot osoittavat, että kävijämäärä vaihtelee paljon. Teematilaisuuksissa on ollut satoja ihmisiä, mutta joskus päivään mahtuu vain muutama kohtaaminen, joskus kymmeniä. Silti vapaaehtoiset, jotka toimivat kahden hengen tiiminä, päivystävät odottaen, jos joku saapuu ja on ihmisen koista apua vailla.

– Tärkeää on antaa jokaiselle vapaaehtoiselle kiitos, sanoa se ääneen. Ette olette tärkeitä ja arvostamme teitä. Ilman heitä ei moni asia meidänkään seurakunnissamme pyörisi, Stina Malinen sanoo.

● HANNA KARKKONEN

Vertaisilla on ollut tärkeä rooli toiminnassa – heidän avullaan on löydetty palveluiden ulkopuolella eläviä huumeiden käyttäjiä.

Juha Syvaranta

Tää on meidän juttu

– vertaisten ja ammattilaisten yhteistyö huumeityössä

Julkisen sektorin sosiaali- ja terveyshuollon palvelujärjestelmä ja kaikista huono-osaisimmat huumeita käyttävät ihmiset eivät kohtaa toisiaan, vaikka palveluiden järjestämisessä on huomioitu eri kohderyhmien tarpeet. Huumeita käyttäville ihmisille on räätälöity omia matalan kynnyksen palveluita, kuten Terveys- ja sosiaalineuvontapiste Vinkki. Kaikki avuntarvitsijat eivät kuitenkaan käytä olemassa olevia palveluita, eivätkä he pysty sitoutumaan järjestelmän sanelemiin ehtoihin.

A-klinikkasäätiön/ Helsingin Vinkin ja Omaiset Huumeityön Tukena ry:n yhteisessä Osis-hankkeessa on kehitetty uudenlaisia menetelmiä, joissa oman kokemuksen omaavien vertais-toimijoiden ja ammattilaisten yhteistyöllä on saatu tavoitettua ne huumeiden käyttäjät, joita palvelujärjestelmä ei tavoita. Kehitettyjen työmuotojen, Katuklinikan ja Vernan vaikutuksesta huono-osaisten huumeiden käyttäjien osallisuus ja hyvinvointi on kasvanut ja heidän asemansa palvelujärjestelmässä on parantunut. Osista on rahoittanut Raha-automaattiyhdistys vuosina 2011–2014.

Selkeät pelisäännöt

Jotta niin sanotussa ”marginaalin marginaalissa” elävät huumeiden käyttäjät saadaan tavoitettua, kohdattua ja ohjattua olemassa olevien palveluiden piiriin, tarvitaan vertaistoimijoille eli vertaisille ja ammattilaisille selkeät yhteistyön pelisäännöt ja roolijaot. Molemminpuolinen luottamus ja arvostus eivät voi jäädä sanojen tasolle, vaan niitä toteutetaan myös käytännössä – yhdessä tekeminen on todellista. Vuoden 2014 Innokylä-palkinnon saaneessa Katuklinikka-toimintamallissa palvelujen ulkopuolella oleville asiakkaille on tarjottu mahdol-

lisuus kutsua sosiaali- ja terveyshuollon ammattilaiset kotiinsa tai sinne, jossa he ovat. Kotikäynnillä Katuklinikka on kohdannut asiakkaat matalalla kynnyksellä, kartoittanut elämäntilanteen, antanut ensiavustusta hoitoa ja saattanut heidät räätälöidysti palvelujen piiriin.

Asiakkaat on löydetty vertaisten avulla. Verna-toimintamallissa päihdemaailmassa eläviä naisia on motivoitu neljän kuukauden vertaiskoulutusryhmään, jossa naiset ovat voimaantuneet keskustelujen ja yhteisen tekemisen kautta. Koulutetut naiset ovat toimineet itsenäisesti vertaisina verkostoissaan tukien päihteiden käyttäjiä ja ohjaamalla heitä palvelujen piiriin. Yhteistyön tuloksena asiakkaalle on siis voitu tarjota yhtäaikaaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä vertaistukea.

Vertainen tuntee toisen tilanteen

Vertaisilla on ollut tärkeä rooli toiminnassa – heidän avullaan on löydetty

palveluiden ulkopuolella eläviä huumeiden käyttäjiä. Vertainen on tuntenut apua tarvitsevat henkilöt, osannut kertoa toiminnasta ja vakuuttanut, että ammattityöntekijöihin voi luottaa. Ammatilliselle vertainen on näytännyt tien asiakkaan luokse, ja on ollut tae siitä, että kotikäynnillä ovi on avautunut. Vertaiset ovat antaneet vertaistukea, pitäneet yhteyttä, motivoineet ja rohkaisseet sekä saattaneet asiakkaita palveluihin kädestä pitäen. Vertainen on toiminut siis siltana ja luottamuksen ”lähettiläänä” ammatillaisen, palvelujärjestelmän ja asiakkaan välillä. Mukana olleet vertaiset ovat olleet joko entisiä tai nykyisiä huumeiden käyttäjiä. Päihteiden käyttö ei ole ollut este toimintaan osallistumiselle, mutta työvuorossa on pitänyt olla selvinpäin.

”Yllätti miten pienestä asiakas oli kiittollinen. Hänestä oli aivan uskomatonta, että hänet tullaan hakemaan omasta kodistaan, saateen vastaanotolle ja vielä jäädään sinnekin pitämään kädestä kiinni tarvittaessa. Jäi vähän ristiriitainen olo; hyvä filis, että olin pystynyt auttamaan, mutta huomasin kylä, että asiakas ei ollut tottunut itselleen mitään saamaan, saati pyytämään.”

Vertaistoiminta ei ole uutta, mutta uutta on se, että aktiivisesti huumeita käyttäviä ihmisiä on otettu toimintaan mukaan tekemään yhteistyötä ammattilaisten kanssa. Vertaisen roolin määrittäminen ei ole ollut yksinkertaista, koska hän on voinut olla samalla viikolla, jopa samana päivänä, ammatillaisen asiakas ja kollega. Vertaisen vaihtuva rooli suhteessa ammatillaiseen on vaatinut molemmilta osapuolilta hyvää tahtoa ja avointa vuorovaikutusta. Tiukasta vertaisuuden määrittelystä onkin luovuttu – roolikatgorioita voi olla useita, niissä voidaan liikkua joustavasti eivätkä ne asetu vastakkain. Vertaiset itse ovat kokeneet roolinsa selkeänä. Syynä tähän lienevät vuodesta toiseen käydyt avoimet keskustelut siitä, mitä ollaan tekemässä ja miten.

Sopiva vastuu motivoi

Vertaisilla on korkea motivaatio ja työetiikka vertaistoiminnan tekemiseen, vaikka haasteilta ei ole vältytty. Tunteet ovat seilanneet onnistumisten ilosta voimattomuuteen auttaa, turhautumiseen ja riittämättömyyteen. Vertaiset ovat kohdanneet ennakkoluuloja niin ammatillispuolelta kuin asiakkailtakin. Oma elämäntilanne ei aina ole ollut stabiili. On ollut tärkeää muistaa, että vertaiset itse ovat toipilaita, korvaushoidossa, käyttäviä tai käytön lopettaneita ihmisiä. Onko siis kohtuutonta asettaa vertaiset tilanteisiin, joissa on edellä mainittuja riskejä? Onko riski, että vertaistoimijoiden hyvää tahtoa ja auttamisen halua käytetään hyväksi?

Hankkeella ja ammatillisilla on ollut vastuunsa vertaisen hyvinvoinnista huolehtimisessa. Työtehtävät on mietitty tarkkaan: sopiva vastuun anto on kannustanut ja motivoinut, kun taas liian suuren työtaakan alla on voinut uupua. Jokaiselle on räätälöity työtä sen mukaan, mikä sillä hetkellä on palvellut parhaiten vertaista itseään. Vertaiset ovat voimaantuneet ja saaneet hyvää mieltä auttamisesta ja siitä tunteesta, että heistä on hyötyä. Asiakkaan elämäntilanne ei kuitenkaan aina parane, mutta kenties muutokseen uskominen ei olekaan ollut avain motivaatioon toisten auttamisessa, vaan pienten positiivisten asioiden näkeminen ja asiakkaan elämänhallinnan -ja laadun koheneminen. Vertaiset ovat kulkeneet samoja polkuja kuin mitä heidän tuettavansa nyt kulkevat. Vertaiset tietävät tuon polun kivet ja kanot. Ja he tietävät, mikä on paras tapa olla toisen tukena.

”Joka kerta kun saa onnistumisen tunteen, se vapauttaa. On palannut normaaliksi ihmiseksi. Yhteiskuntaihmiseksi.”

Osiksessa vertaiset on nähty muussa roolissa kuin huumeiden käyttäjinä. Ihmiset on kohdattu ihmisinä, jotka tietävät, tuntevat, ajattelevat ja osaavat. Työskennellessään ammatillisten rinnalla vertaiset ovat saaneet kokea olevansa hyödyllisiä ja tarpeellisia yhteis-

kunnallisessa aspektissa. Kun ihminen kokee olevansa tärkeä, hänen olemuksensa muuttuu. Hänen ajatuksensa itsestään muuttuvat positiivisemmiksi, ja oman statuksen kokeminen voi muuttua avun tarvisijasta avun antajan suuntaan. Syntyy ajatuksia omasta pystymisestä ja osaamisesta. Tämä taas johtaa elämänhallinnan ja toimintakyvyn vahvistumiseen sekä itse-tunnon palautumiseen. Ammatillaisen ja vertaisten molemminpuolinen kunnioittava ja arvostava vuorovaikutus sekä kyky nähdä omat ja toisen vahvuudet ovat johtaneet ”meidän yhteiseen juttuun”. Stigma on hälvennyt.

● HELENA VIROKANNAS

Projektipäällikkö, Osis-hanke

A-klinikkasäätiö, Uudenmaan palvelualue,

Vinkki

Meidän hankkeelta on ilmestynyt julkaisu Tää on meidän juttu -vertaistoiminnan opas, jota kiinnostuneet voivat tilata 5 euron hintaan (postituskulut), linkki: <http://a-klinikka.fi/arkisto/%E2%80%9Dtaameidan-juttu%E2%80%9D-%E2%80%93-vertaistoiminnan-kokemuksia-ja-menetelmia>

Hankkeen tuloksia:

- Vertaisia mukana toiminnassa noin 100. Verna-naisia koulutettu 29.
- 600 asiakasta Katuklinikassa. Vernet tavanneet n. 200 tuettavaa 450 kertaa.
- Asiakkaita on onnistuttu motivoimaan hoitoon ja hoidon piiriin pääsy on helpottunut. Asuntoasiat ovat parantuneet, toimeentulotukeen liittyviä asioita on laitettu kuntoon.
- Vertaisten itseluottamus, oman arvon tunto ja elämänhallinta parantuneet. Ihmisarvon takaisin saaminen. Vertaiset ovat voimaantuneet myös pitämään itsestään huolta.
- Positiivinen vaikutus yhteisöihin; vertaisuuden leviäminen
- Katuklinikassa testit ja rokotukset 400 kpl, ehkäisykapseleita 100, lääkärin toimenpiteitä 600 kpl.

Aune-Inkeri Björkstén

Joulukuussa Lions Club Kokko järjesti Kokkolan suomalaisen seurakunnan kanssa Juha Tapion konsertin, 8800 euron tuotto tuli vähävaraisten lapsiperheiden hyväksi diakoniatyön kautta. Kuvassa Juha Tapio, johtava diakoniatyöntekijä Camilla Honkala ja Lions Club Kokon presidentti Kalevi Lempola.

Vapaaehtoisuus voimavarana

Kokkolan suomalaisessa seurakunnassa

Keskipohjalainen seurakuntamme on Kokkolan rovastikunnan suurin seurakunta. Satamakaupungin elinkeinoelämä on vilkasta, ja täällä on merkittävää suurteollisuutta. Seurakuntaelämää rikastuttavat monet vahvat herätysliikkeet ja rikas aiempien vuosikymmenten herätys. Viime keväänä vietetyn Suomen Piipiaseuran Raamattutapahtuman yhteydessä todettiin, että elämme niin sanotulla Raamattuvyöhykkeellä.

Kokkolassa kirkon ja seurakunnan vahva asema ja yhteiskunnallinen arvostus näkyvät esimerkiksi niin, että diakonia koetaan hyväksi yhteistyökumppaniksi. Kokkolan suomalaisen seurakunnan lisäksi Kokkolan seurakuntayhtymään kuuluvat Kokkolan ruotsalainen seurakunta, Kälviän seurakunta, Lohtajan seurakunta sekä Kaustisen ja Ullavan seurakunta.

Kokkolan suomalaisessa seurakunnassa vapaaehtoiset ovat tärkeä voimavara. He tekevät monia asioita ja toimivat eri tehtävissä ilman, että ajatte-

lisivat olevansa vapaaehtoistoimijoita vapaaehtoistehtävissä. He tekevät sitä, mikä tuntuu mielekkäältä ja tärkeältä ja mistä saa elämään sisältöä ja ystäviä. Seurakunta on pyhä, tuttu ja turvallinen ympäristö toimia. Yhtenä tavoitteena on ollut, että jokaiselle uudellekin löytyisi oma paikka ja tehtävä. Jokaisella on jotain annettavaa.

Osallisuuden kokemus tulee usein nimenomaan tekemisen kautta. Vapaaehtoistoiminnasta puhuttaessa ei sovi kuitenkaan unohtaa, että seurakunnassa voi olla osallisena myös olemal-

la. Täytyy olla mahdollisuus istua kirkon penkissä ja kokea osallisuutta ilman aktiivista tekemistä. Innostunut ja toimintaan sitoutunut vapaaehtoinen toimii yleensä sellaisessa tehtävässä, joka sopii hänen elämäntilanteeseensa.

Vapaaehtoistoiminnan organisointi ja organisoinnin haasteet

Organisaation toimivuus tulee testatuksi ainakin isompien tapahtumien järjestelyissä. Kokkolassa on viime vuosina järjestetty hiippakunnan lähetysjuhlat, valtakunnallinen kehitysvammaisten kirkkopyhä ja Ekumeeninen raamattutapahtuma. Kukin niistä on vaatinut noin sadan hengen vapaaehtoisten joukon viranhaltijoiden tueksi. Organisoinnissa on onnistuttu yhdessä suunnittelemalla ja tekemällä, ilman vapaaehtoistoimintaan nimettyä koordinaattoria.

Meillä vapaaehtoistoiminnan mahdollistaminen ja organisoiminen kuuluvat kaikille työntekijöille. Tämä on sekä hyvä että haasteellinen asia. Vapaaehtoistoiminta vaatii työntekijältä resursseja. Jos esimerkiksi diakoniatyöntekijän kalenteri on täynnä tärkeitä sovittuja tapaamisia diakoniavastuutaanotolla, kodeissa, ryhmissä ja yhteistyökumppaneiden kanssa, voi vapaaehtoiseksi haluavan ihmisen kohtaamiseen, haastatteluun ja perehdyttämiseen jäädä liian vähän aikaa. Sil-

Aune-Inkeri Björkstén

Vapaaehtoisten kirkkopyhässä työntekijät palveluvuorossa. Liivin selkämyksessä on kirkon vapaaehtoistyön logo.

Camilla Honkala ja Johanna Rönnkvist Suurella sydämellä.

loin on käytännössä helpompaa tehdä itse.

Tekemisestä tekemisen mahdollistamiseen

Seurakunnan työntekijät työskentelevät usein itsenäisesti. Jokaisella on omat toimintatapansa, jotka sopivat omaan persoonaan, työnkuvaan ja kohderyhmään. Toiselle työntekijälle on luontevaa pyytää, ja toisaalta toisiin tehtäviin on helpompi pyytää vapaaehtoisia. Monissa tehtävissä ollaan vähitellen siirtymässä tekemisestä tekemisen mahdollistamiseen. Toimintaa suunniteltaessa mietitään, voisiko tähän tehtävään pyytää vapaaehtoisia ja ketä siihen voisi pyytää.

Vapaaehtoistoiminnan koordinaation tueksi on seurakuntaan perustettu vapaaehtoistoiminnan ohjausryhmä, jossa on mukana eri työalojen edustajia, työntekijöitä ja vapaaehtoisia. Ohjausryhmä kokoontuu yleensä kuukausittain käsittelemään vapaaehtoistoiminnan ajankohtaisia asioita. Tarjoituksena on suunnitella ja tiedottaa yhdessä, vähentää päällekkäisyyksiä ja yhdistää voimavaroja.

Vapaaehtoistoiminnan ohjausryhmä on järjestänyt kolmena syksynä vapaaehtoisten kirkkopyhän. Se on seurakunnassa ja muualla, eri järjestöissä ja yhdistyksissä, toimivien vapaaehtoisten yhteinen juhla. Messussa vapaaeh-

toisia kutsutaan alttarille siunattavaksi. Messussa ja messun jälkeen pidettävässä puurojuhlassa työntekijät kiittävät vapaaehtoisia palvelemalla heitä myös niissä tehtävissä, joissa yleensä vapaaehtoiset toimivat. Kirkkohera on päässyt kaatamaan kahvia ja diakoniatyöntekijä keräämään kolehtia.

Diakoniatyöntekijä **Johanna Rönnkvistin** työnkuvaan kuuluvat keski-kaupungin ja yleisen diakoniatyön lisäksi näkövammaiset ja diakonian vapaaehtoiset. Diakoniatyössä korostuu yhteistyö alueen järjestöjen, kuten SPR:n osaston ystävöiminnan kanssa. Johanna osallistui vuosina 2008–10 kirkon vapaaehtoistoiminnan lisäkoulutukseen Järvenpäässä. Sen jälkeen vapaaehtoistoiminnalle luotiin omat sivut seurakunnan internetsivuille sekä tehtiin käsiesite jakamaan tietoa vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista seurakunnassamme. Vapaaehtoistoiminnasta kiinnostunut voi ottaa yhteyttä tehtävästä vastaavaan työntekijään tai yhteyshenkilöön tai jättää yhteydenottopyynnön internetsivujen tai käsiesitteen ilmoittautumislomakkeella. Ilmoittautuneen toiveista riippuen joku työntekijöistä sopii hänen kanssaan keskusteluaajan.

Kohti uutta aikaa

Helmikuussa Kokkola liittyy valtakunnalliseen Suurella sydämellä -vapaaeh-

toisverkostoon. Vapaaehtoispankin on hankkinut Kokkolan seurakuntayhtymä, ja siinä ovat mukana kaikki yhtymän seurakunnat. Toiminnan tueksi on perustettu vapaaehtoistoiminnan yhteistyöryhmä, jossa on edustajat yhtymästä ja seurakunnista. Suurella sydämellä -koordinaattorina toimii nuorisotyönohjaaja-lähetyssehteri **Minna Varila** Kaustisen ja Ullavan seurakunnasta. Tavoitteena on luoda monipuolinen tarjonta vapaaehtoistehtävistä. Mukaan kutsutaan myös sellaisia alueella toimivia järjestöjä, joilla on luonteva yhteys seurakuntaan.

Haluamme kulkea seurakunnassamme toinen toistamme tukien. Ketään ei haluta jättää kuormien alle ja lahjat jaetaan iloisesti. Yhteisellä matkalla voi muistella vaikka afrikkalaisia sananlaskua: ”Jos haluat kulkea nopeasti, kulje yksin. Jos haluat kulkea kauas, kulje yhdessä.” Liekkejä on monta, oksia on paljon, lahjat ovat monet.

Voit käydä tutustumassa seurakuntamme internetsivuihin: www.kokkolansuomalainenseurakunta.fi ja facebook-sivuihin: Kokkolan suomalaisen seurakunnan vapaaehtoiset.

- CAMILLA HONKALA
Johtava diakoniatyöntekijä
- JOHANNA RÖNNKVIST
Diakoniatyöntekijä
Kokkolan suomalainen seurakunta

Kamarikuoro Cantiamo järjestää vuosittain vapunpäivänä Roihuvuoren kirkolla suosituksen koko perheen vapputapahtuman, jossa on kuorolaulun lisäksi paljon erilaisia myyjäispöytiä, kirpputori, herkkuja ja muuta mukavaa. Anneli Notko on vihervätkäinen nainen eturivissä toinen vasemmalta. Kuva on kevään 2014 vapputapahtumasta.

Seurakunnan laulujoukoissa

Tiivistä työtä ja oppimisen iloa, itsensä ylittämistä ja iloista yhteisöllisyyttä – sitä kuoroilu on Roihuvuoren seurakunnan kuoroissa laulaville Anneli Notkolle ja Petri Kaasiselle.

Itähelsinkiläisessä Roihuvuoren seurakunnassa lauletaan neljän kuoron voimin. Roihuvuoren kirkolla harjoittelevat kanttori **Hannele Filppulan** johdolla lapsi- ja nuorisokuoro Sonórus sekä kamarikuoro Cantiamo, Laajasalon kirkolla kanttori **Päivi Niva-Vilko** johtaa eläkeläiskuoro Laulunystäviä sekä kirkkokuoro Chorus Marinusta. Kaikkiaan kuorolaiset ovat suuri vapaaehtoisten joukko: Ainakin 110 ih-

miselle viikoittain yhdessä laulaminen on tie Roihuvuoren seurakuntaan.

Anneli Notko on laulanut Kamari-kuoro Cantiamossa aina sen perustamisesta vuonna 1985 asti.

– Laulaminen on pienestä pitäen kuulunut harrastuksiini ja uusien laulujen oppiminen on aina ollut minusta kivaa. Cantiamon lähes 30 toimintavuoden aikana lauluja onkin tullut opitua melkoinen määrä. Yhdessä tekeminen on mukavaa ja ryhmään kuulumisen tärkeää, listaa Anneli asioita, jotka edelleen motivoivat viikoittaisiin harjoituksiin. Myös Chorus Marinuksessa 10 vuotta laulaneen **Petri Kaasisen** saavat liikkeelle rakkaus musiikkiin ja hyvä porukka sekä uuden oppiminen.

– On aina pieni ihme, kun täysin tuntemattomasta kappaleesta kuoriu-

tuu upea sovitus ja sointumaailma muutamalla kokeilulla.

Osana yhteisöä

Kuoroilu on paljon muutakin kuin laulamista.

– Kuoroharrastus on välillä myyjäisiin leipomista, sukan kutomista tai vaikkapa askartelutalkoot. Se on yhteisiä illanviettoja tai reissuja, jotka ovat merkittäviä kuoron yhteishengen luomisen ja ylläpitämisen kannalta. Se on myös ilojen ja surujen jakamista, Anneli kertoo ja Petri vahvistaa.

– Kuorolaiset ovat samalla ystäviäni. Keskustella voi melkein mistä tahansa.

Kuoron lisäksi Anneli ja Petri kokevat yhteisökseen seurakunnan ja kirkon laajemminkin.

– Partiotaustastani johtuen seurakunta on ollut aina osa elämäni, Petri toteaa ja jatkaa

– Mielestäni monipuolisella musiikkitarjonnalla on tärkeä rooli seurakuntatyössä. Musiikki antaa lapselta alkaen väylän ilmaista tunteita ja kokea yhteisöllisyyttä. Anneli puolestaan miettii seurakunnan olevan hengellinen koti, jonka tilaisuuksiin osallistu-

misesta saa uskon vahvistusta, mutta joka on merkittävä myös muun yhteisöllisyyden kannalta.

Kokemusta yhteisöstä näyttää kummankin kuorolaisen mielestä vahvistavan erityisesti yhdessä tekeminen, joka heidän kohdallaan tarkoittaa kuoroharrastusta.

– Koen olevani Roihuvuoren seurakuntalainen, vaikka alueellinen kotiseurakuntani on tällä hetkellä Kallion seurakunta, Petri toteaa. Anneli kertoo toimineensa seurakunnassa myös raamatturyhmien ohjaajana, toimikunnissa ja seurakuntaneuvostossa.

– Mutta tietysti kuorotoiminta vahvistaa merkittävästi seurakuntaan liikkymistä. Jotenkin myös kirkkovuosi konkretisoituu, kun kuorolaulut vaihtuvat sen mukaan.

Kuoro kehittyy vain yhdessä laulamalla

Paitsi sekakuorossa Petri laulaa myös Chorus Marinuksen miesyhtyeessä ja säästää tarvittaessa kitaralla. Tämä tarkoittaa ajan antamista kuoroharrastukselle:

– Chorus Marinuksella on harjoitukset tiistaisin. Jumalanpalvelukseen osallistuessamme tai konsertin alla virkistämme vielä kertaalleen ohjelmiston paria tuntia ennen tilaisuutta. Harjoituspäiviä tai viikonloppuleirejä on lisäksi muutamia vuodessa. Miesyhtyeenä harjoittelemme projektituonteisesti noin pari kertaa kuussa.

Cantiamolaiset harjoittelevat joka maanantai. Myös heillä on harjoitusleirejä sekä esiintymistä edeltäviä

harjoituksia. Anneli toimii Cantiamon 1-sopraanojen äänenvälvojana eli pitää kirjaa heidän osallistumisistaan.

– Äänenvälvojan kaikkein tärkein tehtävä kuitenkin lienee huolehtiminen siitä, että uudet kuorolaiset otetaan mukaan porukkaan. Lisäksi olen kuoron tiedotussihteeri, mikä nykyisin tarkoittaa kuoron mainosten levittämistä Roihuvuoren alueella. Siinä tehtävässä ovat kuluneet monet kengänpohjat, mutta se täydentää sopivasti kävelyharrastustani, Anneli hymyilee

Sekä Anneli että Petri korostavat sitoutumisen merkitystä kuorotoiminnassa.

– Kuoron sointi kehittyy ja teokset opitaan vain yhdessä laulamalla, Petri muistuttaa. Kyllä, kuoroharrastus on ajoittain tiivistä, myöntävät molemmat kuorolaiset.

– Vapaa-ajan ongelmia ei ole varsinkaan kirkollisten juhlapyhien aikaan, Anneli naurahtaa.

– Se on kuitenkin hyvää katkaisuhoitoa oman työn rasituksista. Kuoroilla on positiivinen vaikutus erityisesti henkisen, mutta myös fyysisen terveyden kannalta.

Myös Petri kokee saavansa kuorosta enemmän kuin antavansa sille.

– Ajoittain tapahtumia voi olla ruuhkaksi asti, jolloin osallistuminen voi tuntua työläältä, mutta laulun alkaessa muu unohtuu.”

Entä mikä saa toimimaan kuorossa vapaaehtoispuolelta? Annelia kysymys huvittaa.

– En oikein osaa kuvitella, miltä muulta pohjalta tällainen amatööri-

laulaja voisi kuorossa toimia. Ylipääntään arvostan kaikkea vapaaehtoistyötä. Miksi en siis itse osallistuisi siihen? Sitä paitsi on etuoikeus olla mukana kuorotoiminnassa, jota ohjaa tavallisten ihmisten laulattamisesta innostunut musiikin ammattilainen.

Muistoja tekemässä

Sekä Cantiamo että Chorus Marinus esiintyvät oman seurakunnan jumalanpalveluksissa. Myös vanhainkoti- ja kuorovierailut sekä erilaiset tempaukset ovat osa toimintaa. Musisointi synnyttää muistoja ja vahvistaa kuorolaisia.

– Olen kärsinyt aiemmin esiintymisjännityksestä, mutta tutussa porukassa itseluottamus kasvaa ja voi hakea rajojaan. Parhaita hetkiä olen kokenut, kun musiikki liikuttaa sekä meitä esiintyjä että yleisöä, Petri kertoo.

Anneli muistelee Cantiamon lauryrhmän esiintymistä Kampin kauppa-keskuksessa, Kauneimmat joululaulut-tempauksessa.

– Lauloimme yhden kuorolaisen säveltämää joululaulua, kun ryhmämme eteen tuli mies, joka tuijotti vihaisen oloisesti lattiaan. Mietin koko laulun ajan, mitä tapahtuu, kun laulu loppuu. Kävi ilmi, että mies ei ollutkaan vihainen, vaan liikuttunut. Hän sanoi: ”Kiitos. Mulle tuli tippa silmään.” Siinä tuli kuorolaisellekin tippa silmään.

Kuoroilu antaa Annelille ja Petrille niin paljon, että ainoastaan äänen kaatoaminen tai ulkomaankomennus saisi heidät lopettamaan harrastuksensa. Heille on tärkeää saada laulaa juuri seurakunnan kuorossa.

– Kirkkomusiikissa kiehtovat sanoma, historia ja haasteellisuus, Petri kertoo ja Anneli toteaa: – Seurakunnan kuoro on paikka, jossa saa laulaa hengellistä musiikkia ja sillä tavalla rukoilla, kiittää ja ylistää Jumalaa. Koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa kuoroharrastusta.

● HANNA-KAISA HARTALA

Chorus Marinus harjoittelee Laajasalon kauniissa puukirkossa kanttori Päivi Niva-Vilkon johdolla. Petri on pitkä, valkopaitainen mies takarivissä.

Kansalaistalo Mattilassa lautapelit ovat hyvin suosittuja. "Tampereen junan" ääressä Jarno Yliniemelä (vas.) sekä Jyrki Kummola ja Akseli Klemola.

Mattilassa mies ei ole ongelma

Tampereen Laukontorilla, aivan keskustan tuntumassa sijaitsee Kansalaistalo Mattila. Nelisen vuotta pyörinyt paikka tarjoaa erimaalaisille miehille oman reviirin. Heitä ei lähestytä ongelmana vaan aktiivisina toimijoina.

Tavallisena arki-iltana Mattila on melkein täynnä väkeä. Paikalla on miehiä Suomesta ja useista muista maista. Puheensorinaa kuuluu ja kahvi porisee keittimessä.

– Mattila kokoaa yhteen erilaisista kulttuureista, sosiaalisista taustoista ja ammateista tulevia, paikan vetäjänä ”työnjohtajan” tittelillä työskentelevä **Jukka Tukia** sanoo.

Tukia korostaa sitä, että kansalaistalossa ei tehdä ”maahanmuuttajamiestyötä” tai ”kotouttamistyötä” vaan miestyötä. Yksilöä ja hänen asioitaan ei myöskään lähdetä pohtimaan erilaisten ongelmien kautta.

– Uskomme, että keskeistä on kuuluminen joukkoon, tutustuminen toisten ”maailmoihin ja tarinoihin” ja oleminen dialogissa toisten kanssa. Tällä

kaikella on miehen hyvinvoinnin kannalta tärkeä merkitys.

Mattilassa käy säännöllisesti satakunta henkilöä. Vetäjien saama palautte on ollut pääasiassa myönteistä. On saatu uusia kavereita, ja yhteisen liikunnan avulla kuntokin on noussut.

– Monella maahanmuuttajataustaisilla miehillä suomen kielen taitokin on kohentunut. He myös kokevat kuuluvansa entistä paremmin tähän yhteiskuntaan. Elämä näyttää heille taas mahdollisuudelta, Tukia kertoo.

Mattilan toiminta saikin marraskuussa 2014 merkittävän tunnustuksen. Kansalaistalo palkittiin yhdessä helsinkiläisen Poikien talon kanssa

Miehen työ -tunnustuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoasiain neuvottelukunta myöntää sen vuosittain henkilölle tai taholle, joka on toiminnallaan edistänyt esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoa.

Lautapelit yhdistävät

Jyrki Kummola on löytänyt itselleen harvinaisen sopivan vapaaehtoistehdävän. Hän toimii Mattilassa epävirallisena pelimestarina.

Kansalaistalossa pelataan lähinnä erilaisia lautapelejä. Erityisen suosittu on Meksikon juna -dominopelin välineillä pelattava oma ”Tampereen juna”.

– Tehtävä onkin minulle hyvin läheinen, koska olen työskennellyt pitkään pelien kehittäjänä. Tällä hetkellä olen työttömänä, mies kertoo.

Kansalaistalosta on tullut sosiaaliselle Kummolalle ”vähän kuin maailmanjärjestykseen kuuluva asia”.

– Kun kaupungin keskustaan lähdetään, niin jossakin vaiheessa poikkean Mattilaan kahville ja pelailemaan.

Peliasiantuntijana Kummola on havainnut, että lautapelien ääressä erimaalaiset miehet tutustuvat toisiinsa vähän kuin huomaamatta.

– Erityisen sosiaalistavia ovat pelit, joissa on mukana useita pelaajia.

Heikko suomen kielen taito on harvemmin este pelaamiselle.

– Useimmiten täältä löytyy tulkki, joka selvittää säännöt.

Kulttuuriset erotkin tulevat toisinaan esille pelipöydän ääressä.

– Esimerkiksi backgammon on peli, jonka esimerkiksi irakilaiset tai afganistanilaiset tuntuvat osaavan kuin luonnostaan. Heillä nappulat liikkuvat tosi vikkelaasti.

Mattilassa käy myös nuorempaa väkeä. Lautapelit eivät välttämättä ole heidän juttunsa.

– Nuoria miehiä varten on olemassa oma tila, jossa pleikkari on ahkerassa käytössä.

Mattilan henki kannustaa

Jyrki Kummolan mukaan Mattilaan on muodostunut jo parissa vuodessa aivan omanlainen henkensä. Hän luonnehtii sitä hyväksi.

– Erimaalaiset ja eri-ikäiset juttelevat toisilleen, ja huumorikin kukkii mukavasti.

Mies hakee vertailukohtaa rennon pubikulttuurin suunnalta.

– Toki sillä erotuksella että Mattilassa ei ole alkoholia, naisia tai rahastustakaan, Kummola täsmentää.

Mattilan miesten toiminta ei myöskään jää pelkästään kansalaistalon seinien sisälle. Esimerkiksi urheilutoiminta on suosittua, ja retkiäkin on ollut ohjelmassa.

– Temme jonkin verran porukalla myös vapaaehtoistyötä. Olemme käyneet poimimassa omenoita ja auttamassa erästä liikuntavammaista. Tätä vapaaehtoistyötä voisi jatkossa kehittääkin.

Pieni surun aihe Mattilan vetäjille ja kantakävijöille on se, että suomalaisia ei paikassa vielä käy kovin paljon. Arviolta 70 % miehistä on maahanmuuttajataustaisia.

Kummolan mukaan olisi hyvä, jos puolet olisi kantasuomalaisia ja puolet muualta tulleita.

– Olen itsekin pyytänyt suomalaisia ystäviäni tulemaan Mattilaan, mutta aika harva on tullut. Me suomalaiset taidamme olla vähän varovaisia lähtemään tällaisiin mukaan, Kummola arvelee.

Sosiaalisia verkostoja tullut

Markkinointitehtävissä työskentelevälle Jarno Yliniemelällekin Mattilasta on tullut tärkeä paikka. Hän vieraili siellä ensimmäisen kerran viime syksynä.

– Asun aika lähellä ja kävelin sattumalta kansalaistalon ohi. Mielenkiinto heräsi, ja päätin astua sisään.

Yliniemelä huomasi heti viihtyvän Mattilassa hyvin.

– Vastaanotto oli tosi mukava, ja pääsin kivasti juttuun erimaalaisten miesten kanssa. Saman tien aloinkin käydä kansalaistalossa useamman kerran viikossa. Tämä on paljon parempi vaihtoehto kun jäädä kotiin sohvanurkkaan.

Yliniemelä on muuttanut Tampeereelle Oulusta. Hänellä ei ole uudessa kotikaupungissaan kovinkaan runsaasti sosiaalisia verkostoja. Mattila

on muuttanut tätä tilannetta. Miehen mukaan siellä verkostoituu kuin itses-tään.

– Kansalaistalosta olen löytänyt esimerkiksi biljardikaverin itselleni. Mattilassa kävijöiden lisäksi olen tutustunut joihinkin heidän ystäviinsäkin. Samalla olen pystynyt avartamaan kulttuurisia näkökantojani.

Jarno on huomannut että Mattila on monelle maahanmuuttajalle erinomainen paikka kohentaa suomen kielen taitoa.

– Olen aikaisemmin työskennellyt hoitoalalla ja tottunut viestimään huonosti suomea osaavien kanssa. Sellaiselle henkilölle kannattaa puhua hitaasti ja rauhallisesti, Yliniemelä vinkkaa.

Luottamus säilyy

Jarno Yliniemelä arvostaa Mattilassa sitä että jokainen on paikassa tismalleen samalla viivalla.

– Kansalaistalon ulko-ovelle jäävät niin ammatit, tittelit kuin entiset elämänvaiheet. Me kaikki olemme Mattilassa vain miehinä. Kansallisuudellaan ei merkitystä ole.

Yliniemelä on huomannut, että miesten paikassa syntyy nopeasti keskinäisen luottamuksen ilmapiiri. Toisten kanssa voidaan jakaa myös kipeitä asioita, vaikka pakko ei olekaan.

– Arvostan Mattilassa myös auttamisen ja avuliaisuuden henkeä. Kuukaan ei pomota toista, puhumattaakaan siitä, että olisi jotakin tönimistä tai vastaavaa.

Jarno on pystynyt auttamaan muualta tulleita esimerkiksi erilaisen lomakkeiden täyttämässä.

– Ja jos itselleni tulisi vaikkapa muuttoavun tarvetta, niin aivan varmasti Mattilan miehiltä löytyisi apua.

Kansalaistalo Mattila on paikkana Suomessa ainutlaatuinen. Onko Mattila sitten Jarno Yliniemelälle mukava paikka viettää aikaa vai tapa tehdä vapaaehtoistyötä?

Mies pohtii hetken. ”Mattilaisuutta” ei olekaan niin helppo määritellä.

– Varmaankin se on sekoitus näitä molempia.

Seurakunnan diakoniatyöstä sosiaalialan järjestöksi

– HelsinkiMission 130 vuotta

Muistisairas vanha rouva kävelee Helsingin keskustassa talvipakkasella yllään vain yöpaita. Kukaan ei pysäytä ja kysy, onko kaikki hyvin. Lavastettu todelliseen tapahtumaan perustuva tilanne on peräisin HelsinkiMission ”Älä jätä ihmistä yksin”-kampanjan videolta, joka keräsi helmikuussa 2014 muutamassa päivässä yli satatuhatta katsojaa Internetissä Youtube-videosivustolla. Kampanja nousi myös lehtien otsikoihin ja sai monet helsinkiläiset pohdiskelemaan, voiko näin todella tapahtua, täällä Suomen pääkaupungissa.

Youtube-kampanjan toteuttanut HelsinkiMissio on helsinkiläinen sosiaalialan järjestö, joka on viime vuosina toistuvasti herättänyt julkisuuskampanjoillaan keskustelua milloin vanhusen yksinäisyydestä ja milloin lapsiperheiden arjesta jaksamisesta. HelsinkiMissiolla on noin sata työntekijää ja noin 600 aktiivisista vapaaehtoista. Kohtaamisia vapaaehtoisten ja asiakkaiden välillä kertyy vuodessa noin

40 000. Joillekin kohtaaminen voi olla keskustelu ikäihmisten auttavana puhelimenä toimivassa Aamukorvassa tai toiselle viikoittainen puistokävely HelsinkiMission vapaaehtoisen kanssa.

Tukholmasta kipinä perinteikkään yhdistyksen uudistamiseen

Toimiva vapaaehtoistyön organisaatio tai jopa se, että HelsinkiMissio järjes-

tönä ylipäättensä on yhä olemassa, ei ole itsestäänselvyys. 2000-luvun alussa tuolloin vielä nimeä Helsingin Kaupunkilähetys kantanut, vuonna 1883 perustettu yhdistys oli vakavassa kriisissä. Työntekijöitä oli muutamia, eivätkä rahat tahtoneet riittää palkkojen maksamiseen. Myös työnäky oli hakusessa.

Tänä päivänä HelsinkiMissio tunnetaan parhaiten sen vanhusen yksinäisyyden vähentämiseksi tekemästä työstä, jossa sen tunnetuimpia työmuotoja ovat vuosituhannen alussa perustettu Aamukorva-puhelin sekä Seniorisalonki-keskusteluryhmät. Näkemys yhteen keskeiseen ”tuotemerkkiin” keskittymisen tarpeellisuudesta on peräisin 2000-luvun alusta. Tuolloin Helsingin Kaupunkilähetysten ydinjoukko kävi Tukholmassa tutustumassa toiminnanjohtaja **Olli Valtonen** johdolla paikallisen Stockholms Stadsmisionin työhön. Järjestö oli teh-

HelsinkiMission kuva-arkisto, Helsinki

Helsingin Kaupunkilähetysten perinteiset jouluavustukset lähdössä jakoon 1920-luvulla Punavuoren Betania -toimintakeskuksen edestä. Hevosta ohjastaa järjestön ensimmäinen toiminnanjohtaja B. H. Päiväsalo.

HelsinkiMissionin kuva-arkisto, Helsinki

HelsinkiMission suosittu viikoittainen ikäihmisille suunnattu Laula Kansamme -tilaisuus alkamassa Kinaporin kerhuhuoneistossa Sörnäisissä.

vat riskialttiin uudistumisen ja yhdistyksen toiminnan alasajon välillä. Kaupunkilähetys lähti uudistusten tielle, ja siinä Valtosen avuksi tuli yhdistyksen uutena hallituksen puheenjohtajana suomalaisessa pankkimaailmassa pitkän uran tehnyt **Ahti Hirvonen**.

Uudistuskauden keskeiseksi tavoitteeksi otettiin kaupunkilähetystyön vapaaehtoistyön kehittäminen. Alku oli vaikea. Pohjan kiinnostuksen heräämiselle loivat 2000-luvun alun julkisuuskampanjat, joista ensimmäinen oli keväällä 2003 mainostaulujen sekä lehti-ilmoitusten avulla toteutettu ”Vanhuus tulee yksin”. Seniorisalonkitoiminnan käynnistäminen syksyllä 2005 oli merkittävä askel yhdistyksen vapaaehtoistyön kasvussa nykyiseen laajuuteensa. Julkisuuskampanjoiden kautta Kaupunkilähetys sai syksyn 2005 aikana koulutettavakseen noin sataneljäkymmentä uutta vapaaehtoista seniorityöhön. Kiinnostus Senioripysäkkiä kohtaan jatkui myös seuraavana vuonna, ja vapaaehtoisten määrä nousi neljäänsataan.

Vuonna 2005 toteutettiin nimenmuutos, joka kuvasti myös järjestön muuttuvaa suhdetta kirkkoon. Vuonna 1883 Helsingin seurakunnan diakoniatyöksi perustettu järjestö korostaa nykyään olevansa ensisijassa sosiaalialan järjestö. Toisaalta sen säännöissä kuitenkin on yhä vuodelta 1883 periytyvä kohta, jossa puhutaan sanan julistamisesta, ja muun muassa HelsinkiMission teoittamat Tuomasmessut ovat toistuva vuosittainen perinne. HelsinkiMission suhde kirkkoon on täten jopa hivenen jännitteinen ja elää jatkuvasti.

● **VILLE JALOVAARA**

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian dosentti, jolta ilmestyy maaliskuussa HelsinkiMission historiaa käsittelevä Kirjapajan kustantama teos *Älä jätä ihmistä yksin* – HelsinkiMissio 130 vuotta.

nyt hieman aiemmin päätöksen nostaa julkisuudessa keskeiseksi työmuodokseen Tukholman asunnottomien auttamisen. Selkeä brändi nosti unohduksiin painuneen, vuonna 1854 perustetun yhdistyksen takaisin tukholmalaisten tietoisuuteen ja sai myös taloudelliset tukijat sekä vapaaehtoiset kiinnostumaan sen työstä.

Historiantutkimuksen näkökulmasta on merkille pantavaa, että siemen Helsingin Kaupunkilähetystyksen uudistamisella haettiin juuri Tukholmasta, sillä sieltä oli saanut vaikutteita myös itse yhdistyksen perustaminen vuonna 1883. Helsingin Kaupunkilähetys aloitti 1880-luvulla Suomen suuriruhtinaskunnan pääkaupungissa toimintansa tuossa vaiheessa vielä jakamattoman seurakunnan diakoniatyönä, jonka puutteeseen oli nälkävuosien ja kaupungin nopean väestönkasvun mukanaan tuoman köyhyyden myötä havahduttu. Helsingin Kaupunkilähetys toi Suomeen Euroopasta monia uusia diakoniatyömuotoja, kuten työtömille tarkoitettuja työtöitä. 1900-luvun alussa luterilainen kirkko alkoi vähitellen ottaa samoja diakoniatyömuotoja osaksi omaa toimintaansa.

Päivänsalot kaupunkilähetystyksen johdossa

Helsingin Kaupunkilähetystyksen historian keskeisimpiä vaikuttajia on teologian tohtori **B. H. Päivänsalo**, joka muun muassa toi Suomeen 1900-lu-

vun alussa Saksasta alkoholisteja uuden elämän alkuun auttavan työsiirtolan toimintamallin. Kaupunkilähetystyksen työsiirtola toimi ensin Ryttylässä ja sittemmin 1950-luvun alkuun asti Rajamäellä.

B. H. Päivänsalon pojat **Veikko Päivänsalo** ja hänen nuorempi veljensä **Olavi Päivänsalo** johtivat yhdistystä isänsä jalanjäljissä aina 1980-luvun alkuun. Vuonna 1984 tapahtuneen Olavi Päivänsalon äkillisen kuoleman jälkeen Helsingin Kaupunkilähetys kutsui Tampereen vastaavan yhdistyksen johtajan **Raimo Sinkkosen** luotsaamaan Helsingin yhdistystä. 1980-luvun loppuun ajoittuneiden suomalaisen hyvinvointivaltion huipuvuosien aikana yli satavuotias yhdistys joutui pohtimaan toimintansa ydintarkoitusta. 1990-luvun laman aikana Helsingin Kaupunkilähetys pyrki niukoilla resursseillaan auttamaan ylivelkaantumisen ja työttömyyden johdosta vaikeuksiin joutuneita helsinkiläisiä, mutta joutui samalla myös kantamaan huolta varojen riittämisestä omien toimintojensa ylläpitämiseen. Laman aikana yritettiin käynnistää myös yhdistykselle uudentyyppistä vapaaehtoistyötä, mutta tekijöiden rekrytointi osoittautui vaikeaksi.

Vapaaehtoistyön nousu

Olli Valtosen aloittaessa kaupunkilähetystyksen toiminnanjohtajana vuonna 1998 hän arvioi, että vaihtoehdot oli-

Mentorit auttavat lapsiperheitä selviytymään arjesta

HelsinkiMission vuonna 2012 käynnistämä Pelastakaa sukupolvi -hanke on edennyt hyvin. Toiminnassa on mukana jo noin 60 perhettä ja vapaaehtoista äiti- ja isämentoria.

Yhteiset tavoitteet

Tukea kaipaavan perheen ja mentorin ”kohtauttaminen” eli aloituspalaveri pidetään HelsinkiMission toimitiloissa Helsingissä. Silloin perhe, mentori, HelsinkiMission työntekijä ja mahdollisesti myös kaupungin varhaisen tuen edustaja tapaavat toisensa.

– Käymme yhdessä läpi perheen toiveita ja ajatuksia mentoroinnista ja merkitsemme muistiin tavoitteen eli ajatuksen siitä, mitä yhdessä tekeminen voisi parhaimmillaan olla, kertoo vapaaehtoistoiminnan koordinaattori **Katariina Pelkonen** HelsinkiMisiosista.

Tukea vanhemmuuteen

Katariina Pelkonen ja hänen työparinsa **Pauliina Paltamo** ovat iloinneet siitä, miten avoimesti näissä aloitustapaamisissa on puhuttu perheiden elämäntilanteista.

– Kenties kynnystä madaltaa se, että voimme olla ihmisiä ihmisille ilman viranomaisuuden mielikuvaa. Kerromme myös, että keskustelut ovat luottamuksellisia, mikä osaltaan helpottaa puhumista. Tärkeintä on, että yhteys syntyy ja vallitsee molemminpuolinen luottamus.

HelsinkiMission mentorit ovat sitoutuneita tehtäväänsä. Heidän toimintansa kohteena ovat koko perhe

Vapaaehtoistyön koordinaattori **Katariina Pelkonen** mielestä mentorointi on sitoutumista ja täysillä mukaan lähtemistä niin perheen kuin mentorinkin osalta.

ja erityisesti vanhemmat. ”Vähemmän yksinäisyyttä” ja ”enemmän tukea vanhemmuuteen” ovat työtä luonnehtivia periaatteita.

– Eräs äiti kertoi monen pulman ratkenneen, kun hän sai niihin ulkopuolisen näkökulman, kertoo Katariina Pelkonen.

Aikaa perheelle

Koordinaattoreiden haasteena on sopivien perheiden ja mentorien yhdistäminen toisiinsa. Lähtökohtana ovat perheen toiveet: kaipaako perhe esimerkiksi tukea arkeen, seuraa harrastuksiin tai vaikkapa vertaisuhdetta. Jotkut vanhemmat saattavat toivoa itseään selkeästi vanhempaa mentoria. Tärkeintä on tarjota tukea, josta hyöttyy koko perhe.

Mentorointi on ennalta ehkäisevää: apua on tarjolla juuri siinä vaiheessa, kun perheen ongelmat eivät ole vielä kasautuneet eikä akuutteja kriisejä ole näköpiirissä.

– Tieto mahdollisuudesta saada mentori on kulkenut äidiltä toiselle, joku on nähnyt mainoksen tai lehtiju-

tun. Jatkossa toivomme, että neuvoloiden rooli tiedon välittäjinä vahvistuisi entisestään.

Mitä mentorointisuhteen kesto on, siitä Katariina Pelkosella on yhden tyytyväisen äidin kommentti: ”Mielellään koko loppuikä.”

Vierellä kulkemista

HelsinkiMies Ulla Partanen toimii viisihenkisen perheen mentorina. Vanhin pojista on 2,5-vuotias ja kaksoset 8 kuukauden ikäiset.

– Pojat ottivat minut heti vastaan Ullana, jonka kanssa voi tehdä monenlaisia asioita sillä aikaa kun äiti keskittyy omiin töihinsä tai valmistaa ruokaa kerrankin yksin. Pidän tärkeänä sitä, että vanhemmat voivat hetkeksi hellittää yhdestä asiasta ja keskittyä toiseen.

Partanen kuvailee mentorointia vierellä kulkemisena ja käden antamisena, joskus ylimääräisen käsiparinkin.

– Vanhempien jaksamista tukeva työ on tärkeää. Viime kädessä on kuitenkin kyse hyvin pienistä asioista. Kun olen kaksosten kanssa, äiti voi

Esko Jämsä

keskittyä isoveljeen. Puhumattakaan siitä, että hän voisi joskus vain levätä.

– Pelastakaa sukupolvi -hankkeeseen ei ole kysymys akuutin hädän poistamisesta vaan siitä, että vanhempien jaksaminen olisi kunnossa. Äitiyteen tai isyyteen ei ole työnohjausta, mutta perheen arkea voi aina helpottaa.

Vapaaehtoisuus on tärkeää

– Olemme saaneet paljon apua juuri silloin kun ei ole ketään, jolta sitä pyytäisi, sanoo Pelastakaa sukupolvi -hankkeen kautta äitimentorin saanut **Elina Niinioja**.

– Mentorini kanssa saatamme esimerkiksi siivota yhdessä, tai sitten toinen siivoaa ja toinen hoitaa lapsia. Minulle jää myös enemmän aikaa hoitaa muita läheisiäni.

Elina Niinioja luonnehtii mentoria ensisijaisesti auttavana kätenä, jonka kanssa tehdään asioita yhdessä.

– Kahden vilkkaan pikkupojan kanssa voi olla monimutkaista menä vaikkapa lääkäriin. Silloin on ihana tietää, että joku ihminen tulee vapaaehtoisesti auttamaan. Juuri vapaaehtoisuus on tässä kaikessa se juttu.

● HARRI MARKKULA

Diakonia-lehteen 1/2015 muokattu juttu, joka on ilmestynyt HelsinkiMission lehdes-
sä 4/2014.

– Mentorointi on vierellä kulkemista ja joskus lohduttavan olkapäänkin tarjoamista. Tärkeintä on, että äiti jaksaa paremmin, sanoo äitimentori Ulla Partanen.

Ennalta ehkäisevää tukea lapsiperheille

HelsinkiMission Pelastakaa sukupolvi -hankkeessa tuetaan lapsiperheitä, jotka ovat jääneet yksin arjen huolien ja lasten kasvatushaasteiden kanssa. Monella pääkaupunkiseudun perheellä ei ole isovanhempia tai muita arjen auttajia lähellä.

Vapaaehtoiset äiti- ja isämentorit tarjoavat yksin jääneille lapsiperheille vertaistukea ja arjen apua. Mentorit auttavat tavallisen ihmisen taidoin, mutta saavat tehtävänsä koulutuksen. Mentoritoiminnalla pyritään ehkäisemään perheiden kokemien vastoinkäymisten kasvamista isoiksi ongelmiksi.

HelsinkiMissio toteuttaa mentori-toimintaa yhteistyössä Helsingin kau-

pungin kanssa. HelsinkiMissio rekrytoi ja kouluttaa vapaaehtoiset äiti- ja isämentorit. Järjestö hoitaa myös perheen ja mentorin yhdistämisen.

Helsingin kaupungin neuvoloiden, päivähoidon, leikkipuistojen, kotipalvelun ja varhaisen tuen henkilökunta ohjaa asiakasperheidensä vanhempia HelsinkiMission mentorituen piiriin.

Hanke laajenee tänä vuonna Espooseen.

Lisätietoja:

Marika Aro, projektipäällikkö

p. 045 858 4375

www.helsinkimissio.fi

www.pelastakaasukupolvi.fi

Diakonian päivät 2016

Merkitse kalenteriisi

Turussa pidettävät
Diakonian päivät 2016.

Diakoniatyöntekijät
kokoontuvat 22.9.–23.9.

pohtimaan keskenään
diakonian kysymyksiä.

Lauantaina 24.9. mukaan

liittyvät myös

vapaaehtoistoimijat ja

kaikki muut

diakoniasta kiinnostuneet.

ViaDian ja seurakuntadiakonian yhteistyötä Mikkelissä

Luterilaisen seurakunnan diakoniatyö ja ruoka-apu-toiminta ovat mutkattomassa yhteistyössä Mikkelissä. Paikallinen ViaDian yksikkö jakaa joka päivä maanantaista perjantaihin tarvitsijoille ruokakasseja. ViaDia ry on valtakunnallinen diakoniatyön kattojärjestö kymmenille diakoniatyötä tekeville yhdistyksille. ViaDian taustayhteisönä toimii Suomen Vapaakirkko. Samalla asiakkaiden kanssa jutellaan ja tullaan tutuiksi, ja tarvittaessa heitä ohjataan seurakunnan diakoniatyöntekijän juttusille.

- Heillä on siellä sellaisia resursseja, joihin meillä ei ole täällä mahdollisuuksia, sanoo Mikkelin ViaDian toiminnanjohtaja Vesa Nyrhinen.

Vesa Nyrhinen sanoo, että homma toimii myös toisinpäin.

- Joskus on diakoniatyöntekijä soittanut ja kysynyt, voiko hän hakea ruokaa asiakkaalleen ja etteihän tämän ni-meä tarvitse sanoa meille.

- Häpeä onkin ilmaisen ruoka-avun hakemisen suuri kynnyks.

- Leimautumisen pelko, sanoo Nyrhinen.

- Tarvetta tällaiselle olisi kodeissa enemmänkin, mutta moni kokee menettävänsä kasvonsa, jos tulee tänne. Tiedän paljon tällaisia ihmisiä.

- Aiemmin esimerkiksi Mikkelin ViaDia jakoi ruokaa siten, että ulkovoivella piti kadun puolella jonottaa.

- Siellä oli jonoa jo pari tuntia ennen ovien aukaisemista.

- Siirryimme sitten tällaisesta jonusnumeroyhteisestä pois ja nyt järjestys ruoanhakuun arvotaan. Siitä on tullut hyvää palautetta, ettei tarvitse enää olla kaikkien silmien alla.

- Suurin osa täällä kävijöistä on eläkeläisiä. Jonkun verran on lapsiperheitä. Alle viisi prosenttia on alkoholisteja.

Seurakunnan diakonia ohjaa akuutisti ruoka-apuun

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan diakoniatyö ohjaa akuuteissa tilanteissa asiakkaita ViaDian ruokajakoon.

- Meillä on avustusvastaanotto, mutta se edellyttää ajanvarausta ja asiointia ensin kaupungin sosiaalitoimissa. Sieltä sitten tullaan tänne toimeentulotukipäätöksen kanssa. Jos ei ole oikeutettu toimeentulotukeen, niin täällä tehdään uutta kartoitusta asiakkaan tilanteeseen, sanoo diakoniatyön työalaohjaaja Anita Teittinen.

- Joskus tänne tulee joku yks kaks yllättäen; voimme ohjata hänet sitten ViaDian ruokajakopalveluun. Sieltä saa heti ruokaa.

- Normaaliikäytännöt on muutoin, etä asiakkaan tilanne selvitetään ja annetaan esimerkiksi osto-osoitus kauppaan.

- Välillistä ruoka-apua antaa myös tuomiokirkkoseurakunnan diakoniatyö, sillä Mikkelissä tarjoillaan parin

euron aamupala neljästi viikossa eri paikoissa.

Leipää rajattomasti, lihaa yksi tuote

ViaDian ruokajako toimii siten, että ensikertalaiset pääsevät aina ensimmäisenä valitsemaan tuotteet päivittäin kaupoista toimitettavista ruoista. Sen jälkeen tulevat ne, jotka ovat aiemminkin hakeneet ruokaa, arvotussa numeroyhteisyydessä.

Tarjolla on leipää, lihaa, maitotuotteita, vihanneksia ja hedelmiä.

- Periaatteemme on, että kaikki saavat tasapuolisesti. Leipää voi ottaa niin paljon kuin haluaa, sitä riittää aina. Kasviksia ja hedelmiä sen mukaan, miten niitä tulee. Niitä tulee joskus runsaammin ja silloin saa tietysti enemmän. Lihatuotteita saa pääsääntöisesti yhden, maitotuotteita sen mukaan, miten niitä tänne tulee, sanoo Vesa Nyrhinen.

Kaikkiäällä ei yhteistyö kauppojen kanssa ruoka-avun suhteen toimi yhtä mutkattomasti kuin Mikkelissä. Monelle apua organisoivalle on todettu, ettei se onnistu. Osin syynä on voinut olla elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tiukka kanta ruokatarvikkeisiin painettuihin päiväyksiin.

Säädöksiä on nyttemmin lievennetty.

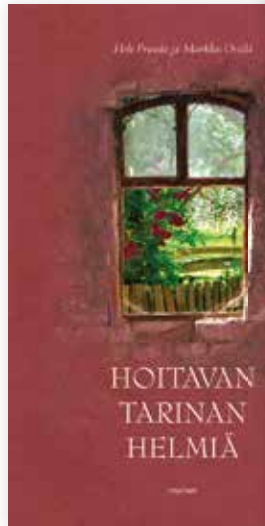
- Meillä on tarkka sopimus kauppojen kanssa. Eli me vastaamme kylmäketjusta ja ruokien turvallisuudesta sen jälkeen, kun ne on luovutettu meille.

Mikkelin ViaDia aloitti alkuvuodesta vastaavan toiminnan myös Piekämäellä.

- Ensin oli hankittava tilat, sitten hoidettava yhteistyö kauppojen kanssa.

● KARI KAUPPINEN

SENIORIN RUKOUSKIRJA ILMESTYY JÄLLEEN!

Heli Pruuki,
Markku Orsila

Hoitavan tarinan helmiä

Tarinoissa on ikäikaista voimaa ja viisautta. Kokoelma klassikkotarinoina sekä uudempiä kertomuksia inspiraatioksi ja lohdutukseksi elämän pohdiskelijoille. Tarjoaa myös ideoita hartauden, saarnan tai muun puheen pitämisen avuksi.

28,80 (32,00)

Paavo Kettunen

Häpeästä hyväksyntään

Häpeän ja syyllisyyden tunteet vaikuttavat sosiaalisen elämämme ja ihmissuhteidemme lisäksi myös jumalasuhteeseemme. Onko häpeästä mahdollista päästä irti vai täytyykö sen kanssa vain oppia elämään? Kirja opastaa syyllisyyden- ja häpeäntunteidensa kanssa kamppailevaa sekä yhteisöä kohti hyväksyntää, kohti sitä, että yksilö tulisi nähdä kokonaisuutena ja omana itsenään.

29,61 (32,90)

Matti Sihvonen

Marjareissu

– kertomuksia muistelun tueksi
Kun väestö vanhenee, muistisairaudet lisääntyvät. Yksi lääkkeettömän hoidon muoto sairauden alkuvaiheessa on muistelu ja muistoista keskusteleminen. Apuna voi silloin olla viisas tarina. Kirjan selkeiden ja lämminhenkisten tarinoiden loppuun on koottu virike-ehdotuksia, jotka auttavat pääsemään kosketuksiin omien muistojen kanssa.

22,41 (24,90)

Tapio Luoma

Siunausta ja varjelusta elämääsi

Lyhyitä helppolukuisia ajatuksia, jotka rohkaisevat ja kannustavat lukijaa. Emme aina voi valita, millaisia reittejä kuljemme. Välillä saamme vaeltaa helppokulkuisia ja aurinkoisia taipaleita, toisinaan meidät johdatetaan poluille, joilla epävarmuus ja huolet pimentävät näköalan. On turvallista tietää, että emme koskaan tee matkaamme yksin. Isotekstinen.

MINERVA

16,10 (17,90)
VÄH. 20 KPL **14,90**
VÄH. 100 KPL **13,50**

Pirkko Lehtiö

Seniorin rukouskirja

Seniори-ikäisellä on monesti aivan uudenlainen mahdollisuus toteuttaa ja hoitaa omaa hengellisyyttään. Rehelliset, arjen todellisuutta ilmentävät rukoukset pohtivat elämän tarkoitusta, ajan riittävyttä ja sen hahmottamista uudella tavalla, terveyttä ja sairautta, suhdetta lähimmäisiin ja Jumalaan. Rukouksista heijastuu kiitollisuus eletystä ja turvallinen luottamus tulevaan. Toivottu uusintapainos!

20,61 (22,90)

28⁸⁰

29⁶¹

22⁴¹

Alk.
13⁵⁰

20⁶¹

Vankilälähetin tehtävä maallikkovirkkana

Luterilaisuuden mukaan seurakuntien työ toteutuu erityisvirassa ja maallikkovirassa. Vankiloiden hengellinen vapaaehtoistyö on esimerkki tästä. Vankiloissa on eri kirkkokuntien ja herätysliikkeiden jäseniä vapaaehtoisuudessa nimikkeellä vankilälähetti. Nimike on muodostunut vankilatyön perinteessä ja sitä käyttävät sekä vapaiden suuntien edustajat että luterilaiset, niin helluntalaiset kuin lestadiolaisetkin.

Vankilälähetiksi kutsutaan kuten erityisvirkaankin. Kutsuja on oma seurakunta, jonka nimissä lähetit vankilatyötä tekevät. Samalla vankilälähetystyössä toteutuu poikkeuksellinen kirkkokuntien rajojen ylitys. Kirkkokunnat järjestävät vankilälähettien koulutuksen yhdessä, samoin vuosittaiset vankilatyötä tekeviä kokoavat tilaisuudet, vankilälähetyspäivät. Poikkeuksellisen laajasti toteutuu myös erityisviran ja maallikkoviran yhteys: Vankilälähetit korostavat yhteistyötä vankiloiden pappien ja diakonien kanssa ja nämä taas puhuvat vankilälähetiteistä työtovereina.

Vankilälähetillä henkilökohtainen kontakti vankiin

Vankilälähetitejä on muutama sata, varsinaiset vankilälähetiteiksi nimetyt sekä

avustajina vankilatyössä toimivat. Eniten heitä on rauhanyhdistyksillä (n. 90) ja helluntaiseurakunnilla (n. 90).

Vankilälähetit järjestävät hengellisiä tilaisuuksia ja ryhmätoimintaa vankiloissa sekä tapaavat vankeja henkilökohtaisesti. Keskeinen tavoite on kontakti vankeihin, työn hengellinen koskettavuus. Siksi myös jumalanpalveluksiin, hartauksiin ja muihin tilaisuuksiin liitetään vapaamuotoista keskustelua vankien kanssa, jos vain mahdollista. Tämä antaa aihetta laajempaan pohdintaan kirkossamme: Maallikot voivat järjestää jumalanpalveluksen kaltaisiakin hengellisiä tilaisuuksia, eivät ainoastaan olla niissä avustajina, ja tilaisuuksiin on mahdollista liittää todellinen ihmisten kohtaaminen, ei vain yleisönä oleminen.

Työn sielunhoidollinen ulottuvuus

Vankilatyössä oleville yhteistä on vahva usko evankeliumin voimaan. Osa heistä on selvästi sanan julistajan roolin syvästi sisäistäneitä. Silti vielä vahvemmin heissä on sielunhoidon muodon ottavan evankeliumin julistajia. Tärkeimpänä ja eniten motivoivana koetaan vankien henkilökohtainen kohtaaminen. Vankiloiden rakenteelliset tekijät aiheuttavat niiden järjestämiseen vaikeuksia. Kohtaamisia kuitenkin tapahtuu hyvin paljon. Selvä enemmistö vangeista pitää tätä mahdollisuutta tärkeänä vangeille ja toivoo kontaktien lisääntymistä.

Vapaaehtoistyössä yksilötyön tyyppillinen muoto on tukihenkilösuhde. Sen kesto voi vaihdella yksittäisistä vuosista useisiin vuosiin. Toivottavaa on

tukisuhteiden jatkuminen vapautumisen jälkeenkin, seurakuntayhteydessä. Jatkuvuuden vuoksi vankilatyö painottuu seurakuntiin eikä lähettiläisiin, niin että vangin kohtaavilla on viedä todellinen kutsu mahdollisuuteen vankilan jälkeisen yhteisön yhteyteen. Joidenkin vankilatyötä tekevien yhteisöjen (Helluntaiherätys, Vapaakirkko, Kansanlähetykset) jatkuva vankilasta vapautteen ilmenee siinäkin, että niiden vankilatyössä olevissa on merkittävästi entisiä vankeja.

Ihminen kohtaa ihmisen

Oleellinen vapaaehtoistyön merkitys vangeille on kanssaihmisyys. Osa tapaamisiin ja tilaisuuksiin osallistuvista vangeista hakee ja kokee saavansa niistä tukea omaan hengelliseen kasvuunsa tai omaan hengelliseen etsintäänsä. Tilaisuuksiin ja tapaamisiin osallistuu myös vankeja, jotka eivät ole uskovia – eivät aina edes lainkaan uskonnollisia. Hekin kertovat saavansa niistä paljon: rauhaa, toivoa, elä-

mänuskoa, kumppanuutta. Tässä ollaan sielunhoidon ytimessä, Lutheria lainaten ”veljien keskinäisessä lohdutuksessa” (samoin sisarten). Tässä on pohdittavaa sielunhoidolle ja diakonialle laajemminkin, virassa olevia koskien: Vangit eivät kaipaa tulla kohdatuiksi ja miellettyiksi diakonian ja sielunhoidon asiakkaina. Heillä on tarve kohdata ja tulla kohdatuiksi ihmisenä ihmisen kanssa.

Vankilälähetit kokevat tehtävänä kutsumuksena, olevansa siinä enemmän saajia kuin antajia. Oma usko ja toivo vahvistuvat jaetusta uskosta ja toivosta. Oma elämä kristittynä ja vapaaehtoistyössä oleminen kietoutuvat erottamattomasti yhteen. Siten tämän maallikkoviran syvin kysymys on aivan sama kuin sielunhoidon ja diakonian erityisten virkojen oleellinen kysymys: Miten kasvan virkaani kirkossani?

● SAMI PUUMALA

Asiantuntija

KDS

Ryhmänohjaajan koulutus sosiaali- ja terveysalan, koulutus- ja kasvatustieteiden ja kirkollisen kentän työntekijöille 2015

Helsingin psykodraamainstituutti ja Turun kristillinen opisto järjestävät 20 op laajuinen ryhmänohjaajan koulutuksen huhtikuussa – marraskuussa 2015 Turussa. Koulutus antaa tietoa ja valmiuksia ryhmien kanssa työskentelyyn omassa työssä sekä mahdollistaa kouluttautumisen psykodraamaohjaajan koulutusohjelmassa. Tiedot koulutuksesta löytyvät koulutuksen järjestäjän sivuilta www.ihmis.fi. Koulutusesitteen voi tilata ja lisätietoja saa: sami.puumala@ihmis.fi ja jaana.rantala@tk-opisto.fi.

Vuoden 2014 Sivellin-palkinto vankien tukihenkilöoppaan laatineille

Marja Aho

Diakonian tutkimuksen seura myönsi marraskuisen Diakonian tutkimuksen päivän yhteydessä Sivellin-palkinnon ajankohtaiselle diakonian tutkimukselle. Tällä kertaa palkituksi tuli Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen toimipisteessä laadittu opinnäyte ”Kristillisen yhteisön lähettämä tukihenkilö vangin tukena”. Kyseessä on vankien ja heidän läheistensä haastatteluihin perustuva laadullinen tutkimus, jonka pohjalta on tuotettu vankien tukihenkilöitä varten opas. Opinnäyte on kolmen opiskelijan – **Simo Jalaston**, **Terhi Krögerin** ja **Minna Toivasen** – yhteistyön tulos.

Vankien tukihenkilön oppaan tavoitteena on antaa vankien ja heidän läheistensä tukihenkilöille tietoa ja työvälineitä. Sekä itse opas että sitä pohjustava tutkimustyö nos-

tavat esille vankien ja vankien kanssa työskentelevien asiantuntijoiden ääntä. Opas on tarkoitettu kristillisten vankilatyötä tekevien yhteisöjen koulutustyön tueksi. Opasta laadittaessa on myös muodostettu organisoitua tukihenkilötoimintamallia.

Sivellin-palkinto edellyttää diakonian tutkimukselta uusia, oivaltavia ja innovatiivisia näkökulmia. Nyt palkitussa työssä nämä kriteerit täyttyvät niin teoreettisesti kuin käytännönläheisestikin. Tuotettu opas on oiva osoitus tutkimukseen perustuvasta, vuorovaikutteisesta ja työelämälähtöisestä yhteistyöstä. Opas taustasioineen on luettavissa ja ladattavissa ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokannasta:

<https://www.theseus.fi/handle/10024/80732>

Kuvassa vas. Simo Jalasto, oik. Esko Ryökäs

Leirillä voi joutua yllättäviin tilanteisiin, vaikkapa valmistamaan lounaan erilaisista luonnosta saatavista raaka-aineista.

Aina valmiina vapaaehtoistyöhön

Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n teettämän tutkimuksen mukaan partiolaiset tekevät vuosittain yli kolme miljoonaa tuntia vapaaehtoistyötä, mikä vastaa yli 1800 täysipäiväisen nuoriso-ohjaajan työpanosta kautta maan. Partio on monelle partiolaiselle ennemminkin elämäntapa kuin vapaaehtoistyötä, ja harvoin työhön kulutettuja tunteja lasketaan. Ilman vapaaehtoisia partiotoimintaa ei olisi, sillä kaikki viikoittainen toiminta, joka on partion ydin, pyörii vapaaehtoisten voimin. Suomessa on 65 000 partiolaista, joita kohden palkattuja työntekijöitä on noin 70. Palkattuja työntekijöitä on vain piiri- ja keskusjärjestöissä, joiden tehtävä on tukea paikallisyhdistyksiä eli lippukuntia.

Rovaniemeläinen **Anna Enbuske**, 17, on aktiivinen partiolainen ja seurakuntanuori. Partiossa Enbusken tämähetkiset luottamustoimet ovat viestinnässä: hän päivittää oman lippu-

kuntansa Napapiirin Tyttöjen sosiaalisen median kanavia, nettisivuja ja tekee lippukunnan omaa Näppis-lehteä. Kevään aikana viikoittain aikaa kuluu myös ensi kesän Lapin partiolais-

ten Loimu-piirileirin suunnitteluun ja viestinnän toteutukseen.

– Partiossa olen päässyt toteuttamaan omia ideoitani helpommin kuin seurakunnassa. Partiossa minulla on vapaammat kädet toimia käytännön asioiden puitteissa. Esimerkiksi rahoitusta omille ideoille on helpompi saada partiossa kuin seurakunnan projekteissa, koska seurakunnassa on niin paljon byrokratiaa, hän pohtii. Enbuske näkee myös yhtäläisyyksiä niin seurakunnassa kuin partiossakin tekevänsä vapaaehtoistyössä.

– Loppujen lopuksi nuortenillan toteuttaminen ja partioryhmän johtaminen eivät poikkea toisistaan valtavasti. Toki seurakunnassa olen aktiivinen

vakaumukseni vuoksi, kun taas partio on minulle tärkeä harrastus, hän jatkaa.

Partiossa kasvetaan vapaaehtoistyöhön

Partio-ohjelma on suunnattu 7–22-vuotiaille lapsille ja nuorille, ja yli 15-vuotiaat pääsevät johtamaan omia ryhmiään. Partiossa vastuuta annetaan jo varhaisessa vaiheessa ja jo nuorimmat partiolaiset, sudenpennut, pääsevät vastuutehtäviin esimerkiksi opettaessaan leikkiä muille ryhmäläisille tai sytyttämällä kynttilän iltahartaudessa. Tämä on luultavasti myös osasyynä siihen, että partiossa kasvetaan vapaaehtoistyöhön, sillä ryhmien ohjaimiseen ja johtamiseen kannustetaan nousujohteisesti jo pienestä pitäen.

– Partio on vuosi vuoden jälkeen kehittänyt minua ihmisenä ja tarjonut minulle tilaisuuksia haastaa itseäni ja kehittää omia taitojani eri osaluilla, Enbuske pohtii.

– Haluan myös mahdollistaa samantaisia kokemuksia nuoremmilla, esimerkiksi viimeiset kaksi vuotta johdin 12–15-vuotiaiden ryhmää viikoittain ystäväni kanssa.

Partiolaisten koulutusjärjestelmä takaa sen, että ryhmien johtaminen ja vapaaehtoistyö ovat myös laadukasta. Koulutusta työhön tarjotaan niin erikäisten johtamiseen, johtamisen perusteisiin kuin myös taitokoulutukseen, kuten ensiapuun, erätaitoihin ja viestintätaitoihin. Partioon voi tulla minkä ikäisenä tahansa ja se on myös helppoa, sillä koulutusta tarjotaan mihin tahansa pestiin. Aikuisia, partio-ohjelman mukaan yli 22-vuotiaita, vapaaehtoisia tarvitaan koko ajan lisää.

Elämän totuuden jäljillä

Partioliikkeen päämääränä on kasvatetaan lapsista ja nuorista aktiivisia yhteiskunnan kansalaisia, jotka tarttuvat toimeen ja tekevät asioita yhteisen maailmamme hyväksi. Tähän kuuluu myös hengellinen kasvatus, ja yksi partiolaisten ihanteista onkin etsiä elämän totuutta. Hengellisyys on ollut läsnä partiotoiminnassa jo sen alkuaikaisista lähtien. Nykypäivänä partioliike kannustaakin jäseniään etsimään

Juha Numminen

Partiolaisten talvikisoissa vaaditaan sekä käden taitoa että hurttia huumoria.

Oona Vriahelki

Anna Enbuske

oman elämäntotuuksensa, oli vakaumus mikä tahansa.

Partio on kaikille avoin harrastus etniseen tai kulttuuriseen taustaan, kieleen, uskontoon tai vakaumuksen, toimintakykyyn, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta.

– Omasta mielestäni partion ja seurakunnan yhteistyö on tärkeää, sillä toimimme samalta arvopohjalta. Seurakuntien tuki viikoittaiselle toiminnalle on äärimmäisen tärkeää joka puolella Suomea, Enbuske pohtii.

Seurakunnan tuki mahdollistaa partiotoiminnan

Suomalaisista partiolippukunnista noin 70 %:lla on taustayhteisönään

paikallinen seurakunta. Seurakunnat ovat tärkeä mahdollistaja suomalaiselle partiotoiminnalle. Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry. ja Kirkkohallitus ovat solmineet vuonna 2008 yhteistyösopimuksen, joka sitoo molempia osapuolia yhteistyöhön.

Käytännössä seurakunnat taustayhteisöinä tarjoavat partiolippukunnille taloudellista tukea, tiloja, tukeaa hengelliseen kasvatukseen ja joissakin seurakunnissa myös työaikaresursseja. Ympäri Suomen seurakunnissa on tehtäväänsä koulutettuja seppoja eli seurakunnan partiotyöntekijöitä. Sepot ovat linkki seurakunnan ja partiolippukunnan välillä.

Rovaniemellä, kuten monella muullakin paikkakunnalla, partio on selkeästi yksi nuorisotyön muodoista, joka on sisällytetty seurakunnan budjettiin.

– Yksi seurakuntamme nuorisotyöntekijöistä on partiotyöntekijä, eli hän on käytännössä kokonaan meidän ja veljeslippukuntamme tukena ja apuna. Hän on monesti myös mukana leireillämme, joihin saamme myös taloudellista tukea seurakunnalta. Tämän lisäksi partiotoimisto sijaitsee seurakunnan tiloissa, kokoonnumme seurakunnan tarjoamissa tiloissa ja saamme käyttää seurakunnan maita retkeilykäytössä, Anna Enbuske kertoo.

● ANNI YLINEN

Pakolaisen tukihenkilö on mukana arjessa

Kuvakorinaa/Eero J. Laamanen

Tampereen evankelis-luterilaisessa seurakuntayhtymässä käynnistyi vuoden 2014 alussa diakoniakeskuksen toteuttamana Tukea pakolaisille (Tupa) Tampere-hanke. Diakoniakeskuksen hankekumppaneina ovat Tampereen kaupungin kotouttavan sosiaalityön palvelut sekä Diakonia-ammattikorkeakoulu. Puolet hankkeen rahoituksesta tulee Euroopan pakolaisrahastosta, ja hankkeen on tällaisenaan tarkoitus jatkaa tämän vuoden kesäkuun loppuun asti.

Tupan tärkein tavoite on, että jokaisella Tampereelle saapuvalla kiintiöpakolaisruokakunnalla on heti alustalähtien oma tukihenkilö tai tukihenkilöpari. Rahoitusta haettaessa määrälliseksi tavoitteeksi asetettiin 26 tukihenkilöä, mutta suureksi iloksi ja yllätykseksi Tupa on osoittautunut hyvin suosituksi tavaksi auttaa lähimmäisiä. Tällä hetkellä mukana onkin jo 54 vapaaehtoista, joista 28 toimii tukihenkilönä. Tupassa termiä ”tukihenkilö” käytetään henkilöstä, jolla on jo tuettavaan kiintiöpakolaisperhe tai yksin Suomeen saapunut kiintiöpakolainen ja termiä ”vapaaehtoinen” henkilöstä, joka vielä odottaa ns. tuettavaansa saapuvaksi.

Arjen apuna

Tukihenkilö tutustuu ensi kerran pakolaisiin pääsääntöisesti näiden kotona, jonne hän menee vierailulle kotouttavan sosiaalityön palveluiden työntekijän ja tulkin kanssa. Pakolaisella on tietysti oikeus kieltäytyä tukihenkilön avusta, mutta tähän mennessä kaikki ovat ottaneet tukihenkilön ilolla vastaan. Tukihenkilön tehtävänä on olla apuna arkisissa asioissa: he ovat muun muassa tutustuttaneet pakolaisia näiden lähiasuinalueeseen, neuvoneet bussin käytössä, etsineet yhdessä harrastusmahdollisuuksia, käyneet pakolaisten kanssa Kelassa, maistraatissa, työ- ja elinkeinotoimistossa, ruokakaupoissa, kirpputoreilla, terveyskeskuksessa ja kirjastoissa. Tukihenkilöt ovat myös ohjanneet pakolaisia opiskelemaan omaehtoisesti suomea kerran viikossa seurakuntayhtymän yhteiskunnallisen työn järjestämässä kansainvälisessä kulttuurikahvilassa.

Joissain tapauksissa tukihenkilöstä on tullut pakolaisperheen/yksinäisen läheinen ystävä, jonka kanssa he ovat voineet tutustua luontevasti tukihenkilön kantasuomalaisiin ystäviin ja perheeseen ja käydä vaikkapa marjastamassa tai kesämökillä kalastamassa.

Kommunikointi on suurin ongelma

Yhteisen kielen puuttuminen on ollut tukihenkilön ja ”tuettavan” välisessä

suhteessa toistaiseksi suurin haaste. Tähän haasteeseen on hankkeen henkilöstön toimesta etsitty apua muun muassa seurakuntayhtymän swahilinja arabiankielentaitoisilta työntekijöiltä sekä neuvoja ja työvälineitä muun muassa internetistä. Haasteellista on ollut myös se, että kiintiöpakolaisten saapumisaikataulu ei aina pidä, joten heille varatut tukihenkilöt joutuvat odottelemaan jopa kuukausia tehtävänsä pääsystä. Onneksi mukana olivat erittäin motivoituneita ja ymmärtäviä, että tähän asiaan emme voi hankkeen taholta vaikuttaa mitenkään.

Tukihenkilöiltä saadun palautteen perusteella voidaan sanoa, että he tuntevat saaneensa ”tuettaviltaan” vähintään yhtä paljon kuin ovat itse heille antaneet. Erityisesti se, että sodan keskeltä saapuvien ihmisten asenne on osoittautunut positiiviseksi, elämänmyönteiseksi ja tulevaisuuteen suuntautuvaksi, on yllättänyt tukihenkilöt ja saanut jotkut heistä pohtimaan omaa asennettaan elämään.

Valmennus on hyvin järjestettyä

Koko vapaaehtoisreserville on järjestetty vuoden aikana ryhmävalmennusta 12 kertaa. Diakoniasihteri **Katariina Mylläri** vastaa valmennuksista ja valmennusten sisällöstä hankkeen kokopäiväisen koordinaattorin avustuksella. Mylläriellä on neljän vuoden kokemus työnohjaajana toimimisesta, ja hän käyttää pitkälti samoja metodeja Tupa-vapaaehtoisten kanssa työskennellessään. Valmennusten tärkein elementti on kuitenkin vertaistuki, sillä 55 hengen ryhmän joukosta löytyy paljon tietoa ja kokemusta, ja tukihenkilönä toimivat ovat jo omalla tavallaan asiantuntijoita sen uuden kulttuurin suhteen, johon ovat tehtävässään tutustuneet.

Valmennustapaamisten lisäksi hankekoordinaattori pitää yhteyttä vapaaehtoiseihin/tukihenkilöihin sähköpostitse, puhelimitse ja Facebookiin perustetun salaisen ryhmän kautta. Osa vapaaehtoisista osallistui syksyllä

heille ilmaiseen MOD- (Moninaisuus, Oivallus, Dialogi) -koulutukseen, jossa ohjaajina toimivat seurakuntayhtymän yhteiskunnallisen työn diakonit **Heidi Repo** ja **Sari Peltonen**. Vapaaehtoisille on myös laadittu lyhyt vapaaehtoisena toimimisesta ja hankittu bussikortit, joita he voivat käyttää toimiessaan tukihenkilötehtävissään. Vapaaehtoisia on myös ohjattu osallistumaan Tampereella eri tahojen järjestämiin, maahanmuuttaja-aiheisiin informaatio- ja keskustelutilaisuuksiin.

Tupa-vapaaehtoisista suurin osa (noin 80 %) on naisia, mutta muutoin he ovat hyvin monimuotoinen ryhmä: nuorin heistä on 19-vuotias, iäkkäin 74-vuotias, he ovat perheellisiä, sinkkuja, vapaaehtoistyön konkareita, vapaaehtoistyön ensikertalaisia, opiskelijoita, yrittäjiä, kotiaiteja, virkailijoita, eläkeläisiä, katolilaisia, evankelis-luterilaisia, ortodokseja, muslimeja, ateisteja...

Vapaaehtoiset on pääasiassa taivutettu vapaaehtoisena auttamisen verkkopalvelun Suurella Sydämellä kautta (sivustolla on noin 6 500 käyntiä kuukausittain) sekä Aamulehden sunnuntainumerossa heinäkuussa 2014 julkaistulla ilmoituksella. Tampereen seudun oppilaitoksia, maahanmuuttajatyöntoimijoita ja monikulttuurisia yhdistyksiä on myös tiedotettu hankkeesta.

Vaikka hanke päättyykin kesäkuun lopussa, diakoniakeskus on jo sitoutunut jatkamaan kiintiöpakolaisten tukihenkilötoimintaa myös ensi kesän jälkeen.

● JOHANNA PIRTTIJÄRVI

Hankekoordinaattori, Tupa-hanke
Tampereen ev.lut.seurakuntayhtymä /
Diakoniakeskus

Korjaus edelliseen lehteen

Diakonia 4/2014-lehdessä olleesta *Huomo ja seurakunnat tukevat yhteistyössä henkirikoksen uhrien läheisiä* -artikkelista oli jäänyt kuvaajan nimi pois. Kuvat on ottanut **Tuomo Kalajanniska**.

Forssassa toimivat aktiivisina kirkkokavereina Rauni, Olavi, Eeva ja Anniina.

Johanna Sointula

Kirkkokaveri-toiminta on Forssan seurakunnan diakonia- ja nuorisotyön yhteinen kehittämishanke.

Kirkkokaveri on ystävää

Viime kesänä käynnistetty Kirkkokaveri-toiminta kattaa koko seurakunnan. Monet vanhukset tarvitsevat kirkkomatkalleen saattajaa. Lapsiperheissä arastellaan yhteistä kirkossa käyntiä, koska pelätään lapsen aiheuttavan siellä häiriötä. Perheet tarvitsevat tukea ja rohkaisua siihen, että lasten kanssa voi tulla messuun eikä lapsi häiritse. Kaveria kaipaavat myös nuoret, onhan kaverin kanssa helpompi tutustua kirkkoon ja messuun.

– Kirkkokaveri voi välittää toiselle, siihen vierelleen, että kirkkoon ja messuun voi tulla sellaisena kuin on, kertoo johtava diakoni **Eeva Rouvinen** Kirkkokaveri-toiminnan ideasta.

Nuorisotyönohjaaja **Anniina Aarnio** ja Eeva Rouvinen kertovat Kirkkokaveri-toiminnan olevan vielä aluillaan. He korostavat seurakunnassa ol-

leen iät ajat vastaavanlaista toimintaa, ihan omatoimista toisten huomioimista.

Toisen ihmisen huomioiminen ihmisenä

Forssan seurakuntatalolla ovat Kirkkokaveri-toiminnasta keskustelemissa myös seurakunnan vapaaehtois-

työssä mukana olevat **Rauni Heikkinen** ja **Olavi**.

Olavi kertoo kirkkokuljetuksien organisointia kuuluneen Lions Club Forssa-Kuhan toimintaan jo ainakin 15 vuotta.

– Olemme luvanneet tarpeen mukaan kuskata kirkkoväkeä menen tullen. Toiminnassamme ovat ovat enimmäkseen eläkeläisiä, mutta toivomme aatteen leviävän nuoremmille.

Hänen mielestään on luonnollista kysyä tutuilta messun jälkeen, että soipiiko heille tulla auton kyytiin.

– En ole pitänyt tätä mitenkään ihmeellisenä ja erinomaisena. Eikä näistä ole tehty mitään numeroa, Olavi jatkaa.

Rauni on vetänyt seitsemän vuotta taloyhtiön tiloissa ”Kymmen kahveen

kerhoa”. Sittemmin kerholaiset ovat käyneet Raunin kanssa myös kirkossa.

– Kerhotoiminta alkoi siitä, kun huomasin kesällä, miten taloyhtiöme pihalla istui vanhuksia juttelemassa. Menin sitten kerran heidän kanssaan istuskelemaan ja kuulostelemaan tunnelmia. He kertoivat murehtivansa jo syksyä, miten ikävää sitten on, kun kaikki vetäytyvät omiin lokeroihinsa, eikä voida enää kokoontua yhteen, vaikka talossa olisi kerhotilatkin.

Siitä alkaen Rauni on pyörittänyt ”Kymmen kahveen kerhoa”. Se kokoontuu joka tiistai klo 10–12 taloyhtiön kerhotiloissa.

– Kysyin kerran kerholaisilta, haluaisivatko he lähteä kirkkoon messuun. Ja niin olemme kerhona kolme kertaa osallistuneet vanhuksille suunnattuihin erityismessuihin. Ikäihmistien messussa kaikki jaksavat olla mukana, koska se on pituudeltaan lyhyempi. Omalle ryhmälle kohdistettuun messuun tuntuisi olevan matalampi kynnyksen lähteä, ja diakoniatyö on maksanut meille Inva-taksin.

Kirkkokaveruus voikin syntyä monella tavalla!

– Kerho tai piiri voi lähteä myös tilojensa ulkopuolelle ja osallistua ryhmänä seurakunnan omaan messuun, Eeva kannustaa.

Kirkkokavereilla on kysyntää

Diakoniatyön kotikäyntityössä ja vanhusten kohtaamisessa kuullaan Eevan mukaan jatkuvasti, miten vanhukset haluaisivat lähteä kirkkoon, mutta ilman kaveria se ei onnistu ja jotkut tarvitsisivat myös kyytiä.

– Ikääntyneet ihmiset eivät halua olla kenellekään vaivaksi. Heidän on vaikea ottaa vastaan apua. He eivät myöskään halua häiritä työssä käyviä omaisiaan, koska sunnuntai on usein näiden ainoa vapaapäivä viikossa.

– Nuoret toimivat messuissa kirkkoväärteinä, jolloin heillä on oma vastualueensa. Joillekin tehtävä tuntuu

vaikealta ja jännittävältä, silloin nuori tarvitsisi kirkkokaverin tuekseen, Anniina sanoo.

Anniina ja Eeva kertovat diakonia- ja nuorisotyöllä olevan vapaaehtoisia, jotka ovat halukkaita toimimaan kirkkokavereina.

Kirkkokaverilla ei tarvitse olla autoa.

– Meillä on pari sellaista kirkkokaveria, joilla ei ole autoa. Silloin kirkossa käyntiin liittyy myös ulkoilua. Kirkkokahvitkin voivat kuulua päivän ohjelmaan. Jos tarvitaan taksikyytiä, tulee siinä diakoniatyö vastaan, kertoo Eeva.

Forssan sirkon arkisto

Haasteena myös tiedottaminen

Tavoitteena olisi löytää ne ihmiset, jotka ovat yksin ja kaipaavat toisten ihmisten yhteyttä. Monille ihmisille, iästä riippumatta, on kirkon kynnyksen korkea. Liikuntaesteiset ja vammaiset kaipaavat myös kaveria kirkkoon.

Keskustelijoiden mielestä korkea kynnyksen seurakunnan messuun voi madaltua, kun järjestetään erilaisia messuja. Jos vielä kirkkokaveri nykäisee hihasta ja lähtee mukaan tueksi, ollaan jo pitkällä.

– Metallimessussa oli ainakin kirkko ihan tupaten täynnä! muistelee Rauni yhtä erityismessua ja kehuu messun antia suurenmoiseksi.

Kirkkokaveri-toiminnasta tiedottaminen on keskustelijoiden mielestä ensiarvoisen tärkeää. Olavi ehdottaa, että toiminnasta tehtäisiin uudeleen juttua seurakunnan lehteen.

– Siihen voisi sitten laittaa, että ”katsokaapa naapurianne, tarvitsisiko hän kirkkokaveria”, Olavi ehdottaa.

Seurakunnan toimintailmoituksissa on aina maininta: ”Haluaisitko kirkkoon? Kaipaatko kirkkokaveria?”

– Vanhusten on ainakin helpompi pyytää seurakunnan työntekijältä apua, Eeva kertoo.

Nuoret seuraavat ja käyttävät tottuneesti internetiä. Forssan seurakunnan www-sivuilla on linkki Kirkkokaveri-toimintaan.

Rauni tietää ”puskaradion” toimivan tehokkaasti. Arkisissa jutusteluissa saattaa tulla esille kirkossa käynti, ja silloin voi rohkaista toista lähtemään ja kysymään itselleen kirkkokaveria.

– Ihmiset voisivat kyllä enemmän välittää toisistaan, Rauni toteaa.

Yhteisöllisyys seurakunnan voimavarana

Kirkkokaveritoiminta perustuu Forssan seurakunnan tavoitesuunnitelmaan 2014–2023: ”Meitin seurakunta uskoo ja välittää.”

Sen mukaan seurakunnassa on tilaa jokaiselle. Uskon ja välittämisen yhteisössä yhteinen messu on seurakuntaelämän keskus. Messu tavoittaa ja yhdistää erilaisia ihmisiä.

Seurakunnan työntekijöiden yhteinä tehtävänä on tavoitesuunnitelman mukaan valmentaa seurakuntalaisia vastuuseen. Työntekijäkeskeisyydestä pyritään pois vahvistamalla kaikkien osallisuutta.

● JOHANNA SOINTULA

Vapaaehtoinen

Vapaaehtoinen ja vapaaehtoisuus ovat kirkon pelastus ja Pelastaja, Vapahtaja ja Lunastaja. Tähän johdopäätökseen on lähes pakko päätyä kirkollisten strategiadokumenttien valossa. Vapaaehtoisen ei tarvitse kärsiä identiteettikriisiä, hän ei pelasta vain eroahdistusta kärsivää kirkkoa, hän pelastaa myös rapautuvan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Eikä syyttä – onhan EU:n entinen mallioppilas ja talouskurin ylipappi saattanut paikallisen kykyalueen johdolla taloutensa pahiten kuralle koko maanosassa. Ja luonnollisesti tämä aito kansallinen hätätila koskee yleensä pahiten heitä, joita kaikki muukin paha pahiten koskee.

Hätä ei kuitenkaan ole tämän näköinen, ei! Vapaaehtoinen on aina valmiina ja käytettävissä ja vähän kaikkeen. ”Nykyisessä julkisen talouden tilanteessa vapaaehtoistoiminta on myös käytännössä ainoa mahdollinen tapa parantaa palveluja vähäosaisten auttamiseksi”, valistaa Yhteisvastuu-keräyksen johtaja **Tapio Pajunen**. Ja keräyksen esimies, piispa **Tapio Luoma** tiivistää yhteiskunnallisen analyysinsä seuraavasti: ”Yhä pitenevät leipäjonot tuovat näkyväksi sen, etteivät yhteiskunnan normaalit tukiverkot riitä turvaamaan ihmisten toimeentuloa. Tässä tilanteessa meidän täytyisi ymmärtää, miten kovasti tarvitsemme toinen toisiamme.” Suomalaisen yhteiskunnan oikeudenmukainen ja tasa-

arvoinen tulevaisuus näyttää siis turvatulta, se lepää Suurella Sydämellä eteenpäin rientävän vapaaehtoisen harteilla. Hyvinvointiyhteiskunnasta on talouden kurimuksessa jäljellä vain rauniot, on aika siirtyä rohkeasti hyväntekeväisyysyhteiskuntaan. Suurella Sydämellä!

Jos vapaaehtoinen on vielä joskus erehtynyt epäilemään omaa jalouttaan ja täydellisyyttään ihmisenä, ei siihen ole enää mitään tarvetta. Jopa valtion päämiehenkin mielestä lennähtelee keskuudessamme jatkossa 35000 arkienkeliä. Yhteisvastuu-keräys kuorruttaa enkeliparvensa siivet vielä moraalisisella sokeroinnilla: ”Lähimmäisenrakkaus on ihmisyyden mitta.” Hieman toisin kuin vaikkapa Matteuksen evankeliumissa, jossa vangitun, janoisen ja nälkäisen auttajat ja hänet auttamatta jättäneet ovat molemmat yhtä hölmistyneitä oman toimintansa arviosta, voi tietoyhteiskunnan kasvatti olla ihmisyytensä täydellisyydestä täysin varma. Hän on enkeli, lähimmäisensä rakastaja, ihmisyyden kantaja. Ei voi mitään, jotain vastenmielistä ja teologisesti falskia tässä vapaaehtoisen ensirakastajan mielistelystä ja kultaamisesta mielestäni on.

Kirkon keskusteluagenda on viime vuosina saneltu vahvasti ulkoapäin. Kirkko on kiltisti ja ilmeisesti itse sitä tiedostamatta keskittynyt puhumaan ja kiistelemään siitä, minkä

media on sille puhuttavaksi ja kiisteltäväksi antanut, ennen kaikkea ihmisten välisistä seksuaali- ja aviosuhteista. Seksillä on yhteiskunnassamme epäilemättä poikkeuksellinen merkitys ja suunnaton markkina-arvo, mutta pitääkö näin olla kirkosakin? Omia ravistelevia ja raikkaita analyyseja suomalaisen ja eurooppalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta käytävään keskusteluun kirkolla on ollut tuskin lainkaan. Monet ovat odottaneet kirkon johdolta vankkaa, teologisesti ja sosiaalieettisesti perusteltua puheenvuoroa à la Kohti yhteistä hyvää. Ei ole kuulunut. Havaitsin ilokseni vuoden alussa kirkon nettisivuja selaillessani arkkipiispan kutsuneen koolle laajapohjaisen köyhyysryhmän. Nolostuin pahasti, kun havaitsin, ettei uutinen ollut kovinkaan tuore. Päiväys oli maaliskuulta 2011. Voi olla tietysti täysin oma vikani, etteivät asiantuntevan ryhmän toiminta ja kannanotot ole minua tavoittaneet. Tai sitten ei? En ehkä olekaan ainoa? Hyväntekeväisyysstrategialla ja ansiokristillisyydellä ei kirkon omaleimaisen sosiaalirikriittisen viestin puutetta korvata.

Minä en kaipaa ovelleeni arki- enkä arkkienkeliä, ihminen riittää vallan hyvin, sulkasatoisenakin. Kirkon voisi olla viisasta antaa aivan tavallisten ihmisten, ”rivikristittyjen”, olla niin auttajia kuin avun tarvitsijoitakin. Jos ihminen voi tällaisenaikin – ristiriitaisena, omassa elämäs-

– uusi Vapahtaja

sään usein kompastelevana ihmisenä, tukea ja apua omassa rajallisuudessaan aina kaipaavana – kokea voivansa ja saavansa palvelulla niin Jumalaa kuin toista ihmistäkin, on tärkein saavutettu. Vapaaehtoisuus ei kaipaa minäkäänlaista hehkutusta, ihmisen mitta riittää.

Kirkon vapaaehtoiset, joita on ilahduttavan runsaasti, muistuttavat kovasti jumalanpalvelusseurakuntaa. Useimmiten siis jo hieman varttuneempaa väkeä, paljon eläkeläisiä. On ilo, että he ovat – on syy mikä tahansa – mukana. Kirkossa vallitsee onneksi nykyään paljon suurempi rehellisyys kuin aikaisemmin. Vapaaehtoisuus, lähimmäisestä välittäminen tai diakonia eivät enää eksy kuvaamaan tekemisään suurena uhrina. Tapio Luoma tavoittaa monen kokemuksen toteutuksessaan: ”Tekijälleen vapaaehtoistyö antaa hyvää mieltä, sisältöä elämään sekä sosiaalisia kontakteja.” Useimmille vapaaehtoisille toisen auttaminen ei todellakaan ole mikään uhri, vaan jotakin, mikä antaa hyvän olon itselle, tarpeellisuuden tunteen ja ilon. Jotakin, minkä kokemista meistä jokainen tarvitsee aivan yhtä kipeästi kuin toisen apua. Epäitsekkyys ja nautinto saattavatkin usein olla lähempänä toisiaan kuin ehkä arvaammekaan.

Aivan samaa mielekkyyden ja ilon kokemusta tarvitsevat ja etsivät niin nuoret kuin nuoret aikuisetkin. Miksi he löytävät eettisesti painottuneet

itsensä toteuttamisen väylät useimmiten aivan muualta kuin kirkosta? Tammikuussa kuollut, maailmaa analyysyeillaan useinkin ravistellut sosiologi **Ulrich Beck** niputti kirkot, ammattiyhdistysliikkeen ja puolueet samaan hierarkkisten, muodollisuutta korostavien, jäykkien, jo elävinäkin kuolleiden zombie-instituutioiden nippuun. Niiden kuolemantauti oli hänen mukaansa sokeus ja pelko individualismin ja vapauden edessä. Kaikissa niissä halutaan kaitsea lampaita ylhäältä alaspäin. Pohjimmiltaan ne pelkäävät kuollakseen aitoa kansalaisyhteiskuntaa (ja -kirkkoa!), joka ei rakennu jäsenyydelle vaan itsemääräämisoikeudelle. Lampaille uskottavat tehtävät ovat valmiiksi paketoituja ja näennäisiä. Tarjoaako kirkkomme todellisia haasteita ja tilaa heille, jotka aidosti tahtovat muuttaa maailmaa paremmaksi, mutta rakastavat myös omaa vapauttaan, omaa vapauttaan myös uskonsa etsimisessä? Heille, joille tärkeintä on olla aidosti toiminnan suunnittelijoita, ideoijia ja toteuttajia, kantaa merkityksellistä vastuuta?

Matka voi olla pitkä. Liiankin pitkä, jos roolit ovat jaettu tavalla, johon papin ammattietiikkaa pohtinut ryhmä aikanaan päätyi: ”Kaikilla papeilla on virkansa ja tehtävänsä perusteella johtajan ja vallankäyttäjän asema seurakunnassa. Tämän kaikille papeille kuuluvan paimentehtävän ja johtajuuden tarkoituksena on palvelulla seurakuntaa ja työyhteisöä teologisella tie-

tämyksellä ja muulla asiantuntemuksella. Papille kuuluu erityisesti hengellinen johtajuus. Papin tulee hyväksyä johtajan kutsumus ja sitoutua sen toteuttamiseen.”

Niinpä, mutta ole siinä sitten oman elämäsi ja uskosi subjekti.

● KAI HENTTONEN

Markus Henttonen

Erityisryhmien sosiaalisen median kurssilaiset ottivat itsestään selfien! Takarivissä vasemmalta Mikko Ketola, Matti Virtanen, Keijo Nikula, Matti Jaos ja Ari Impola. Eturivissä vasemmalta Jaana Nordlund, Tarmo Alava ja Aimo Nordlund.

Mediaa kaikille – ja kuinka se tehdään

Porin seudun kansalaisopistolla touhutaan jo aamuhämärässä, kun erityisryhmien sosiaalisen median kurssilaiset roudaavat kolmanteen kerrokseen kurssimateriaaliansa.

– Tälle tiistaille meillä onkin 108 asiaa tehtäväläiställä, aloittaa kurssin vetäjä **Ari Impola**.

– Minä voisin ottaa ne hakemukset, **Jaana Nordlund** ehdottaa.

Yhdessä päätetään juoda ensin kahvia, jota **Keijo Nikula** on jo valmistamassa.

Kurssilla opiskellaan erilaisia sosiaalisia mediataitoja ja vaikuttamisen menetelmiä. Vammaisen oma ääni pyritään tuomaan paremmin esille muun muassa elokuvan keinoin. Opin näytetyönä tehdään oma lyhytelokuva, ja päätteeksi järjestetään valtakunnallinen erityisryhmien elokuvaseminaari joulukuussa.

Vuoden 2014 elokuvaseminaari on jo seitsemäs. Kurssilaisilla on kertynyt

kokemusta näistä media-alan kurseista. Lyhytelokuvista syntyykin vilkas keskustelu.

– Tykkään näytellä!, Keijo kertoo hymyssä suin. Hän sanoo nauttivansa myös äänityshommista.

Mikko Ketola kertoo tehneensä elokuvaan musiikkia. Jaana tietää, miten kova työ on elokuvakäsikirjoituksen kirjoittamisessa ja sen ohjaamisessa.

– Olen tehnyt *Nanna ja jännittävä kauppareissu* -nimisen elokuvan. Siinä Keijo viedään putkaan!

Hyvien uutisten kertojia

Kahvit on juotu ja kurssilaiset ryhtyvät miettimään, miten erityisryhmien elokuvaseminaarille saataisiin näkyvyyttä.

– Satakunnan lehdistöä ja mediaa tämä meidän toiminta ei kiinnostaa, toteaa **Tarmo Alava**.

Kurssilaisia ihmetyttää, miksi hyvät uutiset eivät vedä.

– Tämä on hyvää toimintaa, avartavaa. Olen saanut toiminnan kautta uusia ystäviä. On jännä kuunnella erilaisia mielipiteitä, kertoo Keijo.

– Minä olen oppinut paljon. Luotan itseeni enkä jännitä enää niin paljon, sanoo Mikko.

– Huumori on tosi tärkeää, Keijo heittää.

– Pysin siihen, että päättäjät alkaisivat vähitellen tajuamaan meidän toisenlaisten ihmisten olemassaolon ja tarpeet, Tarmo sanoo.

Hänellä on toimittajan kokemusta radiosta ja lehdistä. Hyvää palautetta on tullut runsaasti.

Jaanaa huolettaa mediatoiminnan jatkuminen.

– Arin työ on tosi tärkeää. Jos häntä

ei olisi, en tiedä mitä tapahtuisi. Aion olla mukana niin kauan kuin jaksan.

Jaana tekee päivätyötään Ulvilan työvalmennuskeskuksessa, josta saa palkkaa 2,50 euroa per päivä. Suunnitelmissa on nyt ryhtyä tekemään kaksi päivää viikossa avotyötä Satakunnan Elävän Kuvan Keskuksessa Ari Impolan apuna. Siitä työstä hän saisi 9 euroa per päivä ja se kohentaisi mukavasti Jaanan ja hänen aviomiehensä tuloita.

Jaana on toiminut puheenjohtajana Me Itse ry:n Porin alajaoksessa sen perustamisesta, vuodesta 2008 alkaen.

– Saan hyvän mielen, kun tulee kuulluksi!

Vaikuttamistyö on Jaanan sydämen asia. Hän on ollut Impolan kanssa kouluttamassa Me Itse alajaoksia elokuvatoiminnan alalla.

– Haaveena olisi päästä kiertämään laajemminkin. Voisimme saada pyörimään säännölliset Me Itse -uutiset!

Miten tämä kaikki oikein tehdään?

– Itse tekemällä oppien ja vertaistukea käyttäen, vastaa Ari Impola.

Hän ei suostu ottamaan mitään kunniaa laaja-alaisesta ja korkeatasoisesta toiminnasta vaan väittää kaiken syntyvän yhteistyönä.

Impolan pitkässä cv:ssä kerrotaan enemmän hänen taidoistaan. Hän on muun muassa multimedian ja kulttuurin sekatyöläinen, taidepainotteisen erityistyön ohjaaja, projektisuunnittelija ja kouluttaja, kansalaisopiston opettaja sekä sosiokulttuurinen innostaja.

Hän on toiminut ohjaajana Satakunnan erityishuoltopiirissä ja sen jälkeeseen freelance ohjaajana ja -kouluttajana jo yli 10 vuotta.

Ari Impola on tehnyt yhteisöelokuviakin monien ryhmien kanssa, mutta erityisesti kehitysvammaisten kanssa. Hän on kehittänyt menetelmiä ja työkaluja kokonaisvaltaiseen elokuvan ja mediakasvatukseen, jossa elokuvan kaari ideasta ensi-iltaan asti käydään läpi itse tekemällä ja kokeamalla.

Menetelmä kokonaisuudessaan on saanut lukuisia kansainvälisiä ja val-

takunnallisia elokuvapalkintoja sekä huomionosoituksia.

Koska kehitysvammaisille suunnattua omaehtoista mediatoimintaa on vähän, Impola on kehittänyt oman toimintamallin, jonka avulla esim. tämä erityisryhmien sosiaalisen median kurssi on mahdollinen.

– Yhteistyötahojamme ovat kansalaisopistot, Me Itse ry, Satakunnan Elävän Kuvan Keskus (SEKK) ja MEKA TV, Impola kertoo.

MEKA TV:n toimintaidea on mediaa kaikille. Se toimii itsenäisesti eri toimintayhteisöjen ehdoilla. Toimintaa kehitetään yhteistyössä SEKK:n kanssa. MEKA TV on elävä tuotantoverkosto ja toimintavisio, joka tarjoaa erilaisille kohderyhmille elävän kuvan koulutus-, toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Samalla se kehittää uusia toimintamalleja kansalaisjournalismille, viestintä- ja mediakasvatukselle.

– MEKA TV:llä ei ole omaa vakinaista työntekijää, rahoitusta eikä budjettia. Haemme jokaiseen projektiin ja toimintaan rahoituksen sekä tekijät erikseen, Impola toteaa.

Ihmeet eivät tapahdu, ne tehdään

Kuluneena syyslukukautena Satakunnan kansalaisopistoissa on ollut MEKA TV:n kurssitarjontaa viidessä eri kansalaisopistossa, kursseja on ollut kaikkiaan seitsemän.

Vuosittain Impola tekee noin 20 rahoitushakemusta, joiden laatiminen jo itsessään on työlästä. Kahteen vuoteen hän ei ole saanut juurikaan rahoitusta omaan työhönsä. Koska kehitysvammaisten toimintaan ei ole saatavissa suoraa rahoitusta, sitä on haettava useilta tahoilta.

– Työtä on paljon, enkä ehdi pitäämään kiireellisinä aikoina vapaapäiviä. Saan kansalaisopistojen kautta toteutetuilta kursseilta opettajan palkkion. Viime vuosina opistojen kesälomakausina ei ole ollut säännöllisiä tuloja, Impola kertoo.

Toiminnassa käytetään Impolan omistamaa kalustoa. Hän arvioi, että sen vuokraaminen pääkaupunkiseudulla maksaisi 400 euroa per päivä.

Suuria kulueriä ovat kaluston- ja ohjelmistojen hoitamisen lisäksi oman työhuoneen- ja arkistojen ylläpito.

MEKA TV:n toiminnasta puolet toteutuu kehitysvammaisten parissa ja toinen puoli lasten, nuorten ja erilaisten ryhmien kanssa.

Meikäläisten oma ääni kuuluviin

Tutkiva työote ja sosiokulttuurisen innostamisen periaatteet vaativat työprosessilta jatkuvaa muuntautumiskykyä ja kehittämistyötä. Impolan toiminnalla on tarkasti mietityt sisällölliset lähtökohdat ja tavoitteet. Koska tassa-arvo on kaiken perustana, ovat toimijat yhdessä päättäneet luopua kehitysvammaisen-sanan käytöstä.

– Kehitysvammaisen-sana on johdattelleva ja loukkaava, siksi olemme ottaneet käyttöön **Heikki Suvilehdon** ehdotuksen – meikäläiset, Impola kertoo.

Meikäläisiä Satakunnassa on yhteinen työnimi Me Itse ry:n aktiiveille ja MEKA TV:n toimintaan osallistuville. Toiminnassa on tällä hetkellä mukana noin 70 aktiivista ympäri Satakuntaa.

Toiminnalla ei ole vakinaista työntekijää, ei toimipaikkaa, eikä juurikaan rahaa. Impola toimii taustalla pääosin vapaaehtoistyöntekijänä ja tukipaikkana on SEKK.

– Ryhmät tekevät yhteisöelokuvia ja tuovat toiminnallaan vammaisten omaa ääntä kuuluviin sosiaalisen median kanavia käyttäen, Ari Impola kertoo.

● JOHANNA SOINTULA

Katso ja ihmettele lisää:

<http://www.meka.tv/>

Lisää:

<http://facebook.com/mediaakaikille>

<http://youtube.com/mediaakaikilletv>

<http://mediaakaikille.blogspot.fi>

<http://twitter.com/mekatv>

<http://www.youtube.com/user/Tukiliitto>

<http://www.kvtl.fi/fi/me-itse/>

<http://www.sekk.fi>

Väkivalta ja sen uhka diakonia- työssä

Toteutin tutkimuksen keväällä 2014, ja kohderyhmänä olivat Tampereen hiipakunnan diakoniatyöntekijät. Lähe-
tin kutsun osallistua sähköiseen tut-
kimuskyselyyn 150 diakoniatyönteki-
jälle, joiden yhteystiedot keräsin seurakuntien internet-sivuilta. Otannas-
ta saattoi puuttua henkilöitä tai siinä saattoi olla virheellisiä tietoja riippuen siitä, miten ajan tasalla seurakuntien nettisivut olivat. Kyselyyn vastasi 69 henkilöä, joten kyselyn vastauspro-
sentti oli 46 %.

Diakoniatyön turvallisuusnäkökulmia

Diakoniatyö on työtä, jossa ei aina tiedä, mitä vastaan tulee. Diakoniatyötä tehdään, paitsi diakoniatuimistoissa

ja muissa seurakunnan tiloissa, myös asiakkaiden kodeissa. Diakoniatuimistojen työturvallisuuteen on suhteellisen helppo kiinnittää huomiota ja tehdä tarvittavia toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi. Tällainen toimenpide voi olla esimerkiksi huonekalujen sijoittaminen niin, että työntekijän on tarvittaessa helppo päästä pois huoneesta. Kentällä eli esimerkiksi asiakkaan kodissa tehtävässä työssä asia onkin jo monimutkaisempi. Tilanne asiakkaan kodissa saattaa muuttua nopeasti, ja työntekijän turvallisuus vaarantua. Tuttu asiakas ei välttämättä itse aiheuta vaaraa työntekijälle. Sen sijaan asuntoon yhtäkkiä saapuvat oudot (tai työntekijälle tutut, arvaamattomiksi tiedetyt) ih-

miset saattavat aiheuttaa uhkaavan tilanteen.

Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain (738/2002) tarkoituksena on työympäristön ja olosuhteiden parantaminen työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Työnantajalla on velvollisuus selvittää ja tunnistaa työntekijän turvallisuudelle ja terveydelle työs-
tä ja työympäristöstä aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät. Tällä selvittämislä pyritään poistamaan tai vähintään minimoimaan työhön liittyvät riskit. Työturvallisuuslaki velvoittaa työntekijän noudattamaan työnantajansa määräyksiä ja ohjeita. Työntekijän on noudatettava työnsä ja työolosuhte-

Opiskelin vuosina 2013–2014 sosiaalialan ylempää amk-tutkintoa Tampereen ammattikorkeakoulussa pääosin työni ohessa. Tein opintoihini liittyvän opinnäytetyön aiheesta väkivalta ja sen uhka diakoniatyössä. Idea opinnäytetyöhön tuli halusta selvittää diakoniatyön työturvallisuuteen liittyviä asioita ja sitä, ovatko diakoniatyöntekijät kokeneet työssään väkivaltaa tai sen uhkaa.

Marjut Hentunen

densa edellyttämiä turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämiseksi tarvittavia määräyksiä. Työntekijän on huolehdittava paitsi omasta myös muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä.

Työturvallisuus edellyttää työnantajalta ja työntekijöiltä yhteistoimintaa. Työturvallisuuden kehittämistä ei kannata erottaa muusta työpaikan toiminnasta, vaan pitää se osana jokapäiväistä työtä. Työhyvinvoinnin varmistamisen on tärkeää olla osa koko organisaation toimintaa.

Työväkivalta

Työväkivallasta voidaan käyttää myös nimitystä asiakasväkivalta. Asiakasväkivallalla tarkoitetaan työnantajan

ja työsuhteen ulkopuolisen tahon, kuten esimerkiksi asiakkaan, potilaan tai omaisen, työntekijää kohtaan kohdistamaa tekoa sen liittyessä työntekijän työhön tai ammattiasemaan. Asiakasväkivalta voi vaihdella loukkaavasta käytöksestä vakavampaan uhkaan tai jopa fyysiseen väkivaltaan asti. Väkivallan eri muodoille on yhteistä se, että ne aiheuttavat pelkoa ja epävarmuutta. Edellä mainittuja tuntemuksia voi tulla, paitsi väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille, myös muille, jotka saavat tietää tapahtumasta tai ovat siinä jollakin tavalla osallisina.

Tutkimuskysymykset ja tulokset

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Kokevatko diakoniatyöntekijät työssään väkivaltaa tai sen uhkaa?
2. Minkälaista väkivaltaa tai sen uhkaa on ollut?
3. Onko seurakunnissa huomioitu diakoniatyön turvallisuusasioita ohjeistuksen tai koulutuksen avulla?

Kyselyyn vastanneista 46,4 % oli kokenut ja 53,6 % ei ollut kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa toimistossa tekemässään työssä viimeisen viiden vuoden aikana. Kentällä tekemässään työssä 29 % oli kokenut ja 71 % ei ollut kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa. Suurimmalla osalla väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneista oli ollut 1–3 kokemusta viiden vuoden aikana. Väkivalta tai sen uhka oli ollut enimmäkseen (83,3 % vastaajista) henkistä eli esimerkiksi herjaamista, kiihassanaista puhetta tai sanallista uhkailua. Vastaajista 16,7 % oli kokenut fyysistä väkivaltaa eli esimerkiksi lähentelyä tai kiinnitarttumista.

Monivalintakysymykseen, jossa kysyttiin, onko vastaajien työpaikalla turvallisuusohjeistus toimistossa tehtävään työhön ja/tai kentällä tehtävään työhön, suurin osa vastaajista ilmoitti heillä olevan ohjeistuksen joko toimistossa tai kentällä tehtävään työhön tai molempiin. Vastaajista 19 ilmoitti, ettei työpaikalla ole turvallisuusohjeistusta ja 12 ei tiennyt, onko sellaista. Työhuoneen turvallisuuteen oli huonekalujen järjestylin, hälytyspainikkein tms. kiinnitetty huomiota lähes kaikkien vastaajien työpai-

kalla. Vain viisi vastaajaa ilmoitti, ettei työhuoneessa ole huomioitu turvallisuusasioita. Työturvallisuuteen liittyvään koulutukseen oli osallistunut vajaa puolet vastanneista.

Johtopäätökset

Tutkimustuloksista ilmenee siis, että diakoniatyöntekijät kokevat työssään väkivaltaa ja sen uhkaa. Tämä tulos on yhtenevä Diakoniabarometrin 2013 kanssa. Väkivalta tai sen uhka aiheuttaa työntekijälle esimerkiksi pelkoa, turvattomuuden tunnetta ja/tai fyysisiä oireita. Vastauksissa tulivat esille myös epäonnistumisen tunne ja pohdinta, onko oikealla alalla ja haluaako tehdä diakoniatyötä. Tutkimustuloksista käy ilmi myös se, että monissa seurakunnissa on puutteita työntekijöiden työhön perehdytyksessä.

Diakoniatyö voi olla monella tavalla kuormittavaa. Asiakkaiden ongelmat ovat usein hankalia ja monimutkaisia, eivätkä asiakasmäärät yleisen heikon taloudellisen tilanteen vuoksi ainakaan vähene. Myös kiire kuormittaa: diakoniatyöntekijät venyvät usein muuallekin kuin suoranaiseen diakoniatyöhön. Tämän vuoksi olisi erityisen tärkeää, että työturvallisuuteen liittyvät asiat olisivat kunnossa jo ennen kuin jotakin ikävää tapahtuu. Työturvallisuudesta huolehtiminen on työntekijän hyvinvoinnista huolehtimista ja työntekijän arvostamista.

● RIIKKA RANTAKALLIO
Diakoni, sosionomi YAMK

Heikoimpien auttaminen

– Kohderyhmämme ovat asunnottomat, mielenterveyskuntoutajat ja työttömät. He tulevat olemaan työmme keihäänkärkenä jatkossakin, kertoo Espoon Diakoniasäätiön toimitusjohtaja Heikki Vaisto.

Säätiö tekee sosiaalityötä, mutta diakoninen näky on yhä vahva.

Nuori mies tuli taannoin koko omaisuus putkikassissaan Espoon Diakoniasäätiöön. Hän kertoi **Heikki Vais-tolle** asuneensa viime ajat kaverien nurkissa, milloin missäkin.

– Onnekkaasti hänelle löytyi asunto meidän kauttamme. Toivon, että hän saa elämänsä järjestykseen. Olen onnellinen hänen puolestaan. Kaik-kia emme voi tietenkään auttaa, Vais-to sanoo.

Asunnottomuus on iso ongelma Espoossakin. Kaupunki ei ole asuntopolitiikan suhteen erityisen tunnettu uusien asuntojen rakentamisesta ja tarjoamisesta syrjäytyneille ja asunnottomille.

– Diakoniasäätiö pyrkii löytämään asunnottoman erilaiset tukitarpeet ja normalisoimaan hänen tilanteensa. Kun ihmisen elämä saadaan raitteilleen, hän voi siirtyä ensimmäisestä tukiasunnosta eteenpäin.

Osa palveluasumisen piiriin tulevista kuntoutujista on ollut mielisairaalassa. Pitkien laitosjaksojen jälkeen tarvitaan tukea asumiseen. Jotkut pys-

tyvät siirtymään sen jälkeen asumaan itsenäisesti. Silloinkin tarvitaan usein tukea.

Kaikki alkoi kaatopaikalta

Tapiolalaisten seurakunta-aktiivien aloitteesta vuonna 1970 perustettu Espoon Diakoniasäätiö on yksityinen sosiaalipalveluja tuottava organisaatio, jonka palveluksessa on yli 40 ammattilaista.

– Säätiö päätettiin alun perin perustaa Mankkaan kaatopaikalla majailleiden asunnottomien ja vapautuvien vankien auttamiseksi. Heille haluttiin rakentaa asuntola, toimitusjohtaja Vaisto selvittää.

Nykyään säätiö keskittyy mielenterveyskuntoutujien palveluasumiseen, tukiasuntojen tarjoamiseen, työ- ja yksilövalmennukseen sekä klubitaloitointaan. Espoon Klubitalo on mielenterveyskuntoutujien yhteisö.

Työvalmennuspalveluja toteutetaan yhdessä kaupungin ja työvoimahallinnon kanssa. Tavoitteena on katkaista asiakkaiden pitkäaikainen so-

siaaliturvariippuvuus ja ehkäistä työmarkkinoilta syrjäytymistä.

– Työn monipuolisuus ja laajuus ovat olleet aina vahvuutemme. Maahanmuuttajien kanssa tehtävä työ tulee lisääntymään. Se vaatii omaa erityisosaamistaan.

Asiakkaat ovat taustaltaan tyypillisesti päihde- tai mielenterveysongelmaisia. Asunnottomuus puolestaan saattaa vaikuttaa edellisten ongelmien taustalla – tai olla niiden seurausta.

– Erilaiset ongelmat muodostavat usein möykyn tai ison kokonaisuuden, jossa ongelmat linkittyvät toisiinsa. Liikumme siis moniongelmaisuu-den kentässä.

Ratkaiseeko vain raha vai laatu

Taantuma tuntuu diakoniassa: avun tarvitsijoita on paljon. Espoon Diakoniasäätiö on vastannut tilanteeseen palkkaamalla lisää työntekijöitä esimerkiksi työttömien kuntouttavaan työtoimintaan.

Samaan aikaan kaupungit vähentävät palveluiden ostamista. Tämä on vaikea yhtälö, toteaa Espoon Diakoniasäätiötä luotsaava Heikki Vaisto.

Yksityisen toimijan pitkän tähtäimen suunnitelmien teko ei ole yksinkertaista, vaikkei voittoa tavoitellakaan.

– Kun kaupunki ostaa palveluita, kaikki sopimukset ovat väliaikaisia. Kilpailutuksia tehdään usein. Tämä

Kuvat: Pyry Krappe

Elektroniikan purkua käytetään kuntouttavana työtoimintana.

on meidän juttumme

tuottaa meille jatkuvasti tiettyä epävarmuutta, Vaisto myöntää.

Lähinnä pelkkä raha ratkaisee monesti sen, mistä kaupunki hankkii palvelut.

– Yritetään löytää mahdollisimman halpoja ja hyviä ratkaisuja, mutta sellaisia ei valitettavasti ole, jos laadusta halutaan pitää kiinni.

Pitkäjänteisessä työssä ei pikavoittoja

Palvelujen tuottajilta vaaditaan nykyään enenevässä määrin nopeita tuloksia ja näyttöjä.

– Meidän asiakaskuntamme auttaminen vaatii kuitenkin pitkiä prosesseja. Tuotot ja tulokset eivät ole nopeita, toimitusjohtaja Vaisto huomauttaa.

Asunnottomuuskaan ei ratkea yleensä hetkessä. Kun asunnostaan häädetty asiakas tulee Diakoniasäätiön avun piiriin, hänen vuokravelkansa – ja elämänsä – on yritettävä saada järjestymään.

– Usein menee kolmesta viiteen vuotta ennen kuin asiakas on vuokraton ja päihde- tai mielenterveyshoito on kunnossa. Hyvässä tapauksessa tuolloin on järjestynyt myös työtai opiskelupaikka ja uusi asunto kaupungin kautta.

Valtiotieteiden maisteri Heikki Vaisto näkee merkkejä siitä, että yhteiskunta saattaa muuttua kylmäksi ja armottomaksi vähäosaisimmille.

– Säätiömme asiakkaista on helppo ajatella, että he kyllä tyytyvät hiljaa osaansa ja että heitä voi siirrellä massana paikasta toiseen kuin pomputeltavia palloja. Taistelemme tällaista ajattelua vastaan silloin, kun se johtaa siihen, että ihmiset kärsivät.

Tarjoamme toivoa paremmasta

Vaikka Diakoniasäätiössä tehdään selkeästi sosiaalityötä eikä hengellistä työtä, kytkös Espoon seurakuntayhtymään on yhä tiivis.

– Tapaamme säännöllisesti ja yritämme viedä eteenpäin yhteisiä näkyjä. On tärkeää, että kaikki tietävät, mitä toiset tekevät. Näin avuntarvitsijoista voidaan ottaa koppeja ja heidät osataan ohjata oikeisiin paikkoihin.

Seurakuntayhtymä nimittää yhden jäsenen säätiön hallitukseen ja valtuuskuntaan. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi tuetussa asumisessa. Säätiön käytössä on seurakuntayhtymän asuntoja.

Asiakkailla jaetaan ruokalippuja, joilla pääsee tuetulle diakonialounaalle.

– Monenlaisten avun tarvitsijoiden kokonaisvaltainen kohtaaminen on diakoniatyön identiteetti. Diakoninen näky on tältä osin yhä vahva säätiömme toiminnassa.

Mitä lisäarvoa diakonia antaa sosiaalityöhön?

– Haluamme tarjota toivoa paremmasta ja antaa uskoa siihen, että elämässä voi onnistua, Heikki Vaisto vastaa.

Seurakuntayhtymän edustajat pitävät hartauksia säätiön toimipisteissä ja kohtaavat asukkaita. Moni asukas puolestaan käy myös yhtymän tapaamispaikoissa.

– Asukkaat ottavat seurakunnan työntekijät hyvin vastaan. Piispa **Tapio Luomakin** vieraili taannoin tapaamassa Kilon palveluasuntolan väkeä.

Inhimillinen kohtelu on kristillinen näkemys

Espoon Diakoniasäätiö yrittää tuoda avun tarvitsijat näkyviksi.

– Haluan auttaa asiakkaitamme parhaani mukaan ja kohdata heidät inhimillisesti. Siinä on minun kristillinen näkemykseni. Olemme yhteisönä yhtä vahvoja kuin heikoimmat lenkkimme.

– Auttaminen on ollut minun juttuni ja on sitä jatkossakin. Leopardi ei pääse täplistään. Olen omaan paikkaani ja työhöni tyytyväinen, Heikki Vaisto summaa.

Diakoniatyössä kohdataan alati uusia haasteita ja ihmisiä.

– Sekä säätiön että minun pitää oppia koko ajan uutta. Meidän on löydettävä avun tarvitsijat ja yhteiskunnan kipupisteet.

● JANNE VILLA

Espoon Diakoniasäätiö sijaitsee Espoon Kilonkalliossa.

Heikki Vaisto

Nuoret kohtasivat vanhuksia

Virtain seurakunnan diakonia-työn ja lukion nuorten diakoniakasvatushanke sijoittui toiseksi vuoden 2004 Diakonia-idea -kilpailussa. Siitä saatiin vuosien mittaan paljon hyviä kokemuksia.

Virtain diakoniakasvatushankkeessa nuoret kohtasivat vanhuksia lukion lähimmäispalvelukurssin kohdekäynneillä. Kurssin yhteydessä nuoret pohjivat myös diakonian teoriaa lukion uskontotunneilla ja erillisissä opinto-hetkissä. Diakoniapainotteisessa rippikoulussa diakonia oli laajasti esillä.

Lukion lähimmäispalvelukurssi järjestettiin kolmeen otteeseen vuosien 2005–2009 välillä Virtain seurakunnan diakonissan **Annikki Mönkäreen** johdolla. Virtain lukion uskonopettaja **Jari Ala-Lahti** on toiminut hankkeen toisena taustavoimana.

Kursseihin osallistui aina puolenkymmentä nuorta kerrallaan.

– Nuorille järjestettiin lähimmäispalvelutoiminnan perusteisiin johdettava opintoetki. Tämän jälkeen heille nimettiin ikääntyneet nimikkolähimmäiset, joita he kävivät tapaamassa ennalta laaditun tapaamisohjelman mukaisesti. Minulla ja nuorilla oli työnohjaustapaamisia. Lisäksi nuoret pohtivat tapaamiskokemuksiaan oppimispäiväkirjassa, Annikki Mönkäre kertoo.

– Vanhukset kokivat olevansa etuoikeutettuja. Nuoret pitivät heihin yhteyttä kurssin tapaamisohjelman päätymisenkin jälkeen. Tästä vanhukset olivat erityisen kiitollisia.

Lähimmäispalvelukurssille osallistuneista nuorista useimmat ovat sittemmin muuttaneet pois paikkakunnalta ja suurin osa nimikkovanhuksista on kuollut.

– Toivon nuorten kokeneen jotaakin ainutlaatuista seurakuntaelämästä pienen yhteisen lähimmäismatkinsa aikana. Ehkä he löytävät oppimispäi-

väkirjansa vuosikymmenien jälkeen. Tuolloin sen merkitys saattaa avautua uudella tavalla, Mönkäre pohtii.

Nuoret kokeneet diakonia-työn seurakuntatehtävät antoisina

Lähimmäispalvelukurssit ovat viettäneet viitisen vuotta hiljaiseloa. Jari Ala-Lahti kertoo esitellessä edelleen lukion uskonnotunneilla mahdollisuutta kurssiin. Nuorilta ei ole kuitenkaan löytynyt tällä hetkellä innostusta asiaan.

– Se on sinänsä ymmärrettävää, koska kurssin laajuus ylittää keskimääräisen lukiokurssin tuntimäärät ja vaatimukset reippaasti. Muu opiskelu vie aikaa ja harrastukset ottavat oman osansa nuorten ajasta.

Ala-Lahti ja Mönkäre toteavat, ettei heillä itselläänkään ole ollut enää resursseja satsata teemaan riittävästi. Varsinaisten työtehtävien lisäksi Ala-Lahden aikaa ovat vieneet muun muassa lukion uusien opettavien aineiden yliopisto-opinnot. Mönkäreen ajankäyttöön on vaikuttanut muun muassa se, että Virtain seurakunnan diakonia-työn resurssit ovat vähentyneet yhden puolikasviran verran.

Ala-Lahti kehittäi vuosia sitten vaihtoehtoa, jossa nuoret itse ylläpitäisivät ja tuottaisivat vanhuspalvelua. Hänen mukaansa ajatus osoittautui kuitenkin turhan idealistiseksi.

Virroilla järjestettiin kymmenisen vuotta sitten myös yksi diakoniapainotteinen rippikoulu, jossa oli tavallista enemmän diakoniaan liittyvää opetusta. Lisäksi Annikki Mönkäre oli mukana koko rippileirin ajan. Hankkeen perusidea on jatkunut toisessa muodossa.

– Nykyään 25 nuorta 60 rippikoululaisen ikäluokasta valitsee diakonia-työn seurakuntatehtäviensä suoritus-työalaksi. He avustavat esimerkiksi Yhteisvastuukeräyksessä, syntymä-

Vaivaisukkoa tapaamassa Tapulinjalassa isokurssilainen Jonni Niinistö, Jari Ala-Lahti, vt. nuorisonohjaaja Kimmo Ylinen sekä Annikki Mönkäre.

Virroilla

päiväkäynneillä ja juhlissa. Näin nuoret kohtaavat laajasti ja syvästi monenlaisia ja monenikäisiä ihmisiä. Nuoret ovat kokeneet diakoniatyön seurakuntatehtävät antoisina, Mönkäre sanoo. Hänen mukaansa on mahdollista, että Virroilla järjestetään jatkossa uusia lähimmäispalvelukursseja joko aiemalla kaavalla tai sovellettuna.

Suomeen diakonia-painotteinen lukio?

Jari Ala-Lahti toteaa, että Suomessa on noin 80 erityislukiota. Lisäksi lukio voi koska tahansa painottaa opetuksessaan tiettyjä erityisaloja tai -aineita.

– Niissä tavanomaisen opetussuunnitelman mukaisten kursseiden lisäksi tarjolla on syventäviä tai soveltavia kursseja painotetuilta alueilta. Perinteisesti niitä ovat olleet esimerkiksi taide- ja taitoaineet, media, yrittäjyys, luonnontieteet tai kielet. Ehkä Suomeen voitaisiin kehittää myös diakoniapainotteinen lukio, Ala-Lahti ehdottaa.

Ala-Lahden mukaan diakoniapainotteisessa lukiossa voitaisiin saada vahvoja valmiuksia esimerkiksi nuorisotyön, sosiaali- ja terveysalan, diakonissalaitosten, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja teologisten tiedekuntien opintoihin. Diakoniaa sisältäviä kursseja voitaisiin sijoittaa erityisesti uskonnon ja psykologian sekä mahdollisesti myös filosofian opintoihin.

– Uskonnon teemoina voisivat olla esimerkiksi diakonia-työmuodon erityispiirteet ja teologia, palvelukäytännöt, sielunhoito, hoitoetiikka, kansainvälinen diakonia ja ekumenia. Psykologiassa teemoina voisivat olla muun muassa gerontologia, auttamisen psykologia, mielenterveys ja terapia. Filosofian koulukohtaisiin kursseihin voisi kuulua syvemmin käytännölliseen moraalifilosofiaan pureutuva kurssi.

– Lisäksi lukion jonkin yhteistyö-yrityksen kanssa voitaisiin järjestää so-

veltava kurssi. Niissä yrityksen yhteiskuntavastuuta voidaan arvioida kansainvälisen GRI-ohjeiston mukaisesti. Ainakin osia tuosta raportista voitaisiin tuottaa diakonisella työotteella.

Ala-Lahti toteaa, että diakoniapainotteinen lukio voisi toimia yhteistyössä jonkin paikallisen toimijan kanssa.

– Meillä ammattikorkeakoulun toimipiste on ollut hiipumisuhan alla. Ehkä diakoniapainotteinen lukio voisi toimia sen kanssa yhteistyössä. Meillä muita mahdollisia yhteistyötahoja voisivat olla esimerkiksi lähihoitajakoulutusta antava ammattiopisto, terveyskeskus, päiväkoti, vanhusten palvelukoti, kehitysvammaisten toimintakeskus ja kotipalvelut.

– Rohkenen väittää, että opiskelulla tällaisessa lukiossa olisi myös oikeasti haastavaa ja syvempää persoonallista merkitystä.

Diakoniaan myös lukiodiplomi?

Opetushallituksen kehittämässä lukiodiplomeissa lukiolainen voi antaa erityisen näytön osaamisestaan ja harjaantuneisuudestaan. Ne täydentävät muiden lukio-opintoihin liittyvien erillisten näyttöjen tavoin päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

– Lukiodiplomeita on hyödynnetty erityisesti taito- ja taideaineissa, mutta

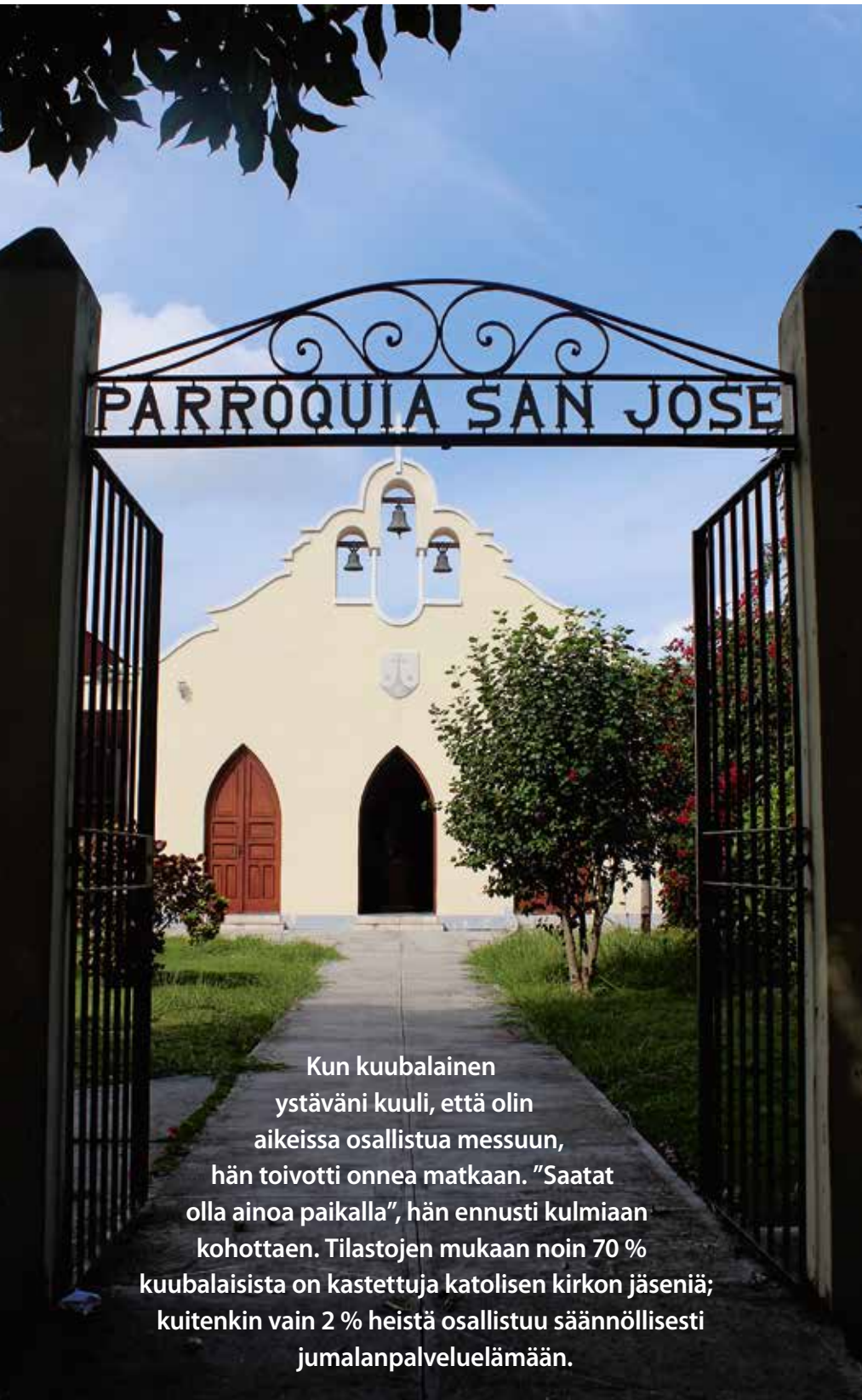

– Diakoniapainotteisen lukion voisi nimetä suomalaisen diakonian varhaisen uranuurtajan, Suomen Kirkon Sisälähetysseuran perustajan ja entisen Virtain apupapin Otto Aarnisaloon mukaan.

miksei sellaista voitaisi hyödyntää myös diakonia-aineessa. Me diakonia-asialle syntyneet henkilöt voisimme kehittää valtakunnallisen ja vapaaehtoisen diakonian lukiodiplomin suorittamisen ehdot, tehtävät ja arviointikriteerit sekä todistuksen muodon. Jos nämä laaditaan hyvin, Opetushallitus voisi hyvinkin suhtautua asiaan myönteisesti.

● JUHANA UNKURI

Kirkkovieraana Kuubassa

Kun kuubalainen ystäväni kuuli, että olin aikeissa osallistua messuun, hän toivotti onnea matkaan. "Saatat olla ainoa paikalla", hän ennusti kulmiaan kohottaen. Tilastojen mukaan noin 70 % kuubalaisista on kastettuja katolisen kirkon jäseniä; kuitenkin vain 2 % heistä osallistuu säännöllisesti jumalanpalveluelämään.

Kuubalaisilla vaikuttaa olevan risti-riitaisia kokemuksia kirkon merkityksestä saarella. Kirkolla on vahva asema instituutiona, mutta yleinen käsitys tuntuu olevan, että kuubalaisten henkilökohtainen uskonnon harjoittaminen on heikkoa ja satunnaista. Aktiivisten seurakuntalaisten ja kirkon arkeen juurtuneiden joukkoa pidetään pienenä. Osasyynä tähän on saarella viimeisten 50 vuoden ajan vallinnut kommunistinen yhteiskuntajärjestelmä, joka ei ole aina suhtautunut myönteisesti uskonnon harjoittamiseen.

Elämältä maistuva messu

Olen työntynyt sinnikkäästi mukaan oman kuubalaisen asuinalueeni seurakunnan jumalanpalveluselämään. Olen ottanut tavaksi saapua messuun joka sunnuntai kello 10. Matkalla kirkkoon Havannan laitakaupungin kadut ovat hiljaisia. Siellä täällä siivotaan, ruostunut antiikkiauto yskii kadulla ja jossain haukahtelee kulkukoira. Yksinäinen lihakauppias järjestelee raakoja lihakimpaleita kadunkulman kojuun. Ainoa aamuun todella herännyt alue on kirkkopiha.

Väkeä soljuu tasaisena norona sisään kirkon porteista. Portilla seisoo usein seurakuntalainen ottamassa vastaan ja ohjaamassa sisään. Kirkon ovella on lisää seurakuntalaisia, toivottamassa tervetulleeksi ja myymässä hiippakunnan viikottaista tiedotuslehteä noin 0,10 euron hintaan. Kun etsiydyn mieleiselleni paikalla kirkonpenkissä, on itsestään selvää tervehtiä vieressä istuvaa. Kirkkokansan keski-ikä on jossain 60–70 ikävuoden välillä. Kuitenkin jokaisessa messussa on ollut läsnä kaikkien ikäluokkien edustajia.

Seurakuntalaiset innokkaina avustajina

Perinteisistä katolisista kirkkorakennuksista poiketen San Josen seurakunnan kirkko on yksinkertainen ja pelkistetty rakennus. Uudenaikainen kirkkosali, jossa ei ole kultaa eikä koristelua. Puiset penkit ja karu alttarialue, sei-

nissä keltainen väri ja natisevat tuuletin puhaltamassa täydellä teholla. Muovinen joulukuusi, muovikukkia, muutama patsas ja puinen krusifiksi. Alttari ja lukupulpetti on koristeltu kankailla, joita selvästi ei ole suunniteltu messukäyttöön – ne saattavat olla päätyneet alttarivaatteiksi naapuruston rouvien kahvipöydästä. Viereisessä rakennuksessa, aivan kiinni kirkon seinässä, on kaupungin taksivarikko.

Sunnuntaiamun hiljaisuus rikkoutuu kirkkosalissa. Paikalla on useimmiten 80–100 seurakuntalaista, jotka saapuvat kirkkoon hyvissä ajoin tervehtiäkseen toisiaan ja vaihtaakseen kuulumisia. Kuubalaiseen kohtaamiskulttuuriin kuuluvat halaukset ja poskisuudelmat. Niihin osallistuu myös joka sunnuntai vaihtuva pappi. Seurakuntalaisista koostuva, kokoonpanoltaan vaihtuva noin 20 hengen ryhmä avustaa joka viikko messun toteuttamisessa. He lukevat lukukappaleet, johtavat psalmin lausumisen yhteen ääneen, lausuvat alku- ja loppusanat, keräävät kolehdin, tuovat ehtoollisvälineet alttarille ja avustavat ehtoollisen jakamisessa. Kanttoria ei ole; seurakuntalaiset vastaavat myös laulujen johtamisesta. Joinakin sunnuntaina paikalle saadaan sähköpiano ja lauluryhmä, toisina päivinä lauletaan kuka mitenkään ilman säestystä ja ilman laulujen sanoja. Taloudelliset resurssit eivät riitä käsiohjelmiin tai laulujen sanojen monistamiseen.

Ihmisen näköinen messu

Luterilaisesta näkökulmasta katolinen messu on ihastuttavan tuttu ja siksi turvallinen. San Josen seurakunnan messussa on myös riemukasta arkisuutta – se on ihmisten kokoinen ja näköinen. Se on ihmisten yhteenliittymä Jumalan edessä. Mikrofonit oikkuilevat, pappi yskii ja nauraa itselleen, kun ajatus karkaa ja saarnaan lipsahtaa kummallinen lause. Lapset väsyvät ja lähtevät juoksentelemaan, rouvat alkavat kommentoida saarna toisilleen. Samalla kirkkosalissa kuitenkin leijuu vaivihkainen, elämää ja hyväntuulisuutta huokuva pyhän tuntu.

Saarna sijoittuu aina Havannaan; useimmiten lähdetään liikkeelle parin

vuosituhannen takaisesta Jerusalemita mutta saavutaan pian tähän todellisuuteen. Saarnassa kommentoidaan elämää, yhteiskuntaa ja maailmaa. Voi olla saaren yhteiskunnallisen historian vaikutusta, että useimmiten saarnaan sisältyy myös kehoitus elää rohkeasti kristittyinä tässä todellisuudessa. Sitä havainnoidessa tulee miettineeksi, ettei uskonto ole kadonnut saarelta mihinkään – ja että kirkko on todella tehnyt töitä sen puolesta.

Vaiкуttua siltä, että monien lempikohta messussa on rauhan toivottaminen ennen ehtoolliselle käymistä. Kätelemme, halailimme ja poskisuutelemme ympärillä olevia. Vakikävijät vilkuttelevat kirkkosalin toiselle laidalle, lähettävät lentosuukkoja ja huutavat ”Kristuksen rauhaa!” tutulle kaukaisessa penkkirivissä. Osa lähtee liikkeelle, joko tuttujen luo tai tutustumaan heihin, joita ei vielä tunne. Eräänä sunnuntaina pappi joutui jopa ehdottamaan, että voisimme edetä messussa eteenpäin – rauhan toivottaminen kun oli muuttumassa vilkkaaksi kuulumisten vaihtamiseksi.

Kutsuva, etsivä kirkko

Messun lopussa, juuri ennen Herran siunausta ja matkaan lähettämistä, mikrofonin valtaa joku seurakunnan maallikokorouvista. Hän ilmoittaa, kenellä messun vakikävijöistä on ollut syntymäpäivä kuluneella viikolla. Heidät pyydetään eteen saamaan papilta onnittelukortti ja poskisuudelma. Seurakunta aplodeeraa ja saattaa myös laulaa onnittelulaulun. Tämän jälkeen rouva tiedustelee, onko joku paikalla messussa ensimmäistä

kertaa. Myös heidät pyydetään eteen otamaan vastaan aplodit ja tervetuliaiskortti. Tämä on sitä arkista evankelioimista, joka on nostettu kirkon elämän keskiöön Kuubassa myös toimintasuunnitelmien tasolla erityisesti 2000-luvulla. Suunnitelmissa todetaan, että kirkko voi toimia ja elää vain jos sen jäsenet toimivat ja elävät. Sen vuoksi kirkko kutsumaa ja toivottaa tervetulleeksi. Olen jokaisessa kuulemassani saarnassa kuulut ajatuksen siitä, että kirkon ovien on oltava avoinna.

Jokaisen messuvierailuni yhteydessä myös minua on lähestytty – joku on aina huomannut, että paikalla on uusi kasvo. Ensimmäisellä kerralla sain lahjaksi seurakunnan nimikkopyhityksen kuvan. Seuraavalla kerralla messun pappi tuli kysymään, mistä olen tullut heidän piskuiseen seurakuntaansa. ”Tervetuloa. Tule niin usein kuin haluat”, nuori pappi naurooi ja tapputeli käsiäni ilahtuneena.

Asun vuokralla kotitaloudessa, jonka kuubalaiset asukkaat eivät kuulu kirkkoon mutta kommunistiseen puolueeseen kylläkin. Muutama perheen aikuinen ei ole koskaan käynyt messussa. Heidän silmissään olen kiinnostava muukalainen kirkkoretkien kanssa. Eräs perheenjäsenistä on havainnoinut minua sunnuntaisin, kun olen palannut kotiin ja keittänyt itselleni kirkkokahvit mutteripannulla. Viimeisimmän messukäyntini jälkeen hän tarjoutui keittämään minulle kahvini. Samalla hän sanoi ohimennen: ”Olen tullut uteliaaksi. Jonakin sunnuntaina voisit lähteä mukaasi. Ihan vain katsomaan, mitä messussa oikein on, kun sieltä palaa noin iloinen ihminen.”

● PETRA KUIVALA

Kirjoittaja on pappi, joka työskentelee Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa tohtorikouluttavana. Hän valmistee kirkkohistorian alan väitöskirjaansa katolisen kirkon asemasta ja roolista kommunistisessa Kuubassa. Osana tutkimustyötä hän elää kevään 2015 Kuubassa työskennellen tutkimuksensa lähteiden parissa paikallisissa arkistoissa ja havainnoiden kirkon elämää kuubalaisessa arjessa.

Älkää punnertako yksin

Seppo Sulkko on ollut tukemassa monen seurakunnan kehittämissyhteistyötä: toimintaympäristöön liittyviä selvityksiä, asiakasarvioiteja, diakonian työmuotojen ja sisältöjen arviointia, diakoniastrategioiden päivytystä ja uusien toimintojen kokeiluja.

Sulkko antaa seurakunnalle työkaluja esimerkiksi strategian valmisteluun. Tavoitteena on uusien diakoniatyön innovaatioiden synnyttäminen ja tukeminen sekä hyvien ja onnistuneiden käytäntöjen levittäminen.

Kirkkopalveluiden diakoniajohtaja on mukana työstämässä paikallisia hankkeita ja ideoita. Hän miettii seurakunnan työntekijöiden kanssa avoimesti, mihin suuntaan työtä pitäisi kehittää.

– Kannustan, innostan ja tarjoan maata jalkojen alle, jos joku etäänny realiteeteista. Välillä käyn katsomassa, miten homma menee eteenpäin ja tarvitaanko korjausliikkeitä.

– Seurakunnan käytävissä on ihminen ja taho, joka tuntee diakoniatyön sisältä päin, muttei kuitenkaan ole puuron silmässä itse vaan tulee ulkoapäin, Seppo Sulkko selvittää työnsä kuvaansa.

Hyvät ideat testataan käytännössä

Seurakunnissa tehdään sekä yksittäisiä työntekijöitä että koko yhteisöä koskevia kokeiluja. Niissä pyritään muuttamaan vanhoja toimintakäytäntöjä toimivimmiksi tai käynnistetään kokonaan uusia avauksia.

– Perusajatuksena on, ettei uusia asioita vain suunnitella vuodesta toiseen, vaan ne testataan nopeasti käytännössä ja mietitään, mikä oli hyvää ja mikä ei. Paukkuja ei kannata käyttää kovin pitkään suunnitteluprosessiin.

– Todellinen kehitystyö tapahtuu kentällä. Kun ideat on konkretisoitu, tehdään innovaatiokokeiluja. Innovaatioita, joista on jo olemassa hyviä kokemuksia, laitetaan liikkeelle.

Kirkkopalvelut tuottaa seurakunnille maksuttomia ja räätälöityjä diakonian kehittämisen palveluita yhteistyössä Kirkkohallituksen ja hiippakuntien kanssa.

– Kolmen vuoden kokeiluna alkanutta yhteistyötä päätettiin jatkaa, koska kokemukset olivat hyviä. Tarjoamme seurakunnille mahdollisimman kokonaisvaltaista palvelua, kertoo Kirkkopalveluiden diakoniajohtaja Seppo Sulkko.

Kirkkopalvelut

kentällä!

Yksi uusiakin avauksia kipeästi kai- paava joukko ovat nuoret, jotka ovat pudonneet systeemistä. Diakoniakaan ei ole kovin hyvin löytänyt toimivia keinoja heidän auttamisekseen. Eikä yksin niitä löydäkään.

– He ovat jo omassa elämässään eräänlaisessa saattohoitovaiheessa ja pudonneet yhteiskunnasta ihan pihalle, omiin alakulttuureihinsa. Vaikeudet ovat monisäikeisiä ja arjen elämähallinta täysi nolla. Tämä joukko näyttää yhä kasvavan.

Uusia kanavia auttamiseen

Yksinäisten vanhusten tavoittamiseksi on kokeiltu muun muassa yhteydenotokorttia, jonka välittämiseen esimerkiksi taksikuskit ja apteekin henkilökunta osallistuvat. He näkevät työssään yksinäisiä, mutta aiemmin heillä ei ole ollut kanavaa auttamiseen.

– Ihmiset kiinnostavat huomiota moniin asioihin ja välittävät, mutta he ovat usein vähän kädetömiä tekemään mitään.

– Näiden tavallisten ihmisten kautta on löytynyt yksinäisiä vanhuksia, jotka eivät ole minkään instituution kirjoissa ja kansissa. Hurjakin kohta- loita on tullut vastaan.

– Päihdetyön puolella korttelikerhot ovat osoittautuneet onnistuneiksi mal- leiksi. Niissä on herätelty vanhaa kylä- kulttuuria, Seppo Sulkko kertoo.

– Ei tarvita kuin kerrostalon ala- kerta ikkunattomassa tilassa ja muo- vituoleilla, jos ihmiset saa kohtaamaan toisensa. Silloin lähtee liikkeelle upei- ta juttuja.

– Korttelikerhoista voi tulla itseoh- jautuvia matalan kynnyksen paikkoja. Työntekijät voivat vetäytyä pois siinä vaiheessa.

Täsmätukea toiveiden pohjalta

Yksi kiinnostavimmista uusista hank- keista on perhetyön kehittäminen. Vaikeuksissa olevia nuoria perheitä ja yksinhuoltajia kuullaan asiakaslähti-

sessä ryhmähaastattelussa (ns. Bikva malli).

Ryhmää jututetaan avoimilla kysy- myksillä kahden haastattelijan voimin. Miltä elämä näyttää nyt? Mikä auttaa pärjäämään arjessa?

Ideana on hyödyntää asiakkaiden omat ajatukset, toiveet ja tarpeet.

– Rajallisten resurssien tehokkaan käyttämisen kannalta on järkevää tehdä mahdollisimman paljon sellaisia asioita, jotka ihmiset itse kokevat tärkeiksi. Emme mieli asioita vain omas- sa kammariassa.

Asiakkaiden ehdotukset viedään diakoniatyöntekijöiden tiimiin ja seurakunnan johtoryhmään, jotta kaikki hierarkian tasot ovat mukana.

– Perheissä on välillä tilanteita, joissa vanhemmat eivät jaks. Seurakunta voi sponsoroida vaikka lasten- hoitoapua. Myös vapaaehtoiset perhe- kummit tukevat heikommin pärjääviä perheitä.

Huolenpidon pyhä kokemus

Arki ja pyhä eivät erotu mitenkään monissa asiakasperheissä. Vanhem- milla ei ole varaa tehdä mitään ek- st- ra- a, vaikka virkistymistä ja vertaistu- kea kaivataan.

– Eräsikin äiti kuvasi, että hän hal- luaisi olla edes joinakin hetkinä oman elämänsä keskipisteenä eikä vain suo- rittava äiti, jonka täytyy aina jaksaa. Pyhän kokemus on tätäkin: joku pitää minusta hetken huolta.

Asiakkaat toivovat yhdessä ole- minen paikkoja, joihin seurakunta kut- suu joukon kasaan. Perheleirit ja -ret- ket ovat räätälöityjä perheille ja van- hemmille.

– Joskus vaikkapa tikkupullan paisto laavulla tai joku muu yksinker- tainen yhdessäolon tapa voi tuoda py-

hän arjen keskelle. Pyhän kokemiseen ei aina tarvita mitään sen kummem- paa.

Aito kohtaaminen menestystekijänä

Diakonian menestystekijä on se, että työssä tapahtuu asiakkaiden kokonais- valtainen kohtaaminen, sanoo Seppo Sulkko.

– Ihmiset kohdataan kaikkine kar- voineen, ja kaikista asioista maan ja taivaan välillä pitää pystyä puhumaan. Tähän liittyvät työn suurimmat onnis- tumiset. Mutta jos työntekijät ovat liian uupuneita, työn ydin alkaa murentua.

Työntekijä on usein asiakkaan ai- noa kuuntelija.

– Olemme oikealla paikalla, kun ihminen sanoo, että hän on tullut kuul- luksi ensimmäistä kertaa tai pitkään ai- kaan.

– Kun kaksi ihmistä kohtaa aidos- ti toisensa, se on aina hieno hetki. Sy- vä kohtaaminen on todella iso juttu – kuin pyhän kohtaaminen samalla ker- taan.

Tekijät ylpeästi esiin hämärän rajamailta

Kirkkopalveluilla ja Seppo Sulkolla on viesti diakoniaväelle.

– Kenenkään ei tarvitse punner- ta- a yksin kentällä! Jos sinulla on yh- tään sellainen olo, että kaipaat yhteis- työkumppania, ota meihin yhteyttä ja katsotaan, mitä saamme yhdessä aikai- seksi.

Kaikki arvostavat diakoniaa, mut- ta moni ei tiedä juuri mitään sen sisäl- löistä. Vanhasta muistista diakonian luullaan olevan vain vanhusten luona käymistä.

Sulkko rohkaisee työntekijöitä tuo- maan oman osaamisensa esiin.

– Diakoniatyöntekijöiden pitäisi olla enemmän ylpeitä tekemisestään. Sekä omia kasvoja että ihmisten hätää voisi tuoda enemmän esiin. Nyt työtä tehdään monesti hämärän rajamailta.

● JANNE VILLA

Lisätietoja Seppo Sulkon raportista Kumppanuutta ja työkaluja diakoniatyön kehittämiseen, Kirkkopalvelut 2014.

Panostuksia julkiseen hyvinvointiin uskonnollisin perustein

Kirkko hyvinvointia tuottamassa

Ruotsin kirkolla on tulevaisuudessa suuret mahdollisuudet

julkisen hyvinvoinnin järjestäjänä.

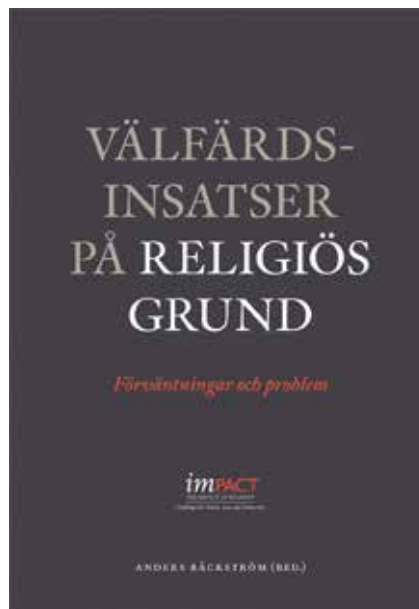
Tällainen loppupäätelmä esitetään

Uppsalan yliopiston julkaisemassa artikkelikokoelmassa

**Välfärdsinsatser på religiös grund. Förväntningar och problem
från Uppsala universitets program The Impact of Religion.**

Vanhuuden ja vanhustenhuollon professori emerita **Eva Jeppsson Grassman** Linköpingin yliopistosta kirjoittaa, että kirkolla on monia etuja sekä aatteellisena organisaationa että julkisen hyvinvoinnin järjestäjänä verrattuna muihin vastaavanlaisiin ryhmittymiin. Ensinnäkin, kirkko tekee jo nyt tärkeää työtä ihmisten puolesta ja vaikuttaa heidän elämäänsä etenkin diakoniatyön kautta. Tämän lisäksi kirkolla on puolellaan myös maantieteellinen etu, sillä sen seurakuntien verkosto kattaa laajuudessaan koko maan. Jeppsson Grassman pohtii sitä, mikä lähestymistapa Ruotsin kirkon pitäisi valita suunnitellessaan panostuksiaan julkiseen hyvinvointiin. Hän ei suoranaisesti vastaa esitettyyn kysymykseen, mutta painottaa, että kirkolla on tulevaisuudessa mahdollisuus olla mukana vaikuttajana.

Monet tutkijat ovat panneet merkille, että yhteiskunta kokonaisuudessaan käy juuri nyt läpi muutosta. Entisistä, ainoastaan valtion järjestämistä hyvinvointipalveluista ollaan siirtymässä kohti avoimempaa järjestelmää, jossa muutkin toimijat voivat tarjota palvelujaan. Myös se, mitkä organisaatiot toimivat yhteiskunnan ytimessä,

on muuttunut. Aikaisemmin ammatijärjestöt kävivät luokkasotaa, kun nykyään kamppailua käydään yleisen solidaarisuuden puolesta.

Voittoa tavoittelemattomat järjestöt, joihin myös Ruotsin kirkko kuuluu, voivat perustaa sairaaloita, huolehtia vanhuksista ja ylläpitää kouluja. Tästä huolimatta harva järjestö tekee niin. Uppsalan yliopiston dosentit **Paula Blomqvist** ja **Ulrika Winblad** ovat sel-

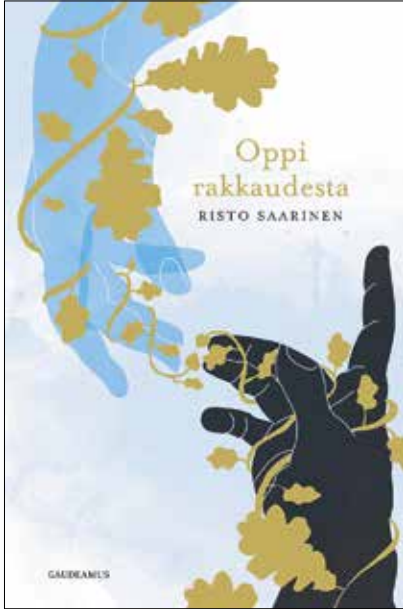
vittäneet sitä, miksi kirkko ei ole ottanut suurempaa roolia. He väittävät yhdessä tutkimusassistentti **Anna Mankellin** kanssa, että pääsyy on lainsäädännöllisissä esteissä. Heidän mukaansa laki julkisista hankinnoista on tehnyt tarjousten antamisen mahdottomaksi. Menettely on liian kallis ja resurssoja vaativa. Jo joitakin vuosia sitten Ruotsissa tuli voimaan laki, joka mahdollisti yksityisten toimijoiden osallistumisen hyvinvointipalvelujen järjestämiseen. Lain perustavana ajatuksena oli, että erilaiset palvelun tarjoajat kilpailisivat asiakkaistaan laadulla eivätkä hinnalla, sillä laki sallii asiakkaiden itse valitsevan palvelun tuottajan.

Tutkijat väittävät kuitenkin, että näihinkään tavoitteisiin ei ole yletty. Pääasiallisena syynä on huomattava taloudellinen epävarmuus, koska palvelun tarjoajilla ei ole takuita siitä, että asiakkaat valitsevat juuri heidät. Tämän vuoksi ylipäättään minkäänlaisen toiminnan järjestäminen on hyvin vaikeata.

● ELISABETH SANDBERG

Artikkeli julkaistu Kyrkans tidning -lehden numerossa 46, 2014.

Alussa on hyväksyvä tunnustaminen

RISTO SAARINEN
OPPI RAKKAUDESTA
GAUDEAMUS 2015.

Ekumeniikan professori **Risto Saarinen** tarkastelee kirjassaan *Oppi rakkaudesta* rakkauden käsitettä monipuolisesti. Kirja on kirjoitettu huolella moninaista lukijakuntaa ajatellen. Saarisen asiantuntemus näkyy oivaltavina ajatuksina sekä kiintoisina aatehistoriallisina virikkeinä, kuten esimerkiksi renessanssiajattelija **Marsilio Ficinin** oppikirja rakkaudesta (*De amore*).

Koskien rakkauden kaksoiskäs-kyn ohjenuoraa ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi” on pohdittu, mikä on oikea rakkauden järjestys. Onko lähimmäisenrakkauden edellytyksenä, että ihminen kykenee rakastamaan ensin itseään vai tuleeko rakastaa ensin lähimmäistä? Saarinen tarjoaa kolmatta tietä: ”alussa on rakkaus, ei vielä ’itse’ eikä ’lähimmäistä’”.

Yksilöiden ja ryhmien identiteetti rakentuu perustavien rakkauden tekojen kautta. Rakkaudellisen toiminnan kautta käsitys itsestä ja toisista lähimmäisinä selkeytyy ja kasvaa.

Saarisen mukaan varhaislapsuuden rakkaudettomuus ei ole loppuelämän kannalta kohtalokasta: ”Koskaan ei ole liian myöhäistä oppia rakastamaan ja tulla rakastetuksi.” Keskeisenä käsitteenä Saarisen ”rakkausopissa” on hyväksyvä tunnustaminen. Siinä kyse on toisaalta toisen tunnustamisesta, toisaalta hyväksyvistä, kunnioittavasta ja arvontoa osoittavasta tunnustamisesta.

Hyväksyvää tunnustamista ihminen voi kokea kolmella näytämöllä: perhe (rakastava hyväksyminen), yhteiskunta (oikeudenmukaisuus ja järki) ja sosiaalinen arvontanto (arvostuksen osoitukset työelämässä ja harrastuksissa, esim. lahjat, huomioiminen). Näyttämöt paikkaavat toistensa puutteita ja korjaavat kasvussa tapahtuneita epäonnistumisia.

Rakkautta voi ryhmitellä kolmen perussuunnan avulla kuuteen lajiin: pyrkivä ja haluava rakkaus (eros, mania), auttava lähimmäisenrakkaus (pragma, agape) ja ystävyysrakkaus (filia, ludus). Saarinen ehdottaa neljänneksi perussuunnaksi hyväksyvää tunnustamista, joka kasvaessaan kehittyy kunnioitukseksi. Saarisen mukaan hyväksyminen ja kunnioitus muodostavat perustan, jonka varaan kolme muuta perussuuntaa rakentuvat. Kunnioittamisessa ihminen heijastaa muihin sen hyväksynnän ja arvostuksen, joka on kasvuprosessin onnistuessa tullut ihmisen itsensä osaksi.

Diakonian näkökulmasta voisi nostaa useampiakin teemoja esiin, mutta ohessa pari kolme täkyä. Luon-

nollisen moraalilain tulkintaan liittyen Saarinen ei usko, että universaali, ystävyysrakkauden ylittävä rakkaus olisi ihmisten sydämiin kirjoitettu niin, että ”kuka tahansa impivaaralainen voisi sen suoraan omastatunnostaan...ottaa käyttöön”. Saarinen korostaa, että maailmanlaajuinen lähimmäisenrakkaus ja auttamisen kulttuuri edellyttävät sekä kirjoitettua kulttuuriperintöä (pyhät kirjoitukset, lakitekstit, sopimukset) että kulttuurisia käytäntöjä eli toimintaa ja tekoja. ”Lähimmäisenrakkauden parhaat perustelut nousevat pikemmin arjen teoista kuin filosofiasta.”

Saarinen painottaa, että auttajan osa on jäädä syrjään auttamistapah-tumassa. Vieraanvaraisuuden hengessä antajan tulee toimia kuin olisi itse saajana. Kepeyden ja rentouden, arkipäiväisyyden ja huolettomuuden tulisi luonnehtia auttajan asennetta silloinkin, kun tarve olisi vakava. Tämä taltuttaa turhan mahtipontisuuden.

Kerjäläiskysymykseen liittyen Saarinen toteaa, ettei avustettava ole vailla vastuuta. Jos autettava painaa kasvonsa maahan, hän samalla kyseenalaistaa toisen kunnioittamisen perusajatuksen eli ohjaa auttajan sellaiseen valtasuhteeseen, johon harva haluaa itseensä nostaa.

Saarisen kirja avaa rakkauden käsitettä monipuolisesti ja innostavasti. Teosta on nautinto lukea. Sen painavat ajatukset haastavat lukijaa niin älyn, tunteen kuin toiminnankin suhteen.

● KALLE KUUSIMÄKI

Korjattu kultainen kehotus

”Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille” (Luuk. 6:31).

Ihminen on valintojensa summa. Vihainen ihminen ei kykene rakastamaan. Vanha ohje sanoo: sopikaa riitanne ennen auringonlaskua. Viha on tunne. Musta möykky. Jeesuskin hermostui tempelissä rahanvaihtajille. Seuraa kuitenkin toteamus: vihastukaa, älkää syntiä tehkö.

Viha on vaarallinen tunne. Sen vallassa oleminen antaa sijan (topos) ja luvan itse paholaiselle tulla ihmiseen. Taistelu hyvän puolesta ei ole taistelua ihmisiä tai ihmisryhmiä vastaan, vaan taistelua pimeyden maailman pahoja henkiä vastaan.

Ihminen reagoi päästäessään tunteet valloilleen. Kun viha jää päälle, olemme luopuneet omasta vastuusta ja annamme luvan näiden tunteiden ylivallalle. Vihaisen ihmisen on vielä vaikeampi rakastaa kuin välinpitämättömän.

Vihan kontrollointi alkaa tuottaa vapautta. Jumala vapauttaa tahtomme rakastamaan. Proaktiivinen asenne tarkoittaa ennakoitua ja tulevaan varautumista. Kykenen hallitsemaan tunteitani. Onnistun muuttamaan näkökulman. Pystyn rakastamaan itseäni. Muuttuminen on kuitenkin varsin hidasta puuhaa. Tilanne ikään kuin hiipuu hallintaan.

Tee toiselle, kuten hän toivoo itselleen tehtävän. Rakkaus on Jumalasta lähtöisin oleva valinta tehdä pyyteettömiä tekoja. Perinteinen kultainen sääntö voi johdattaa harhaan. Se, mitä toivon itselleni, ei välttämättä toimi lähimmäisen kohdalla. Puolisosta puhumattakaan. Jeesuskin kyseli lähimmäisen tahdon perään. Mitä tahdot, että minä sinulle tekisin?

Seurakunta ja uskoviehien yhteys on kuin hyvä sairaala, jossa ihmiset saavat hoitoa kipuun ja sielun vaivoihin. Sellainen sairaala, jossa hoidetaan myös vihaisia ihmisiä ja vihan kohteeksi joutuneita. Sairaala, jossa kysellään vointia ihan tosissaan. Ja ollaan valmiita siihen, mitä kysymyksen takaa, ihmisen silmien edestä löytyy. Yksinäiset, sairaat ja köyhät ihmiset kulkevat keskellämme.

Jeesus antaa voiman nähdä itsensä toisessa. Katsotaan yhdessä, mitä apua tässä on tarjolla.

● TERO KONTTINEN